P·CAL=LIMACHI GEMINIANENSIS, HISTORIA DE REGE VLADISLAO,

seu clade Var=nensi.

Cum priuilegio Imperiali.

Sigiſmundus Scheufler DD.D.Canonicus Friſin
gen̄.ſuo Ægidio Rem V.I.Doctori Cano=
nico Patauienſi S. D.

CVm nuper mi Ægidi ea (vt ferebatur) inter Chriſtianos
Principes teneret conſultatio, quibus maxime modis in
Turcas bellū eſſet moliendum, cuiuſq; pręcipue Imperio
gerendum, quod ea gens fœlici victoriaꝝ curſu tumida Chriſti=
ano nomini ſuperbe nimis inſultare, & iam Europę imminere, fa
maq; nihil non in maius extollente, quibuſdam Chriſtianoꝝ Re=
gnis magis ꝙ vnq̄ alias formidabilis eſſe diceretur. Cōmodum
tunc in P. Callimachi Geminianenſis hiſtoriam de Vladiſlao Re
ge ſiue clade Varnenſi incidi/quę diuerſa ſtudia/& artes pace &
bello duarū gentiū Polonoꝝ videlicet & Hungaroꝝ pro hono
re & cōmodo Regni cuiuſq; ſui adnitentiū/atq; etiam ꝙ vario
Marte cū Turcis fuerit depugnatū, luculenter enarrat, In qua le=
genda (vt eſt ex Ciceronis ſententia magiſtra vitæ hiſtoria) obiter
penſitandū occurret/ꝙ in rebus magnis/magnis creſcāt animi/q̄to
Regnorū damno rependantur ſeditiones, cum vel ſtudio partiū
vel ambitione a ſancta reip. cura detorquentur hi quorū cumpri
mis conſilio & auctoritate tota res ſtat & cadit. Pręterea ꝙ ſæpe
neglectus hoſtis cruentū certamen edat. ꝙ nihil turpius ſit Regi/
ꝙ regi/nihil turpius duci ꝙ duci, hoc eſt aliorū indormire conſi=
lijs/& proprio parum aut nihil pręſtare/& prouidere. Demum
quod malum conſiliū conſultori peſſimū. aliaq; ad condimentū
vitæ & bonam eius frugem facientia pro guſtu quenq; ſuo ſub=
monebunt. Proinde eam non indignam puto quę ab omnibus le
gatur/pręſertim vero Principibus qui ea aliquando in Hiſtorijs
legere poſſunt/quę ipſis aſſentatores non volunt/amici non au=
dent, & imperiti non poſſunt, dicere. Ad te aūt amicū eruditū &
non vulgarem Callimachū non vulgaris notę hiſtoricū Strenaꝝ
nomine mitto, deterſis quoad fieri potuit labeculis/quibus ab in
epto & ignaro ſcriba toto pene corpore aſperſus fuerat/& ſpero
tam gratum hunc tibi fore ꝙ ſiquid vnq̄ id genus gratiſſimū, vel
ob Callimachi nomen, cui ſi nihil addatur abunde ſatis laudis con
tinet. Vtinā libros peregrinationū ſuarū, orationem apud Inno=

centium.VIII.Pont.Max.pro expeditione contra Turcas habitã aliaq; ingenij & eruditionis eius monumenta ex bibliothecis Poloniȩ aut Hungariȩ consequi possimus: Quod aũt hæc historia vsq; in prȩsens edita non est/in causa fuisse existimo quod inibi certamina & domi & militiȩ inter vtriusq; Regni proceres habita explicantur, vbi diuersis studijs huc atq; illuc impellentibus caput & auctorem quisq; suũ sequutus magno feruore totus eo incubuit, & si quando mouerentur cineres timendũ fuit ne scintilla aliqua latens denuo suscitaret incendiũ, tametsi ea vsus est modestia Callimachus vt neminem/mea quidem coniectura/inde irritari posse credam. Tu (quicquid id est) boni consulas/curesq; vt a Calcographis faberrime excudatur, & si quid illi male audaculi allinere volent tuũ esto patrociniũ: qui facile tua eruditione has Muscas: nusq; non aduolantes, abiges. Vale. Datũ Frisingȩ Kl's Januarij. M.D.XIX.

IDEM

Accedit pretium gemmis: si Reme ferantur
A magnis cultu nitidiore viris.
Quod dignus: docto est & quod tibi missus amico/
Callimacho meritus concilietur honos.

¶ Sebastiani Rodtaler Canonici Collegiatȩ Ecclesiȩ S. Andreȩ Frisingeñ. Epigramma ad lectorem.

Quisquis amuratis Thurcarum bella Tyranni.
Hunniadisq; cupit noscere facta ducis.
Aut Varnȩ cladem: gemuit qua bystonis vnda
Pannoniȩ Regem fata suprema pati.
Callimachi Hetrusci (longa experientia nomen
Cui dedit emerito) scripta diserta legat.

Eiusdem Distichon.

Varnȩ Traiicȩ quam viderat accola ponti
Stragem Callimachi concinit historia.

Arsatij Prunner causarum procuratoris in Consistorio Frisingeñ. Epigramma ad lectorem.

Magna tibi vtilitas e paruo codice lector
Ceu tenui fœnus crescere forte potest.
Alea quo fati Varnensi turbine iacta/&
Palladis horrendȩ cernitur ipsa manus,
Insuper & rerum variatum ex ordine gesta
Plurima, Callimachus doctus abunde canit.
Perge ergo vt laqueos rumpas ignobilis oci
Et lege non tritȩ sedulus artis opus.

¶ P. CALLIMACHI EXPERIENTIS GEMInianensis in Historiam de Vladislao Poloniæ & Hungariæ Rege siue clade Varnensi ad Cazimirum Poloniæ Regem illius fratrem Præfatio.

PEtrum de Buyno Vladislauiensem Episcopũ deus nasci Rex inuictissime in regno tuo voluit non solũ vt esset in hijs quȩ ad rem diuinam attinent quoddã priscȩ sanctitatis specimen vereq; religiosorũ pontificum imago, sed etiam vt haberes in humanis consiliarium prudentia fide constantia grauitate antiqua, p̃ditum, is aliquando cum Diuo Cazimiro filio tuo qui aut omnino nunq; nasci aut perpetuus esse debuit sermonem cum haberet de rebus a maioribus tuis magno animo excellenterq; gestis descendisset q; tandem in mentionem Vladislai illustrissimi fratris tui quem sibi Hungari p̃fecerant post Regis Alberti mortem/& simul multa repeteret de varietate fortunȩ actionũq; & consilior; quibus Hungariã tenuit vsq; ad pugnam illam cum Turcis post quã in terris minime comparuit visa est ambobus res dignissima quȩ literis mandaretur vtpute quȩ legentiũ animos p̃cipua quadã voluptate explere posset propter ancipites varieq; memorabiles euentus rerum ac tempor; in bellis quȩ mira illic casuũ vicissitudine aut protrahi aut confici contigit/quandoquidem per id tempus viribus suis Hungaria nõ secum tantũmodo per ciuilem dis

ſenſionem ſæpe conflixit ſed in externos quoq; ſtudio religionis
noſtrę arma ſub Vladiſlao mouens fœlicitate pugnandi adeo cę-
terorum Chriſtianoꝝ ad Turci nomen fractos deiectosq; iam-
pridem animos erexit vt pauci admodũ in tota Europa tunc fu-
erint qui ad Chriſtianę rei ac nominis defenſionem vel momenti
vel conſilij aliquid nõ attulerint. Petierunt igitur a me id negotij
aſſumi & literarũ lucem adhiberi dictis factiſq; per ſe qdem ſplen
didis ac magnificis ſed quę obliuione paulopoſt obſcura forent/
ſi ſcriptorũ monumentis nõ illuſtrarentur. Itaq; ego qui ſcirem
meũ eſſe conſiderare nõ quantũ poſſim ſed quantũ debeam ſtu-
dij operę facultatiſq; cõferre tibi ac tuis omni venerationis ac lau
dum genere celebrandis & ſi fieri poſſit conſecrandis/interq; im
mortales ac beatos referendis quippe quod vltra etiam q̃ impu-
dentis votum optare auderet me adeo extuleris atq; ornaueris &
nec quidem tibi aut domi aut foris augendi mei locũ reliqueris id
quod in tuam tuorũq; laudem ac gloriam petebaẽ pro virili mea
me facturũ recepi nolui eñ cũ referendi aliqñ tibi gratias faculta
tem minime ſperare poſſem videri & voluntatem defuiſſe. Licet
igitur intelligerem plus mihi imponi q̃ quod apertiſſime ferrem
quoniã vero in alterutro peccandũ erat ſubire ineruditi ingenij q̃
ingrati animi notam malui. Nam etſi ſcribendo illuſtriſſimi fra-
tris tui ſublimia facta verbis minime ęquauero cum virtutis etiã
infœlices exitus laude nõ careant non dubito futuros quos grati
animi mei voluntas moueat vt quare ſcripſerim potius q̃ quo-
modo conſiderent. Tu quoq; qui me in re iſta plus auſum q̃ prę
ſtare poſſe ſperarem/minime dubitare debes nõ mihi ſed fortunę
meę aſcribendũ eſſe quicquid eſt quod in tuam tuorũq; gratiam
nõ efficio. ¶ Cęterũ priuſq̃ explicandoꝝ ſeriem aggrediar cum
regionum de quibus habenda eſt mentio tempus plęraq; nomina
cõmutarit quo facilius vbi & a quibus nationibus quicq̃ geſtũ
ſit intelligatur maxime ad rem pertinere putaui earum terrarũ ſi-
tus vetereſq; appellationes quantũ diligentia & coniectura con-
ſequi potui nominibus quibus hodie nuncupanẽ accomodare.
Vltimi Europę ad orientem ac ſeptentrionem anguli/quem Sar
matiam dixere meridionale latus quantũ eſt inter Thyram Axia-
cumq; amnes ad Euxinũ mare porrectũ, & plęriſq; in locis ma-

xime circa littus ponti etiam vltra Axiacum Podolia nunc appel- Podolia.
latur/inde Ruſſia eſt vſq; ad Boriſthenem cuius vtramq; ri- Ruſſia
pam vbiq; ſurſum ad caput ipſius obtinet, deinde inter orientem
ac ſeptentrionem conuerſa ſupra Tanais ortũ & Ryphęos mon
tes porrigitur a quibus altera demũ fronte in Sarmaticũ oceanũ
vltra Cherſoneſſũ ad Furſtam fluuiũ/altera vero in Aſiam ad Hy
perboreos Hippophagoſq; ſarmatas pcurrit. Quicquid vero ve
lut a tergo Ruſſię inter ipſam Tanaimq; & Meotidem remanet Tartari
Tartari tenent/Lituania vero interiora Sarmatię ad Veneti- Lituania
cos Bondinoſq; montes obtinens qua meridiem atq; orientem
ſpectent Ruſſię obtenditur/eius autem ſeptentrionalia Liuonia Liuonia.
excipit ac Pruſſia & Pomerania quę regiones a Bondinis Alanis
q; montibus reliqua Sarmatię occupant vbiq; ad oceani littus.
Ab occidente vero ad Lituaniam iungitur Maſſouia circa ripas Maſſouia
Hyſtulę fluminis qui ab ea parte terminus eſt Sarmatię ad ſupe-
riora Hyſtulę ad fontem tamen campos inter montes qui Sarma
tici dicuntur atq; ortum hyſtulę interiectos p̃terea montes ipſos Poloni
Sarmaticos Poloni tenent quorũ regio in finibus vtriuſq; poſita
tantundem fere in Germaniã quantũ in Sarmatiã protendiẽ per
ea loca quę Ombrones Saboci/Sydones & Viſburgi ab initio
incolebant. Cæterũ qua Germaniã incurrit coniungitur Sileſiæ Sileſia
quam ſubinde Morauia a tergo occidentem verſus excipit. Sileſiã
vero & Morauiam quam olim & Marcomanni tenuere ſub rege
Morobaudo a quo Morauiam mutatis abiectiſq; quibuſdã lite
ris dictam crediderim/hijs duabus regionibus Boemia ad Aqui- Boemia
lonem inter montes qui Sudetę dicti & ſyluam Semanã adiacet.
Hungaria vero quę Pannonia dicebatur nõ vbiq; vt olim Danu- Hungaria
bium habet ad Septentrionem ſed ſuperato flumine hinc in Ger-
maniam illinc in Iazigas Metanaſtas ſe extendit verſus Carpa- Iaziges Metana-ſtæ
thium montem ſub quo Scepuſiũ a Polonia procurrens in fines
Hungarię deſinit, reliqua vero Iazigũ Metanaſtaꝝ & adiacen- Tranſil-
tia Tybiſco amni Hungari Tranſiluaniã vocant cui adiuncta eſt uania
montana Valachia inter Danubiũ & Carpathiũ quę a maiori- Valachi
bus Dacia vocabatur huic velut a tergo ad occidentem appoſita
eſt Boſſina quã Raſcia & Seruia contingunt illis in locis cum ea Boſſina
ſitę qbus ſuperior Myſia & Dardania olim continebaẽ ad Bul- Bulgaria

Molda-uia

gariã inferioris Myſiæ partem/& vtrumq; latus Hemi montis iu-
gaq; ipſa obtinet vſq; ad Tryballos in quos Boſſinę orientale la-
tus deſinit. Altera vero Valachia cui Moldauię nomen eſt a flu-
mine hoc tempore apud antiquos inferioris Myſiæ pars fuit/ꝓ-
tenditur aũt inter Danubiũ & Thyrã ab Geraſſo amne montanę
Valachię termino vſq; ad Euxinũ. Harum aũt regionũ fines oẽs,
nationesq; eas incolentes atq; vrbiũ ſitus deſcribere ſuperſedi nõ
quia longũ fuiſſet & laborioſum/ſed quia ad hiſtorię inſtitutũ
ſatis quę dicta ſunt ſufficere putaui. Eo tantũmodo adiecto Cra
couiam ſcilicet ſedem Regiam in Polonia Budam in Hungaria/
Vilnam vero in Lytuania Metropolim eſſe ac principis domi-
cilium.

P CALLIMACHI EXPERIENTIS DE VLADISLAO REGE SIVE CLADE VARNENSI. LIB. I.

SIGISMVNDVS Rex Hungarię qui vl
tro ad Imperiũ accitus Boemos quoq; ſibi
poſtea ſubiecerat tãta moderatõe annos ſu
pra quinquaginta regnauit vt cũ ſine virili
prole tandem mortem obijſſet Hungari ne
mini ſubeſſe maluerint ꝙ Duci Auſtriæ
Alberto cui iampridem Sigiſmundus vni-
cam filiam ſuã matrimonio iunxerat vide-
batur leniri poſſe deſideriũ mitis & ſancti
Regis ſi eius filiam apud ſe regnare intue-
rentur quę perſuaſio ſubinde etiam pene
profuit illius nepoti nondũ nato. Nam cũ Albertus quoq; haud
multo poſt delatũ ad ſe regnum grauida vxore vita exceſſiſſet o-
ptimates Hungarię frequentes vnacum oratoribus Deſpoti Ra
ſcię ac Cilię Comite ad Reginam Budę agitantem conuenere cœ
ptumq; eſt agi de Regni ſtatu conſtituendo & primo quidem nõ
exaudiebantur p̃ter voces/fœlicem fauſtũq; partũ Reginę omi-
nantiũ aſſerentiũq; minime prius de nouo rege referendũ ꝙ illa pe
periſſet deberi id recentibus Sigiſmundi meritis qui paterna in oẽs

caritate omnes tenuiſſet/non tentandam temere fortunã externis
regibus experiendis cum domi iam forſan affuturus qui aui ſui
eos ęquabilitate gubernaret valuiſſetq; publicus fauor & gratiſ
ſima omnibus Sigiſmundi memoria ſi Ioannes Hunniadianus
ante omnes prioris ſuæq; ætatis magnos viros rerum militariũ
ciuiliũq; artium peritia memorabilis vrgentiũ periculoꝝ nõ ad-
monuiſſet/propter Sunderouiũ oppidũ cum vniuerſa pene Ra-
ſcia iam tum a Turcis occupatũ ſublatũq; veluti murũ quo illis
obiecto Hungaria ſatis tuta videbatur ea vox quali frenũ a mor
tui gratificatione curam omniũ in pręſentes neceſſitates conuer-
tit cœpereq; ipſorũ animis obuerſari regni orbitas & Thurcorũ
maiores indies vires iterq; ad ſe plane illis patefactũ/ pręterea in
partu Reginę & vt votis omniũ correſpondiſſet dum puer coa-
leſceret parum momenti fore conſtabat ad regni curam & tutelã
cum interim virorũ animi muliebre regimen aſpernarent̃ ꝓpter
imbecillitatem plerũq; illi inſitam ſexui & ſi curatores poſthumo
aſſignarent̃ intelligebant Regiũ faſtum Regiasq; cupiditates in
pauloante paribus conditione vel perferre/vel explere duriſſimũ
fore/ſed & Regina nõ mediocriter animo ſollicita haud ſatis cõ-
ſtituebat ſecum quidnam maxime in deliberatione tam ancipiti eſ
ſet expetendũ cum aut filio ſi naſceretur regnum abrogandũ/aut
Turcis prodendũ appareret/ſed neq; exploratũ habebat marem
naſciturum vel tam beniuola in ſe & ſuos Hungaroꝝ ſtudia et-
ſi difficultas aliqua ingruiſſet ad extremũ ꝑmanſura/diuerſis igit̃
diuerſa ꝓbantibus nihil æque ab omnibus laudabat̃ ꝙ ſi Vladiſ
laus Rex Polonię pauloante puberem ætatem ingreſſus cuiusq;
indoles ac virtus velut humanũ modũ ſupergreſſa iam tum ma-
gno famę conſenſu celebris erat/viduam Reginã vxorem duce-
ret vtriuſq; gentis rerũ ſummę p̃futurus id vnicũ columen ad-
uerſus domi foriſq; ĩminentes turbas/ſi ea affinitate Polonorũ
robur inuictũ rei Hungaricę iungeretur/Sed nihil æque Vladiſ-
lai aſſenſum remoratuꝝ apparebat ꝙ naſcendoꝝ ſibi liberorum
incerta ſucceſſio/ꝓpter ventrem quem Regina ferebat/atq; ideo
nõ aduerſante illa in id conſenſum quod ſi puer naſceret̃/Auſtrię
ac Boemię/liberi aũt noui regis ſi qui procrearent̃ in Hungaria
regnarent/eaq; conditione regnũ & coniugiũ perferri ad Vladiſ

laum placuit/Ita tamen vt prius de liberorũ ſucceſſione diceret
ꝙ ex diuerſo eius rei mentio nata foret deſignati ad id munus om
nium conſenſu Epiſcopus Strigonienſis, Mathico Thalautius.
Emericus Marcellus,Ioannes Perenus,Vladiſlaus Palocius/qui
bus Cracouiã venientibus Vladiſlaus ad mille paſſus obuiã mi=
ſit/fratrem ſuum Cazimirũ a quo mutua gratulatione ſuſcepti
atq; in ciuitatem inducti ſunt/poſtridie vero in curiam acciti,ita
ad Regem verba feciſſe tradunt.¶Si vicinitas & rerũ varię occa
Oratio ſiones/ac tempora nõ coniunxiſſent regnũ noſtrũ cum tuo/mul
tis fœderibus officijsq; mutuis virtus tamen & fœlicitas tua rex
inclyte nobis digniſſima viſa foret quę dubijs rebus noſtris im=
ploraretur cum enim cordi non fuerit Deo Opt.Max.Albertũ
apud nos regnare in cuius electione ſequuti eramus nõ quod ex
pediret/ſed quod a gratis animis recens atq; eadem acceptiſſima
omnibus Sigiſmundi memoria expoſcebat, quod facturi prius
fuerant,ſi ſaluo officio licuiſſet/Te qui Rex noſter ſis vniuerſi
quorũ intereſt vnanimi ſententia elegerunt/omittimus illa proſe=
qui quod indoles tua vere regia quod maiorũ tuorũ decora/il=
los pellexerint vt crederent te vnum tam ampliſſimis duobus re=
gnis vtiliter pręeſſe poſſe/coniuncta eſt vtriuſq; gentis fortuna
& proſpera omnia vtriſq; ſemper fuiſſe animaduertimus/niſi cũ
mala quępiam ratio conſilia & res alterius ab altera ſeparauit.Sic
olim Gotti/ſic Vandali/alięq; gentes pene ignotos terrarum tra=
ctus/ſic poſtea Tartari per Poloniã in Hungariam primo dein=
de in alias etiam regiones irrupere/ſic niſi eandem mentem tibi ad
ſuſcipiendum regnum quam noſtris ad deferendum Deus dede=
rit,prope eſt quod ominari animus horret vt Turci patefacta ſi=
bi Hungaria in vos inde bellum vaſtitatemq; conuertant/dum
pro Raſcia & Bulgaria quę duo ſepimenta Regni noſtri erant
lentius paulo ꝙ expediret arma nuper induimus in diſcrimen re=
rum noſtrarũ venimus & bellum quod ab alienis finibus pro=
pulſare oportuit in noſtris cogimur ſuſtinere/ſi nihil vltra peteret
ꝙ vt ſuccurreres diſcrimini noſtro vtiq; pręſtaret aliena defende
re/ꝙ pati ſua in periculis rapi/Nunc quando non ſola tutela/ſed
ius & arbitrium opulentiſſimi Regni ad te defertur quid eſt qd
maximopere a te deliberandum ſit debeas ne cum tam ingenti &

glorioſa mercede eam dimicationem etiã geminatis viribus ſuſci=
pere/cui noſtris copijs noſtriſq; armis ſemper pares fuiſſe nos ſci
as periculum eſt arbitramur ne ſemiermem & ex fuga pugnan=
tem hoſtem quem ſine vllis externis auxilijs prope cõtempſimus/
ſi tu paululum cum tuis anniteris finibus noſtris nõ ſubmoueas
nomen hercle tuum ſine vllis armis ad id ſuffecerit vel ſi molien=
da vis erit haud in difficili conatu regni vtriuſq; rem perpetuo ſta
biliens/Neq; ideo quodvltro expeteris relinqui omnia deſperata
a nobis putes in maximo multorum ambitu/ te iudicio non ne=
ceſſitate prętulimus qui ſcires æque/atq; illi Regnum admini=
ſtrare. Sed comodius forſan tueri nos iunctis vtriuſq; Regni
viribus poſſes,& inprimis deberes propter communia vtriuſq;
diſcrimina,Silemus fœlicitatis cumulũ qui exinde Maieſtati tuę
accedet quantum verę glorię & in pręſens & ad poſteros conci=
liauerit tibi tam inclyti Regni de virtute tua conſenſus/quanta
laude effereris quod tam benigne de te ſentientes gratiſſima volũ=
tate in fidem ſuſceperis qui omen deus auertat ſi repudiati in di=
ſcrimen raperemur omittimus quod eadem fortuna res tuas ma=
net non ſolum vicinum ac ſocium regnum in periculo deſtituiſſe
diceris verumetiam euertiſſe columen ac propugnaculum Chri=
ſtiani nominis cuius Maieſtas viribus armiſq; noſtris ſtetit hacte
nus ſtaturamq; confidimus/ſed & fortunam dicunt volubilem
deam/nec facile poſtea comprehendi ſi ſemel oblata contemnitur
Non libet gloriari benignitate cœli ac terrę quam regno noſtro
natura indulſit/neq; vicinitas neq; magnitudo rerum geſtarum
illius eam te ignorare permittit ſingula illic ſunt eiuſmodi vt ma=
gnis periculis etiam bello expeti debeant/nedum ſponte oblata ſu
ſcipi/atq; vt intelligas quod ſimul omnia conſentiunt ad fœlici=
tatem tuam idipſum quod nos petimus Regina in qua aliquid
momenti in contrarium videri potuit/etiam vna nobiſcum petit
pignusq; & ſtabilimentũ tam ſalubris vtriq; genti incepti matri=
monium ſuũ offert/Ea eſt ipſius nobilitas & fortuna vt magno=
pere probari poſſit abs te/forma vero & ætas non contemni/ſed
neq; in tanta deliberatõe audienda eſt mentio de rebus tã caducis
& momentaneis/neq; voluptatis gratia initur matrimoniũ maxi
me inter Reges a quibus nihil aliud quęri ſolet ꝙ dignitas vt ꝙ

illustres successores relinquant. Et si altius attenditur ꝓpterea qd
Regna nō nisi vnum capiunt illarũ coniugia maxime sunt expe-
tenda a regibus quę minus fœcũditatis vident̃ habitura. Tu mo-
do illa quę alij per ferrũ ac ignes assequenda non dubitarent vltro
ad te delata nō spernas/nec velis esse aut dici minus fœlix q̃ȝ deus
atqȝ homines velint. Dum hęc agerent̃ peterent̃qȝ ab Hungaris/
aderant etiam Turci oratores/quos iampridem missos deprehen
derat in via mors Alberti/qua seu vere incomperta seu ad tentan
dum dissimulata ꝓegerant mandata offerebat per eam legatiōem
Amurates Turcoꝝ Imperator militem ac pecuniã Vladislao ad
gerendũ bellum contra Albertũ in Bohemia quę mortuo Sigis-
mundo in duas factiones abierat & vna quidem Cazimiro Vla
dislai fratri regnũ deferebat/altera propter vxoriã successionem
Albertũ sequebat̃/Cęterũ fœdus in id sanciri petebat qd reda-
cta vniuersa Boemia in potestatem Cazimiri Vladislaus ab ami
citia & fœdere Hungaroꝝ abstineret. Itaqȝ cum defuncto Alber
to res integra nō esset/Oratores per varias simulationes Craco-
uiæ retinebant̃ in expectationem quo res Hungarica post Regis
mortem inclinaret. Eos quod ex vultu facile notari potuit vbi per
interpretem quę postulata erant cognouere/ingens meror cœpit
& subita consternatio animoꝝ. Sed neqȝ eodem sensu a Polonis
omnibus accipi prius oculi & facies motusqȝ diuersi deinde etiã
verba indicauere cum essent qui dicerent nihil p̃terq̃ȝ bellũ offerri
ab Hungaris post cęteros omnes frustra imploratos ad se iri mi-
nime id onus assumendũ qd cęteri omnes ferri posse desperas-
sent/sed & malę rationis esse regem suum dimittere vt ꝑegre re-
gnaret omnia futura in Regno turbarũ plena & seditionũ si sine
rege agitandũ foret/neminem vnq̃ȝ censuisse/aut nauem sine re-
ctore/aut exercitũ sine duce esse oportere/aut vnũquempiã dua
bus nauibus duobusue exercitibus vtiliter comodeqȝ p̃esse pos-
se/nō esse exploratũ homini quid indies accidere valeat infinita
pene quę absente rege regnum perturbare queant processurã im-
proborũ licentiam in infinitũ, bonis vero p̃sidium & tutelã defu
tura/sed vt cętera tolerari possent perpetuũ bellum qd domi ge-
rendum cum Tartaris certe nullo modo sine Rege aut sustineri/
aut ꝓpulsari posse. Quorũ sententiã Vladislaus cuius iuuenilis

animus abhorrebat ab eo matrimonio quod cũ regno adeundũ
erat cũ Regina grandęua foret facile sequebat̃, alijs multis in con
trarium nitentibus inprimisqȝ Ostrorogeo Dobrogosio & Cy
souensi Ioanne cum Gregorio Sanoceo diuitias viresqȝ regni qd
offerebatur extollendo Turcorum vero res deprimendo magno
animo conditionem suscipiendã affirmabant quę de Regis absen
tia dicerentur nihil ad rem attinere iampridem assuefactos homi-
nes etiã sine eo agitare cum sæpe in Lituaniã se recipere solitus es-
set viciniorem qȝ esse Budam Cracouię q̃ȝ Vilnam de ijs quę ti-
meri sperariue possent facile esse iam cum volente rege statuere/
quod si quid inopinatũ casus afferret/Regem futurũ in propin-
quo coniuncta esse inter se Regna ita vt nō quasi duobus sed vni
tantũ regno Rex esset p̃futurus & eo magis fore in vtroqȝ vene-
rabilem q̃ vtrisqȝ inuicem cuiqȝ alterius vis notior esset/& aucto
ritas contra furtiuas Tartarorũ incursiones satis supqȝ indigenas
Podolię ac Russię sufficere/Qd si iustum bellũ inferret̃/multo
facilius fore illud vtriusqȝ regni viribus ꝓpulsare/non esse tantę
glorię occasionem omittendã vt Rex polonię etiã in Hungaria
regnare diceretur & vnus prę cæteris principibus visus qui tantũ
Regnũ rite regere ac tueri possit/nullam conditionem repudian-
dam nullũ periculũ non subeundũ pro tam ingenti laude/nō in-
ferri id bellum Hungarię in quo tantũmodo libertas foret amit-
tenda/q̃ȝ q̃ȝ quid non audendũ subeundũqȝ pro libertate/sed ma-
gis ne degenerarent omnes a moribus institutisqȝ maiorũ/ tem-
plaqȝ & sacra omnia ꝓphanarent̃ sepulchra parentũ dirui & os-
sa dissipari coniuges vero sororesqȝ & liberos aut ad seruitutem
aut ad libidinem rapi intuerent̃/longe pręstare tantã immanitatem
submouere in alienis finibus q̃ȝ in suis postea sustinere nullã vnq̃ȝ
ętatem taciturã immortalem gloriã quã adipiscerent̃ si tam cala-
mitosam necessitatem a ceruicibus Regni imprimis inclitι sed &
vicini & fœderati & quod nō nisi per summũ scelus deseri pos-
set ꝓpulsassent/Ad hęc solam famã eo inter se vinculo coniuncta
rum viriũ duarũ inuictarũ nationũ satisfacturã ad Thurcũ Tar
tarũqȝ intra fines suos continendos. ¶ Et iam deducta eo res erat
vt nemine aduersante Vladislaus conditionem susciperet cum re-
nunciatum est Reginã posthumũ ex Alberto peperisse/Itaqȝ cũ

videretur Vladiſlaus fruſtra vxorem ducturus ſi filij ſui ad Re-
gni ſucceſſionem peruenire non poſſent ex integro tota res cœ-
pta eſt repudiari/Sed vbi Oratores Hungari explicatis omnibus
quę apud ſuos conſtituta erant etiam de filio ſi naſci contingeret
hanc quoq; difficultatem amouerent Rurſus expugnatus eſt
Regis animus vt ad gloriam & amplitudinem tantarũ rerum ſe
potius erigeret q̃ deprimi pateretur a breui voluptate quam ex
viridiore vxoris alterius ætate conſequi poſſe arbitraret. ¶De-
creta igitur dies ſolennis & templum auguſtius in arce Craco-
uień. vbi reſponderetur Hungaris ibi cum frequentiſſimi ex om-
ni ordine ad ſpectaculum conueniſſent vniuerſiq; Regni proce-
res in ſuggeſto ad id pręparato conſediſſent Conuerſus ad Ora-
tores Vladiſlaus vbi protulit ea quę pro loco & tempore ad
grati animi teſtimonium propter pręſens in ſe beneficium viſa
ſunt attinere Quod bene verteret vtriq; genti quibus conditioni-
bus ad ſe delata erant ius & tutelam Hungarici Regni ſuſcipere
profeſſus eſt quantumq; humana ope fieri poſſet daturũ ſe ope
ram dixit ne tam benigni de ſe iudicij Hungaros pœniteret ipſo-
rum iam eſſe curare vt quę ſuorum nomine ſpopondiſſent rata
permanerent/ſe in tempore promiſſis ſuis affuturũ/Sub hanc vo
cem ſecutę acclamationes fœlicia omnia vtriq; genti ominantiũ
& in publica gratulatione laudes deo & grates actę omnibus in
templis Thurcis ſubinde rñſum rerum mutationem quę mortem
Alberti ſubſecuta eſſet eorum legationem irritam reddidiſſe. Cę-
terum quando & in Hungaria Vladiſlaus erat regnaturus factã
exinde maiorem occaſionem fœderis amicitięq; ineundę ſi modo
ea res cordi foret Amuratho & ſi finibus ſuis contentus pacis cõ
ſilia complecti vellet. ¶Hungari rñſo accepto conſtituere inter
ſe illico vt alij apud Vladiſlaum remanerent qui eius in Hunga-
riam profectionem vrgerent, alij ad Reginam optimatesq; per-
ferrent ea quę acta erant & decreta in Polonia manſere Epiſco-
pus Strigonień & Vladiſlaus cæteri gratulabundi retro iter ad
Reginam conuertere viſum eſt Vladiſlao mittere cum illis etiam
legatos ſuos qui tam Reginę q̃ optimatibus publice ac priuatim
gratias agerent tempusq; aduentus illuc ſui nunciarent decre-
ti igitur ac miſſi ad eam rem obeundam Sandinogius Oſtroro-

geus & Ioannes Cogneſpoleñ. ſcriba Regius, Cæterum feſtinan
tibus Hungaris vt quę ad nutum ſuorum fœliciter tranſacta pu
tabant nunciando omnes gaudio opplerent/Poloni in via ſubſiſ
tere paulatimq; ſubſequebantur/ Interea Regina ſeu quia deſpe
raſſet marem parere/cum natum videret in ſpem tantarum rerũ/
crudele nimium & immane apparíturum ſenſit/ſi veluti propter
noui mariti charitatem ſacratiſſimorum affectuum oblita/ma-
ter a debita ſucceſſione Regni filiũ excluſiſſet/ſeu adducta per-
ſuaſionibus quorundã qui rei Polonicę male affecti erant/prę-
ſertimq; Comitis Cilię qui tutorem ſe poſthumi fore/ac ſummã
rerum obtenturum credebat/ſententiam mutauerat/atq; ideo re-
deuntes ad ſe Oratores ſuos in vincula coniecit/moxq; volunta-
tem ſuã immutatã ꝓuulgauit/Ea res prout cuiuſq; animus ad
hanc vel illam perſuaſionem acclinatus/accipiebatur/ nõnullis in
digniſſime ferentibus tam ſalutare vtriq; Regno incœptum vel
vnius mulieris inconſtantia vel Comitis Cilię cupiditate in irritũ
verti & Reginę ſi pſuadendo adduci nequiret vt conuentis ſtaret
afferendam vim cenſentibus cum videretur ſpes profligandi exter
num bellum in id recidiſſe vt ſi Vladiſlaus proſequi perſeuera-
ret euocationem ſuam Regnum domeſticis ſeditionibus lacera-
ri oporteret/apparebat enim fore qui omnia extrema paterentur
& facerent priuſq; publicam & cõmuni conſenſu datam Vladiſ-
lao fidem violarent/& q ſpe melioris fortunę ſi res tumultuaren
tur in contrarium agerent Reginęq; aſſiſterent/Multi etiam diui
nitus eam mentem Reginę datam interpretabant quaſi deo eam
Regnorum inter ſe veluti confuſionem improbante in qua vt in
fitiari nequiret quędam ineſſe cõmoda ſubmouendo bello quod
a Thurco immineret Maieſtas tamen & nomen rei Hungaricę in
teritura eſſet actionumq; omnium gloria domi atq; foris ad Po
lonos peruentura neminem vnum exinde crediturum ab Hunga
ris peregrinum Regem alia ratione accitum niſi quod ſine Polo-
nis ſubſiſtere deſperaſſent/Vladiſlaum quoq; propenſiore affe-
ctu erga ſuos futurum ſatis experiendo compertum prioribus
temporibus Hungariam ad retinendam dignitatem ſuam exter-
na ope non indigere/Deniq; deum ipſum in partu Reginæ pla-
ne indicaſſe quem Regem vellet apud eos eſſe. ¶ Hæc

& plura eiuſmodi iactabantᷓ non vulgo ſolum verumetiã in con
ciliis optimatũ/ſed & ciuitates nõnullę imprimiſqꝫ Caſſouia Ba-
radinum Lubolia Cremnicia & cætere finibus Polonię obiectę
Iam tum in tanta voluntatũ varietate imminentiũ certaminũ di-
ſcrimina intuentes vt otioſe rei euentũ expectarent/comportatis
intra mœnia eis quę vſui fore credebãt ſeu ferendę obſidioni ſeu
ad vim ꝓpulſandã ſi ingruiſſet/foſſas/muros/ꝓpugnacula/im-
pigre reficiebant ac firmabant/quę vt agebantᷓ vulgo ad legatos
Polonos delata eos vt retro in patriam iter verterent adegerunt/
Et cum a Regina impenſius reuocarentᷓ/non auſi ſunt illius ſe fi
dei cõmittere/Quod ſi feciſſent fama tenuit potuiſſe facile omnia
in integrũ/re tunc recenti per ipſos reſtitui/nõ ſolum Reginę vo
luntas immutata/ſed cedes etiam Sigiſmundi Ducis in Lituania
ſub idem tempus cõmiſſa/ſecutęqꝫ illam diuerſę ibidem factio-
nes/& fames/qua deperditis frugibus ꝓpter ęſtatis intemperiem
eouſqꝫ laborabatur/quod promiſcue cũ pecoribus nõ humanis
cibis ſed arborũ corticibus cannarũqꝫ radicibus mortales veſci co
gebantur/hyems p̄terea inuſitate conſtanterqꝫ rigens vſqꝫ ad per
nitiem iumentorũ hominũqꝫ ad extremũ lues qua inſolitis alimen
tis fluida labefactaqꝫ corpora vulgo extabeſcebant poterãt Vla
diſlaum a tranſcendendo in Hungariã retinere ſi modo fatales ne
ceſſitates euitabiles eſſent Itaqꝫ tam multis aduerſis pene inuitum
retinentibus ille nihilo ſegnius ad tranſitũ equos/arma/militem
p̄parabat/indicto conuentu in Sandetio in quo referretur ſtatue
returqꝫ tam de rebus domeſticis conſtituendis/ꝙ de ordine proſe
quendi ſuſceptam ꝓfectionem/ p̄ceſſerant Vladiſlaum ad locũ
conuentui deſtinatũ mater eius Regina Sophia/Duxqꝫ Maſouię
Boleſlaus/Et preter paucos qui Regem ſequebantᷓ vniuerſi etiã
Regni ꝓceres & Lituanoꝝ legatio/itaqꝫ vbi Rex cũ fratre ſuo
Cazimiro aduenit/Lituani prius auditi qui principatũ ſuũ poſt
cedem Sigiſmundi in tumultu eſſe dicebant/& diuerſis factioni-
bus laborare/optimatibus Vladiſlaum pro principe habendum
cenſentibus/multitudine vero ad Michaelem Sigiſmundi filium
inclinante/ſed & Suidrigalem qui & ipſe ex principũ erat proge-
nie/nonnulla oppida occupaſſe/Ruthenorũqꝫ primores ſpe no-
uarum rerũ quottidie ad illum congregari p̄terea Ducis Maſouię

copias Droicinũ expugnaſſe atqꝫ ideo niſi ſubito ſuccurreretᷓ pro
pe eſſe vt factionibus inteſtinis Lituanoꝝ nomen ac res inter-
iret/de quibus cum ſententię rogarentᷓ ꝙplures erant qui Hun-
gariam omittendã ſuaderent/amplexandãqꝫ conſulendi rebus ſu
is domi occaſionem oblatã per inconſtantiã Reginę/ſatiſfactũ
eſſe fœderatę ac vicinę nationi/tutelam ipſius/cum id efflagitaret
ſuſcipiendo/Nunc quando per illam ſtaret quominus conuenta
perficerentᷓ temerariũ videri ſi neglectis oportunitatibus ſuis cũ
periculo alienos etiam inuitos ſeruare aggrederentᷓ/Tunc demũ
fuiſſe glorioſum Polonis in Hungariã proficiſci/quando contra
Thurcos aduocabantᷓ/Nunc inteſtinis ciuilibuſqꝫ certaminibus
immiſceri/calamitoſum & turpe fore/dimittendos eſſe ad ſuos/
Hungaros legatos ſi ſenſiſſent illi operępretiũ fore coniungi eos
cõmunis Regis vinculo & ſocietate cũ Polonis/inuenturos quo
modo id ſine controuerſia fieret/culpam nõ ſeruatę in p̄ſens fidei
penes ipſos remanſuram/ Interim rem Lituanam ſtabiliendam/
Quorũ ſententiã laudabat imprimis Regina/tum quod ęgre filiũ
a ſe diuelli/ac peregre regnatũ ire patiebatᷓ/tum quod oriunda
ortaqꝫ Ruſſia/magnopere angebatᷓ patriã ſuam mutuis ſeditio-
nibus propter Lituanię motus periclitari Vladiſlaũqꝫ & Cazi-
mirũ ſolicitos habebat res Lituana vtpote patrius & auitus prin
cipatus Sed & Dux Boleſlaus cuius intererat Regem nõ abeſſe a
Regno propter ſuſceptã a ſe contra Lituanos actionem quã iure
decidi cupiebat multa in eandem ſententiã diſſeruit. ¶Gregorius
vero cum Ioanne Ciſſouenſi & Creſlao Curoſuancheo cęteriſqꝫ
qui iam tum a principio conditionem ſuſcipiendã perſuaſerant
dicere Hungaros aut non audiri oportuiſſe aut pacta implenda
Non propter illos tantũmodo conditionem ſuſceptã ſed quia cõ
mune periculũ propulſandũ eo conſtantius in incepto p̄ſiſtendũ
quo illi iam diſcordes inter ſe propiores eſſent vt alieno ſubderentᷓ
Imperio/tutius multo fuiſſe concordes initio quam in ſeditione
deſtituere/ſi viderent in incepto Polonos p̄ſeuerantes/depoſitu-
ros ſimultates redituroſqꝫ in fidem omnes/Reginã quoqꝫ ceſſu
ram viribus vbi eas adeſſe ſenſiſſet,ſi res cõmitteretᷓ ſeditionibus
inteſtinis perituros aut ad alium quempiam ſe cõuerſuros/cuius
poſtea vel potentia timenda/vel imbecillitas maiori & ſumptu &

diſcrimine fouenda eſſet/Nihil ſatius ꝙ etiam per bellū ad inſtitu
tum peruenire/ſi tum demū abſtineret/& cupide ſuſcepiſſe & ti-
mide deſtituiſſe apparituros/Ad Lituaniā pacandā Cazimirum
cum aliquibus copijs mitti poſſe/ſed & Lituanos moderati⁹ ſe
habituros intelligentes Vladiſlaū etiam in Hungaria regnare/Ad
hęc Hungaroꝝ Legati parū momenti in Regina ad reſiſtendum
vniuerſorū voluntati aſſerebant/paucosq; illi affuturos & eoſ-
dem ſine auctoritate aut gratia. Eos aūt quos penes rei totius ar-
bitrium ſatis intelligere nihil poſſe vtilius vtriq; Regno & impri-
mis ſuo inueniri Non paſſuros ad nutū vnius mulieris ſummā
libertatis ſalutisq; ſuę periclitari/abunde prius deliberaſſe ſtatuiſ
ſeq; quod optimū videretur Sed & Reginā facile aut ſanioribus
conſilijs aut vi expugnari poſſe reduciq; in ſententiā rectā proſe-
querent modo Poloni ea quę cum ſumma ratione inchoaſſent.
¶Decretū itaq; ſcd'm Gregorij ſententiā vt progrederet in Hun-
gariam Vladiſlaus/Cazimirus vero cū certo numero copiarū in
Lituaniā proficiſceret adiunctis ei primarijs viris Derſlao Riti-
ſianco & Palatino Lublinenſi, Cum Boleſlao aūt Maſouię duce
indutias ſeruari placuit quod diu a Regno Polonię Rex abeſſet/
eaq; decreta ad cætera quę dicta ſunt de neceſſitate & cōmodis
ſuſceptę ꝓfectionis pro reſponſo data ſunt Lituanis oratoribus/
Deſignati ſubinde qui abſente Rege veluti vicarij in locis oportu
nis p̄eſſent ac ius dicerent, in p̄fectura quidem Cracouiana Ioan
nes Ciſſoueñ. in Poſnanieñ Petrus de Buyno/in Podolieñ Theo
doricus Gunaſcanus/Vladiſlaus vero vbi ſatis conſtituta ꝓui-
ſaq; reliqua apparuere/dimiſſis cęteris quoq; ad munera ſibi cō
miſſa/cū illis quos delegerat ad conſtitutā expeditionem ꝓgredit/
Matrem ac fratrem ſuū Cazimirū biduo ſe ꝓficiſcentem ꝓſecu-
tos tertia die ab ſe dimiſit/admonito prius fratre qua ratione qui
buſue artibus cū Lituanis agitare oporteret/Eduxit vero ſecū prę
ter militarem multitudinem viros magnos & magnis p̄fecturis
honoratos/quos conſiliorū actionūq; omniū ſocios adiutores
q; haberet/Imprimis Andream & Ioañ. Tancinenſes/Dobrogo
ſium & Sandinogiū Oſtrorogeos/duos Ioannes Tamouianos
Vincentiū ac Scidouam Sciamatuleos Lucam Goremſem Nico-
laum Laſſouianū & Gregoriū Sanoceū, is poſtea.xxv.annis prę

fuit Metropoli Leopolienſi Sed tunc maxime ingenio florens &
doctrina videbat ad omnia gerenda ſuadendaq; facile idoneus &
de quo Rex plurima ſibi polliceri poſſet ad quę accedebat cū de-
cora corporis proceritate p̄cipua quędam animi ſanctitas & reli
gio/in quibus adeo eminebat vt nemo Regi deum ꝓpiciaturus
facilius crederet/eaq; eſt ſibi imprimis cura delegata/Cæterū vt
diuina per hunc Rex ꝓcuraturū rite ſe credebat/ita prelijs conſe
rendis haud minus momenti fore putans in viribus leſconis Bo-
britij cuius robur & audacia maximo conſenſu vulgo laudabat,
ipſum quoq; inter p̄cipuos educendū delegit fuit aūt Leſco auus
diuę fannię carminibus noſtris celebris/ſi qua tamen ex illis glo-
ria eſſe poteſt/inter progrediendū vero quotidie cateruatim con
fluebant ad Regem/alij multi ex Polonia impigri & magni viri/
partim ne velut ignaui repudiati viderent/partim cupiditate oñ-
tandę virtutis in tam nobili expeditione/cæterū volente vnoquo
q; armis equis & reliquo apparatu eminere/incredibile memora
tu eſt ꝙ inſignis erat exercitus rerū omniū excellentia/cū fere mi-
les quiſq; egregij ducis ſpeciem pręſeferret/fama etiā/vt in ma-
gnis conatibus vſu venit/omnia augebat/copiasq; & apparatū
bellicū vix tolerabilem Reginę/ad quam Dionyſius Archiepūs/
Ladiſlausq; Gara Banus & plęriq; alij defecerant/nunciabat/
quę cum edixiſſet arceri Vladiſlaū/omnibus munitis in Hunga
ria locis/vbi receptū audiuit in Cheſmarchū ſollicita vt fit in re tre
pida/cogitationes in partes omnes cœpit agitare/cæterū ſeu de-
ſperans poſt adeo ingentem belli molem excitam pacis aut fœde-
ris audiendā mentionem/ſeu non inueniens apud ſe conditiones/
quę vtrinq; ſuſcipi honeſte poſſent/ad ſuſtinendā vim cum ſuis
animū conuertit/imprimisq; cum haud ignoraret ſuſceptas vul-
go pſuaſiones cęrimoniasq; aliquas in rebus nō leue momentū
hr̄e ſedandis concitandiſue populoꝝ animis Viſſegradū vbi prę
erat Ladiſlaus Gara ꝓpere contendit coronā qua vetuſta religio
ne ac more Hungarię Reges initiant in poteſtatem ſuā redactu-
ra, ne ſi eius Vladiſlaus potiret veluti Rex legitim⁹ pplos ad ſe
conuerteret Itaq; nō aduerſante p̄fecto penetrale in q̊ ſanctiſſime
aſſeruabat cū effregiſſet illā tantūmodo extulit relictis cęteris in-
duuijs/quę ad ritū cęrimoniāq; Coronandorū regū pariter ad-

hiberi cõſueuere/nec mora cũ oĩbus ꝗ palã ſibi ac poſthumo fa=
uebant in Comarꝝ ſe recepit. Aliĳ vero q̃s aut nouarũ rerũ ſtudiũ
aut per Legatos data fides Vladiſlao aut timor ne bello cogerent̃
ſolicitos habebat quanto quiſq; poterat comitatu quottidie ad il
lum confluebant in ea feſtinatione plęraq; hoſtilia cõmiſſa ſunt
diuerſis in locis contra illos qui Reginę affuturi videbant̃ Impri
misq; Simon Roſgonius Agrienſis Epũs cũ comperiſſet in op=
pido Emperiaſcio nõ vigiliarũ ordinem nõ ſtationes iuſtas ſer=
uari/ſed ſecure ac ſolute agitari per occaſionem noctu illud inter
cepit/Quo ſubinde firmato munitionibus ac pręſidio Cheſmar
chũ venit ibi Polonorũ animi/quos propter Reginę motus de=
miſſos labefactosq; conſtabat/rurſus erecti ſunt & confirmati
Cum viderent ad ſe conueniſſe magnam partem ex primoribus
Hungarorꝝ quorũ auctoritatem ceteros ſecuturos/aut ſi ꝗ ad=
uerſarent̃ minimo negotio cogi poſſe apparebat/Itaq; alacres re=
nouata ſpe/facile ac celeriter incepti perficiendi/alterã Lituanorꝝ
legationem/quę illuc vſq; ad auertendũ in Lituaniã Vladiſlaum
ſollicita aduenerat/dimiſere retro ad Cazimirũ cui Lituanicę rei
cura delegata eſſet/& ſi plęriq; quos nõ minus diſcrimina & pro
grediendi difficultas q̃ ea quę nunciabant̃ a Lituanis mouebãt/
cum Ioanne Tancinenſi vel illinc regredi in Poloniã ſuaderent/ſed
ne id fieret annuentibus Ioanne Iaroſlauieñ & Gregorio Sano=
ceo tenuit pudor famęq; verecundia/Conſtitutũ itaq; vt relicto
cum valido p̃ſidio ad cuſtodiã Cheſmarchi Nicolao Pereno Bu
dam verſus progrederentur/vtriuſq; Regni copiĳs ſimul coniun
ctis/inter ꝓficiſcendũ lente/vt par erat tanto exercitui/viſum eſt
mittere qui Regni caput Budam p̃occuparent/ne Regina/ſi mu
niendi ſe illic facultas ſpatiũq; daretur conatus Vladiſlai ac ſuorꝝ
ſubinde aut retardaret aut irritos redderet/Datum eſt ideo nego=
tium Agrienſi Epiſcopo & cũ eo miſſi Vincentius Sciamatulieñ
Andreas Tancinenſis & Leſco Bobricius eos vbi aduenere popu
lus intra vrbem vltro admiſit/ducendiſq; munitionũ operibus
manu & cætero omni ſtudio frequens affuit Cum interim præ=
fectus arcis Laurentius Endreuera deliberabundus neq; aduer=
ſando neq; obſequendo iĳs quę fiebant/videretur in eam partem
inclinaturus ex qua minus ꝑturbationis in Regno crederet exci=

tari/veniebat ex parte altera Federicus Comes Cilię cũ quingen=
tis equitibus miſſus & ipſe a Regina eodem conſilio p̃occupan=
dę Budę/qui vbi a Polonis iam teneri cognouit nihil vltra tentan
dum ratus demiſſo animo ſtatim retro abiĳt in Comarũ, Auge=
bantur ſemper copię Vladiſlai accurrentibus ad eũ in itinere Hun
garis. Cæterũ cum perueniſſet Emperiaſciũ diemq; vnam ad qui
etem indulſiſſet exercitui Secretarius quem chariſſimũ habuit dũ
in fluuiolo ignobili p̃propere opitulari pergit accipitri cũ anatę
periclitanti ſubmerſus eſt/& prodigioſę magnitudinis grando cũ
ingenti procella & fragore cœli decidit/quibus nonnihil conſter=
nati ſunt animi in Polonis minime referentiũ vel illud ad fortunę
caſus vel hoc ad aeris intemperiem ſed vtrumq; velut in prodigiũ
auertentibus vt cuiuſq; vel mens erat vel religio/diuerſis in diuer
ſum interp̃tantibus Regina vero vbi ad Polonos Budam defeciſ
ſe intellexit & Vladiſlaũ qui Agriam iam Attigiſſet hilari conſen
ſu illica populo expectari/ad cæteras ciuitates in officio retinen=
das feſtinato itinere albam regalem ſe contulit/cui p̃erat tunc par
tium ſuarũ fautor Nicolaus Friſtarchi ibiq; ſuadentibus qui illã
ſequebant̃ filiũ ſuũ iam trimeſtrem in templo conſueto Regio ti=
tulo & corona ſolenniter inſignitũ auguſtiorem & veluti ſacro=
ſanctũ populis ciuitatibusq; Hungarię reddidit/putans futuros
plures qui veri & legitimi domini partes ſequerent̃/q̃ qui conta
minare ſe vellent nota defectionis/Affuere coronationi eiuſmo=
di ex illis qui pauloante Vladiſlaũ accerſendũ cenſuerant Archi=
epũs Strigonieñ Iaurinenſiſq; ep̃s Benedictus Tum/Cilię Co/
mes/Nicolaus Friſtarchi Stephanus Roſgonius & plęriq; aliĳ
omneſq; mox cum Regina contulere ſe Iaurinũ Res ipſa tum
etiam auctores magnopere Polonos conturbauit/Sed eo ventũ
erat vnde regredi niſi re perfecta turpitudo nõ patiebat̃/itaq; mo
uens ab Agria Vladiſlaus per comoda interualla tandem Budam
peruenit cum appropinquaret factus eſt ei obuiam p̃fectus ar=
cis Laurentius Endreuera cum liberis duobus & populus effuſe
cum ipſe inſtructis aciebus nequid ſubeſſet inſidiarũ ingrederet̃
poſt mutuã gratulationem viſum eſt ea die ab ingreſſu vrbis ab=
ſtinere placuitq; ſubſiſtere in peſta/Interim Regina per nuncios
maria monteſq; pollicendo/Endreuerę/enixe conabat̃ perſuade=

re/vt in fide atqꝫ officio maneret/parũqꝫ abfuit quin impetraret/
magis in gratiã memorię Sigismundi ꝙ sponsione ditissimaꝝ cõ
ditionũ quas ꝓponebat/p̃ualuit tamen in animo bene instituto
ea sententia quę tutior videbat̃ ad stabiliendã fortunã naufragã
tis Regni itaqꝫ ille Vladislaũ & suos liberaliter in arcem admisit
pro quo beneficio Vladislaus vt p̃fecturã in qua erat continua-
ret edixit/satis confidens mansurũ eum constantissime in ea parte
in quã primo incolumitate suadente/nõ impetu animi sed iudi-
cio accesserat/super omnia insigne fuit spectaculũ cũ Budã Vla-
dislaus ingrederet̃/nam pręter magnificentiã ornamentoꝝ na-
uium quibus cũ instructo exercitu per Danubiũ transuectus est/
maxime eminebant vbiqꝫ studia procerũ Regni vtriusqꝫ/certan-
tium inter se officij sedulitate/ad inducendũ ipsum ꝙ maxime fi-
eri poterat solenni ac omni genere ornatus instructissima pompa
Sed & milites cũ ducibus suis qui p̃missi illuc fuerant armati ob
uiam ꝓdierant/Pręterea sacerdotes cum sacris & religioso appa
ratu/populiqꝫ ꝓmiscue omnis ordinis turba innumerabilis/ꝓce
debat ergo militibus stipatus inter voces gratulantiũ/fœlicemqꝫ
ac faustũ Regi/sibiqꝫ & Regno ingressum eius exoptantiũ/sub-
sequebant̃ ꝓceres Regni vtriusqꝫ pro dignitate ac meritis/vt qs-
qꝫ eminebat/ita ordine antecedentes/Vbi ad templũ Augustius
ꝓuentũ/laudes gratesqꝫ deo immortali actę/Subinde in regiam
perducto Vladislao/populus quidem gratulationem suã in mul
tam noctem produxit/varijs discursibus per ciuitatem/cũ cantu
tripudijsqꝫ & hilari saltatõe/Proceres vero cũ crederent suscepti
negotij partem maximã transegisse recepta buda quieti se dedere/
mox consulturi quibus medijs reliqua sine contentione vel mo-
ra perfici possent/Vbi Budam teneri per Vladislaũ vulgatũ est/
nõ solũ qui aperte partibus ipsius fauebant/sed multi alij qui ad
id t̃pis dissimulauerant/fidem atqꝫ obsequiũ pollicentes cũ gratu
latione ad eũ confluxere/imprimisqꝫ Mathico Talautius eisdem
diebus cura atqꝫ opera tonsoris sui elapsus custodia in qua Regi
næ iussu asseruabat̃ tum Nicolaus Fristarchi Stephanus Rosgo
nius Ioannes maior Perenus & in quo plurimũ in vtrãqꝫ partem
momenti Ioannes Hunniadianus/Pręterea Episcopi Vesperineñ
Quinqꝫecclesieñ Transiluaneñ Nitrieñ Sirmieñ Vaccieñ Vara-

dieñ & Colocensis Archiep̃us paucaqꝫ p̃ter Cascouiã reliquasqꝫ
ciuitates quę cum illa se in euentũ a principio cõmuniuerant in re
gno toto superant quę non profiterent̃ se in fide Vladislai esse ac
tore. Venit & a Rege Bossinę legatio apparatu virisqꝫ insignis
quę repetito gentis seu primordio eosdem cũ Polonis auctores
generis & cõmunem linguã Bossinenses habere cum dixisset ob
eamqꝫ linguę & originũ veluti cognationem Regem suũ magno
pere gaudere/ꝓpterea quod ceptis Vladislai fœlicitatem adesse
vulgabat̃ multa disseruit de cõmodis quibus se mutuo propter
cognationem vicinitatemqꝫ releuare possent ac deberent cõmuni
catis viribus & consilijs aduersus imminentem Turcaꝝ crudelis
simam tyrannidem/fœdusqꝫ p̃terea & amicitiã sanctissime cultã
seruatamqꝫ inter Bossinę & Hungarię Reges ad id locorũ inter
se cõmoda cuiusqꝫ ad alterũ & subsidiaria connexio/ꝓpterea fœ
dus & amicitiã inter Reges vel iniri vel renouari postulauit/qui
bus benigne responsum incrementa successusqꝫ Vladislai merito
Regi placere tum propter eam ꝙ repetissent linguę atqꝫ originũ
cõionem tum quod vtriusqꝫ pene tantundem interesset vt ꝙ ce-
lerrime pacata oĩ̃i Hungaria cõtra cõmunes hostes integris viri
bus expeditio duceret̃ Gratię subinde actę quod in tempore affu
turum se contra Turcos cõmunicando actiones & consilia Rex
vltro polliceret̃/Et vt sic animatus ad extremũ perseueraret adhor
tationes adhibitę/fœdus deniqꝫ inter Reges & regna confirma-
tum/Aduenerant etiã oratores Despoti cuius demissior gratula
tio fuit vt par erat Quippe quod a principatu suo per Turcos e-
iectus priorũ Hungarię Regum munificentia alebat̃ qui casum
tanti viri miserati collocauerant eum in finibus Regni assignatis
sibi nonnullorũ oppidorũ vectigalibus & iurisdictione quibus
haud indecore p̃sentis fortunę statũ ferret & p̃teritę desideriũ leni
ret/Itaqꝫ ante oĩa oratores sui magno verboꝝ ambitu cõmemo
ratis ꝓpe eisdem quę Bossinenses de cognatione originũ ac lin-
guę cũ Polonis purgauere Despoti factũ quod ꝑ nuncios id mu
nus aggressus/qđ obire ip̃m oportuerat/sed accinctũ iam itineri
Turcos auertisse ne corã veniret/Cęterũ ambigere ipsum spei ne
suę q̃ post ademptũ sibi principatũ abductosqꝫ in seruitutẽ libe-
ros tum primũ reuiuiscere incipiebat/an fœlicitati Vladislai p̃us

magiſq; gratulandū foret/acceſſiſſe qdem acceſſurūq; in dies beni
gnitate dei ad gloriā dignitatēq; Vladiſlai multū cū nihilominus
in ſumma gloria ſummaq; dignitate exiſteret ſibi omnibus patrijs
auitiſq; ornamentis ſpoliato nec ſolum principatu & patria ſed
domo & lare eiecto extorri indigo alienaq; viuenti miſericordia
tum primū oriri lucem aliquam non ſolum melioris conditionis
ſed priſtinę etiam dignitatis & fortunę recuperandę/Ac fœlici=
tatem inceptorū polliceri tum geminatas vires duarū inuictarum
nationū/quarū neutri vlla pręter alteram diſciplina militari & ala
critate pugnandi par foret in terris/obuerſari iam tum oculis ſuis
fugam formidinemq; conuerſas in Thurcos/agrūq; illorū igne
ferro vaſtitate infeſtum/ſe vero ad maiorū ſuorū ſedem reſtitutū/
atq; ideo vltra omnem humanā læticiam gaudere ſibi/Vladiſlao
aūt gratulari qui tam magnarū actionū gloria nō modo p̄ſentis
æui Reges ſed vetuſtos omnes eſſet ſuperaturus ſi priſtina fortu
na adeſſet oblaturū fuiſſe ſe comitem atq; adiutorem Nunc qm̄
integrū non eſſet ſibi maiora polliceri/voluntariū Regis ad oīa
periculoſa & difficilia obeunda miniſtrū ſe offerre & dedere/mo
uit tum Vladiſlaū tum cæteros & fortuna viri & tam ſubmiſſa
oratio/itaq; rn̄ſum legatis vt deſpotū bono animo eſſe iuberent
ſatis multas affuturas occaſiones ad mutuā paremq; gratulatio=
nem/Interim cū ratione ab eo factū quod loca in quibus regi gra
tulari poſſet ab hoſtili incurſu tuenda ſibi in tempore putaſſet p
ſeueraret modo ſtrennue Vladiſlaū primo quoq; tempore anni=
xurum vt expectationem ſpemq; de ſe conceptā adimpleret/In=
terea Strigonieñ Archiepūs & Ladiſlaus Gara q coronandi poſt
humi imprimis auctores adiutoreſq; fuerant ſeu deſperatis Re=
ginę rebus propter ſucceſſus Vladiſlai/ſeu rati per tranſitionem
ſuam quā reliquos dignitate inferiores ſecuturos credi par erat/
Reginę animos infringi/& ad concordiā conuerti poſſe/cepe=
runt cum Vladiſlao clam per internuncios agere vt impune ad eū
tranſire liceret acceptaq; in id fide Budam ꝓperabant Vladiſlaus
vero qui ſciret magnā eſſe talium virorū apud populares ſuos au
ctoritatem multūq; huc vel illuc mouere animos vulgariū pari=
ter & nobiliū poſſe vbi appropinquaſſe ciuitati percepit obuiam
progreſſus benigne complexos bene de ſe ſperare iuſſit/Die ſe=

quenti cum ex compoſito vtriuſq; gentis primores q̄ magnificen
tiſſimo apparatu ad Regem conueniſſent miſſi ſunt qui illos in
Curiā inducerent vbi Archiep̄m in hanc ſententiā locutū tradūt/

Archiep̄s ſtrigonie̅, denuo pares Vladiſlai proſequitur

Intelligo Rex inclite purgandū eſſe quod in rebus fere omnium
maximis conſiliū ter variaſſe videmur. Primū cū te qui apud nos
regnares accerſendū cenſuimus/deinde cum Reginā filiū ſuū co=
ronantem contra te ſecuti/nouiſſime quando illius partibus omiſ
ſis nunc ad te reuertimur/ne aut ſpernendi a te velut imbecillitate
animorū laborantes/aut cum ſuſpicione accipiendi/ceu parū fi=
deles ijs ad quos inclinauerimus exiſtimemur/Non em̄ ſententiā
fidemue mutando totiens velut in contrariū acti ſumus, ſed cum
ageretur de conſeruando augendoq; regno noſtro/idq; quantū
rei magnitudo poſtulat nos ſolicitos haberet/ſeu nimia cupidita=
te ſeu humana ignoratione quod optimū foret nō ſatis conſtitue
bamus/atq; ideo nunc hoc nunc illud approbantes minime mu=
tato ꝓpoſito ad id quod efficaciſſimū videbať confugimus/nō
ſtudio partiū ſed caritate patrię cuius ſalutem dignitatemq; peri=
clitari intuebamur. Nec em̄ vt de me fatear quod de alijs etiā ſen=
tio cum a nobis accitus es regnatū/ideo tantū conſenſi quod ob
virtutem tuam maiorūq; tuorū gloriā digniſſimus videreris/Im
mutabant ea quidem vt conſentirem/verum nō de ornando au=
gendoue te conſultatio erat, ſed cum poſt mortem Alberti Regnū
noſtrū in orbitate velut prædę Thurcis expoſitū appareret/inui=
ctum Regni tui robur imprimis occurrebat qd' per vicinitatem
& fœdera nobis coniunctū/velle deberet/per amplitudinem au=
tem facile nos poſſe tueri & conſeruare videbať/Et tua tuorūq;
intereſſe vt quę nobis imminebant pericula ꝓpulſarenť atq; ideo
freti viribus & amplitudine Regni tui cum de fide dubitare non
poſſemus/quando in rebus veſtris idem exitus quem in noſtris
pateremur foret a nobis expectandus/vnanimi conſenſu ad te cō
fugimus rati fore vt in ditione & tutela tua res noſtrę domi fo=
riſq; maxime florerent, Poſtq̄ vero Regina ſeu mala ratione ſeu
malo fato percita cepit a cōmunibus conſilijs reſilire q̄q̄ & ego
& qui illā mecū ſecuti/intelligebamus ad publicas etiam neceſſita
tes parū momenti illinc eſſe acceſſimus tamen Tum quia nefariū
apparebat Reginam noſtrā/& eandem Sigiſmundi Regis noſtri

filiam deſerere/priuſq; patrię periclitatio nos cogeret Tum vt in
viam rectã ſi fieri poſſet reuocaret/& tu defectionem noſtrã ve-
ritus tantiſper deliberabundus ſubſiſteres dum iniretur ratio ſe-
dandi ciuiles diſcordias quas celer aduentus tuus tumultuante ad
huc Regina videbatur excitaturus/cruciabamur enim animo in-
tuentes exarſurũ bellũ inteſtinũ euocatione tua per quã externum
extinguere volueramus atq; ideo omnia prius experiri certi ꝙ pa
triam ſuo ſe gladio conficientem intueri tandiu in parte altera per
ſeuerauimus/quoad non officiũ erga Reginã & gratiſſima no-
ſtris animis memoria Sigiſmundi charitati patrię conceſſit/vbi ve
ro ambitione Reginã elatiorem vidimus ꝙ quę adduci poſſet vt
periculis ſuorũ parceret & in illis anguſtijs eſſemus quod aut pa
trię aut officij iacturã facere oporteret maluimus boni ciues ꝙ
officioſi clientes dici & relicta illa quę niſi per ſummas omniũ no
ſtrorũ calamitates nec Regnũ aſſequi nec adeptum tueri poſſet/
Rurſus ad te conuerſi ſumus/in cuius auctoritate pacem dome
ſticam/in armis vero foris poſitã victoriã intuemur/Idem patrię
ſalutis ſtudiũ quod ad te vocandũ quod ad ſecedendũ pauliſper
ad Reginã nos compulit nunc ad te reducit/debet probari abs te
tam ꝓpenſa conſtanſq; in patriã fides noſtra/cum intelligas pro-
pter illam nos etiam famę ſubijſſe diſcrimen/maluiſſemus qui-
dem quod prima conſilia noſtra proceſſiſſent & vt ſic apud nos
regnaſſes quod officioſi erga Reginam eiuſq; parentis memo-
riam immortalem manſiſſemus/& vt quieti inter nos/tua tuorũ
q; auctoritate accendente nõ ſolum finibus noſtris hoſtem ſub-
mouere verumetiam agrum illi ſuum infeſtum reddere potuiſſe
mus/Nunc quando vtrunq; aſſequi non licuit incolumitatem
patrię cum fœlicitate tua ſequentes petimus quod vt verecun-
dię noſtrę indulgeri debet/ quod aliquandiu cum Regina fui-
mus/præſertim vt conciliaret tibi/ita nobis fraudi non ſit quod
illa quieta conſilia contemnente ſalus & pax Regni nos abſtraxit/
Vladiſla in futurum quales nos experieris/habeto/Vladiſlaus contra mi-
us rñdet nime daturum fuiſſe fidem/vt ſe accederent niſi bonos forteſq;
Strigoni. viros iudicaſſet/ſatis ſcire tranquillitatem patrię vnicuiq; chariſ
ſimam eſſe debere/ſed ante omnes illis qui in ſummis ornamentis
ſummaq; dignitate collocati/quę egiſſent omnia ſic accipere tan-

ꝙ pro pace ac firmamento Regni geſta eſſent nõ contra ſe/neq;
enim quicq; cõmiſiſſe propter quod hoſtilem animum aduerſus
ſe gerere deberent/niſi propterea ſibi iraſci vellent/quod relicto
florentiſſimo regno ſuo & omiſſa cura pacandę Lituanię/in qua
propter cędem principis perpetratam/bellum exardeſceret/vires
animũq; ſuũ conuerteret ad tutelam ſtabilimentũq; Regni eorũ/
quod ad Reginam attineret minime reprehendi poſſe/ſi ad extre
mum voluntati illius publicam ſalutem ꝓtuliſſent/nec enim regi
bus fidem obligari euertendis Regnis ſed conſeruandis/hortari
vt adeſſent animis ac viribus ad cætera quę ſupereſſent expedi-
enda/breui affuturã tranquillitatem illam quam optaſſent modo
ipſi factis & conſilijs oportunis orationi ſuę fidem facerent.
¶ Regina quamuis vbi ſuorũ fidem labefactari/vidit & ad Vla
diſlai fœlicitatem deficere malo animo affecta tamen diſſimula-
ta muliebri trepidatione ne ſi quantũ metuebat indicaſſet reliqui
in deſperationem adducerent/Cilię Comitem ad ſe vocauit/cõ-
municatoq; cum eo conſilio nuncios cum literis Caſcouiã & ad
cæteras ciuitates quę Vladiſlaũ ac ſuos ſub ipſum belli initiũ ex-
cluſerant circũmiſit Iubens vt bono eſſent animo ꝓpere affutu-
ra auxilia quibus tueri ipſi cõmode ſe poſſent/& Vladiſlaus to-
to Regno facile excluderet/Moxq; conductitiũ militem ex Bo-
hemia acciuit & conſentiente in id Epiſcopo Iaurinũ diligentiſſi-
me cõmuniuit collocatiſq; illic copijs ſuis velut in loco oportu-
no incurſionibus faciendis aduerſus Vladiſlaum & ſuos/cum fi
lio tranſtulit ſe in Poſonium. Id vbi a Polonis compertum miſit
Vladiſlaus ex gente vtraq; numeroſum exercitum ad Iaurinũ ob
ſidendum/ducibus Ioanne Hunniadiano & Staniſlao Oſtroro-
genſi forte ita euenit vt Comes Ciliæ qui illuc acceſſerat/inſpe- Comes ci
cturus an ſatis omnia firma munitaq; eſſent/& an conſtantes cõ- lię iaurini
ſentienteſq; inter ſe perſeuerarent omnes tuendis Reginę parti- obſidet
bus ceptus ſit cum alijs qui illic erant obſideri/ſuperuenientibus
qui ab Vladiſlao miſſi fuerant At ille vt erat vir acri & elato inge
nio ante omnia confirmatis ſuorum animis tolerandę obſidioni
factaque ſpe affuturi propere ſubſidij ex Auſtria & Boemia/ne
alicui deeſſet occaſioni retinendę Reginę in ſententia ſi forte pro
pter efficaces conatus Vladiſlai animus eius demitti cepiſſet/

Cum videret ſe cum ſuis imparem/aperta eruptione conſtituit
Preſburg clam euadere/in Poſoniũ/Cum paucis igitur ſilentio noctis pro
Rauus fectus per hoſtiũ ſtationes/moxqꝫ Rauo ſuperato in inſulã quæ
die rab nõ procul a Danubio circumplectit̃ ꝙ occultiſſime ſe tranſtulit
ratus illac cõmode ſe elapſurũ ad Reginã/Qua re ab hoſtiũ ſpecu
latoribus comperta/miſſi ſunt illico cum Leſcone Bobritio impi
gri & expediti aliquot milites qui inſequerent̃ comprehenderent
ꝙ fugientem, Senſit & Comes patefactã fugam ſuam & ſequi a
tergo hoſtes/itaqꝫ diffidens euadendi celeritati/latendo illos fal-
lere inſtituit/edixit ergo ſuis quod ab inſequentibus ſe facile capi
paterent̃ ſubindeqꝫ a domino ſuo qui in oppido remanſiſſet miſ
ſos ſe cum mandatis ad Reginã profiterent̃/nec mora in ſiluam
qua profundiſſima erat ipſe ſe immiſit/captis e familiaribus nõ-
nullis cum ſingulorũ aſſeuerationi vnũ congruens fere perſuade
ret inquiſitio/a Polonis prope modũ omittebat̃/tum Samſcia q
dam haud militaris diſciplinȩ rudis eos aſtuta Argutia increpuit
tanꝙ deſertores domini ſui qui per imprudentiã minime noſcitan
tium eum/haud procul in ſilua foret interfectus: Ad eam vocem
bene ſimulatũ mendaciũ aperuere humani affectus/itaqꝫ inſtau-
rata diligentius inquiſitione: erutiſqꝫ hinc inde omnibus latebris
Vdalri- Tandem a Leſcone ipſo inuentus eſt Comes & captus moxqꝫ cũ
cus Ciliȩ ingenti militũ gaudio in exercitũ ſubindeqꝫ ad Vladiſlaũ Budam
comes ca- ꝓductus eſt/Cum exhiberet̃ in conſpectũ/non ſolũ vtriuſqꝫ gen
pitur tis principes conuenerant ſed ꝓmiſcua etiã omniũ ordinũ multi-
tudo partim miſerantiũ p̄ſentem viri conditionem/memoria pri-
ſtinȩ dignitatis/partim aſſeuerantiũ vere iuſtũ humanarũ rerum
inſpectorem deũ eſſe qui debitas ab eo perſidiȩ pœnas expetiſſet/
Ille nihil purgans oblitusqꝫ inſitȩ & ingenitȩ ferociȩ ſubmiſſa &
effracta nimiũ voce ac geſtu veniam p̄catus eſt: Vladiſlaus aũt
vladiſlai minime duro vultu ſupplicem alleuans Malluiſſem inquit vt fi-
ad comi- des tua te amicũ huc adduxiſſet ꝙ fœlicitas mea captiuũ/Idqꝫ fa-
tẽ verba ctum foret ꝓculdubio/ſi ambitio expugnata/animi tui fide & cõ
ſtantia nõ extorſiſſet/vt debiti mihi principatus vicariũ te potius
ꝙ ſocium eſſe velles/Nunc quando fortunã meã potius ꝙ beni
uolentiã & experiri & vana ſpe beneficij in me tui gratias corrũ-
pere placuit impugnando iudiciũ quod de me feceras cũ vnanimi

omniũ conſenſu electus ſum qui apud vos regnarem/placide fe-
res Si ego viciſſim erga te magis factorũ tuorũ p̄ſentiũ ꝙ electi-
onis a qua nulla mea culpa defeciſti memor eſſe cogar moxqꝫ in
cuſtodiã tradi iuſſit/Poſtridie Vladiſlaus ſeu periclitantis ciuili
tumultu Lituaniȩ diſcrimen ſolicitũ haberet ſeu patrij regni deſi-
derium male ferret/ſeu abhorrens ab immanitate inteſtini belli
quod gerendũ illic videbat/ſeu cupidus denuo coramqꝫ experiri
qua tandem mente Hungari erga ſe forent conuocatis in arcem
omnibus quorũ auctoritas aut publice aut priuatim eminebat
huiuſcemodi orationem habuit/Satis intelligebã cum me apud
vos regnatũ vocaretis nõ mihi ſed neceſſitatibus veſtris id tribui
Sed neqꝫ id Oratores ad me miſſi diſſimulauerunt & pleriqꝫ in-
genue ſubinde ꝓfeſſi eſtis cum tamen benignitate dei maiorũqꝫ
meorũ virtute longe lateqꝫ haberem vbi fœliciter regnarem/ſta-
biliendi res veſtras curam ſuſceperã magis ne fidem meã in peri-
culo ſuo implorantibus vicinis fœderatiſqꝫ deeſſem q̄ quod am
plitudini meȩ neceſſariũ putarem/Sed & quieta omnia domi con
ſentienteſqꝫ inter ſe voluntates veſtras nunciabatis/Quidquid ve
ro laboris ac periculi bellicis actionibus exhauriendũ eſſet ab eo
hoſte imminere cuius impetus frangere ac retundere longe pul-
cherrimũ & glorioſum foret apud omnes populos & nationes
quȩ religionem noſtram profiterent̃/quȩ ſine inuidia loqui lice-
at multo ſecius ſe habent quippe quod ex vobis multos abinui-
cem video diſſidentes & longe maior dimicatio domi ꝓpoſita ap
paret q̄ timeri foris potuerit/itaqꝫ diſtrahit̃ ſȩpe animus in diuer
ſum/cum vel deſiſtendũ ab incepto/vel p̄bendum me ducem in ea
acie: quȩ prope modũ ad parricidiũ ſit animata/conſidero/cȩterũ
ex veſtra ſimul & mea re magis eſſe videtur abſtinere ꝙ per inte-
ſtinum bellũ ad ꝓpoſitam mihi per vos ſpem peruenire/Occur-
rit enim iam nunc animo totius belli ſpecies/Video vos gentem
vnam nõ vt multȩ aliȩ/ex conuenarũ multitudine caſu congrega
tam/ſed vnius linguȩ ſtirpiſqꝫ ac propemodũ familiȩ circũſpe-
cto vos ſingulos & vniuerſos adeo eſtis inter vos iuncti ſangui-
ne & affinitatibus vt verius domus vna quã natio dici poſſitis/
Nemo vnus ex vobis violari poteſt quin eius iniuria pene ad om
nem pertineat atqꝫ in illum ipſum qui intulerit per quendã veluti

cir cuitū cognationū redeat/hanc vnitatem coniunctionemqꝫ ſan
guinis inter vos quā vobis ſemper profuiſſe mihi vero imprimis
profuturā externo bello ſubmouendo exiſtimabā/diſtrahi in di=
uerſum violariqꝫ mutuo nō aliud mihi quidem videtur/quā na=
turam ipſam & quidquid in ea venerabile ſanctūqꝫ eſt euertere/
dubius eſt(vt aiunt)euentus belli/ſed blandiamur nobis & ſuccu
bituros armis noſtris aduerſarios concedamus/poſt fratrū paren
tumue ac cæterorū propinquoꝝ exhauſtū ſanguinem Reſtat vt
ſi Turcus laceſſierit aduerſus illum nos ꝓducamus ante omnia
inteſtinis cladibus debilitatos/ſed & plęroſqꝫ cognati aut propin
qui cuiuſqꝫ cęde imbutos/quā ſpem victorię mihi ꝓponitis tam
nepharie cruentū agmen & ſuorū ſtrage ac vulneribus conſcelera
tum educenti/deus meliora velit/nō ætas nō fortuna mea ea eſt/
vt per tam abominandā dimicationem properandū mihi cenſeam
ad ſpem maioris amplitudinis/ Nec corpus nec virtus aut ani=
mus deerunt gerendis honeſtioribus bellis/nūc anteꝙ mutuis ſce
leribus coinquinetis manus/dum integrę adhuc Regni vires &
nondū cruentatis armis/inter ſe conciliari poſſunt vel ad retinen=
dam ſimul priſtinā dignitatem vel ad patronū concordi voto de=
ligendū/Tum grato erga vos animo meo digniſſimū tum rebus
meis veſtriſqꝫ conducere arbitror/vt ego propter quem tumul=
tuari cepiſtis/retro iter flectam/facile vbi ego abfuero in gratiā
mutuo redibitis/Et quod in magnis diſcriminibus alias ſępe fe=
ciſtis minime difficulter rationem inietis publicę ſalutis expedien=
dę Quod ſi ad me rurſus confugiendū cenſueritis,tam primæ ꝙ
ſecundę euocationis veſtrę memor/enitar vt in ceſſione hac mea
nihil aliud a me quæſitū intelligatis ꝙ ſalutis veſtrę remediū/In=
terim aſſequar vt haud perpeti potuiſſe dicar in gratiā meā peri=
clitari fœderatū & bene de me meritū regnū/& rem Lituanā ſic
conſtituā vt multo liberius ſi oportunū duxeritis incolumitatis ve
ſtrę curam denuo ſubire poſſim/Verba Vladiſlai cū ſumma lau
de moderatiſſimi animi accepta/plęriſqꝫ etiam lacrimas excuſſe=
re Cum vero vt liberius conſultarent e conſpectu abiturus aſſur
geret/voces vndiqꝫ auditę aſſeuerantiū neminem magis intereſſe
oportere/quandoquidem vſqꝫ eo afficeretur rebus ipſorū vt am
plitudinis & glorię ſuę videretur oblitus vel ex eo digniſſimū eſſe

quem Regem apud ſe vellent quod ſalutem regni anteferret cupi
ditati regnandi/Non tantū ſperaſſe qn̄ eum elegerant Nunc ve=
ram in eo fidem regiamqꝫ virtutem experti/nō cōmiſſuri ſint vt
prudentiores in eligendo ꝙ conſtantiores in conſeruando ſibi re
ge fuiſſe dicerent/& iam rurſus Vladiſlaus aſſederat/cū cæteris
haud ſane ciuiliter neqꝫ in conſultantiū morem ſtudia ſua offeren
tibus ſilentiū fecit/exaudita vox Hunniadiani ille peregrini Re=
gis euocationem contra imminentia diſcrimina velut in neceſſita
tem reijciens ne priuſꝙ poſthumus coaleſceret/aut externo bello
aut domeſticis ſeditionibus Regnū ſuccumberet/Quicquid in eo
eligendo actū dictūue eſſet/conſilia tempori accomodando deli=
berate factū/Siquid contra ab aliquo tentatū aut humano erro=
ri aut ſuperuacuę fidei erga Regiā ſtirpem aſcribendū prius aſ=
ſeuerauit/Tum ſatis ſe ſcire inquit ſupra muliebrem ſexū conſtā
tem Reginā eſſe/verum haud facile deſiſtere ex toto a naturali=
bus affectibus/Nata ſibi pręter ſpem virili prole indulgendū/ vt
matri/ſi pro filio ſolicita foret/ſiquę ſaluberrima ſibi ac Regno
eſſent nō ꝓſpiceret tolerandum in fœmina/Nō alios ad eam cō
ueniſſe/ꝙ quibus tanti incepti vtilitas nondum ſatis intellecta fo
ret/Quos publicę oportunitatis ratio ad Vladiſlaum congregaſ
ſet eos exploratam iam virtutem eius in fide retenturā/eoſqꝫ etiā
ipſos licet haud ſane multos errore iudicandi:aut officio erga re=
ginam in diuerſum abſtractos/plurimorū conſenſum reuocatu=
rum/facileqꝫ vbi noui regis tam ſingulares animi corporiſqꝫ do
tes vulgarent ſeſe illi dedituros longe maxima difficilioraqꝫ tranſ
acta/teneri iam Budam ſedem Regiā tum Comitem Cilię/cuius
vnius ſpe maxime Regina elata ad tumultuandum foret/fœlici=
tate publica in ptātem datū/Reliq̄ ſine armis ſine cæde ac ſangui
ne in ditionem ventura/ nō futuros qui vim potius ꝙ clementiā
Regis vellent experiri / p̄ſertim qđ longe impares viribus/nedū
victorię Sed ne tuendi ꝗdem ſe ſpem concipe poſſent,Nō factu
rū Regem ex inſtituto grati animi ſi tam bene de ſe meritos in
eo tumultu deſtitueret p̄ſertim qđ longe plus ꝑiculi ex diſceſſu
ſuo īmineret/Nā & reginę partes quoſdā ꝑtinacius ſubinde de
fenſuros/& quos ratio publicę ſalutis ab illa abduxiſſet acrius in
ꝓpoſito ꝑmanſuros/facile ita Turco fore mutuis ſeditionibus

occupatos & a defenſore deſtitutos aggredi & expugnare/ſed vt
cum Regina in gratiã omnes rediiſſent/ſine duce ſine capite tam
grauis belli impetũ minime laturos/fieri poſſe/vt aut tędio aut
pudore muliebris dominatus ſe ad aliũ quempiam conuerterent
in cuius poteſtatem veniſſe Hungarię regnũ Poloni poſtmodũ
grauiter ferrent/ſed neq; honeſtũ Regi ad ſuos alienosue talem
reditũ fore/Nemini veriſimile appariturũ ob aliam cauſam tam
inclitũ Regnũ omiſſum niſi quod aut regere aut tueri poſſe de-
ſperaſſet/Rogareq; per ſalutem vtriuſq; gentis & regni/vt in ꝓ
poſito perſeueraret & bene initũ columen vtriuſq; nationis con-
ſtanter expediret/omnia breui & quieta ſibi & libera fore/qui ad
eſſent ſcire eos ſatis paratos iam tum p̃ſentem ipſum denuo Re-
gem dicere ac conſtituere & iureiurando fidem atq; obſequiũ de
ſpondere/Non altius verba q̃ auctor in animũ Vladiſlai deſcen
derant ꝓpter inſitam eminentemq; in viro indolem/ſed & ſubſe
cutę vniuerſorũ acclamationes flagitantiũ ne ſe in tam diſcrimino
ſa conditione deſereret/& cum dicto/vnanimi conſenſu ſe ac ſua
omnia illius cõmittunt deduntq; fidei & auctoritati/ Regemq;
iterum ipſum decernunt & cooptant/nec mora/cepta eſt eius co-
ronandi conſultatio/ſed occurrebat difficultas vetuſtę conſuetu
dinis & religioſe ad id temporis ſeruatę/quod ſacra ad eam rem
corona in poteſtate reginę erat/Nec placebat cõmittere/vt vide-
retur ad eiuſmodi ſolenne in qualibet corona tantundem momen
ti ineſſe/Itaq; cum neq; ſpes foret perſuaderi aut cogi ſubito re-
ginam poſſe/nec vellent cærimoniã coronandorũ regũ Vulgari
per nouas coronas/ad illam quę maxime proxima ſacrę appare
bat confugere conſtituerunt pro temporis ac rerũ neceſſitate/ad
eam rem corona qua ſancti Stephani primi Hungarię Regis ca-
put exornatũ fuit Ceu vere virtutis exemplar atq; incitamentum
poſt ipſum regnaturis religioſiſſime ſeruatur in ea diſceptatione
multa probra iactata in Ladiſlaum Garam cuius maxime ꝑmiſ-
ſu Regina coronã ſacram interceperat/ægreq; a vulneribus &
cęde temperatũ/intercedente Rege propter fidem accedendi ſe li-
bere obligatam/captus tamen eſt & cuſtodię traditus/Cũq; Rex
deprecaret̃ & fortunę ſe q̃ fidei iacturam facere ſatius diceret vix
poſt triduũ vt liberaretur impetrauit/amotus eſt tamen p̃fectura

Viſegradi ſubrogatusq; in eius locũ Vincentius Scamatulieus/
Reginam interea cũ ſe orbatã conſilio actionesq; ſuas magna ex
parte debilitatas videret/Capto abductoq; in cuſtodiã Comite
Cilię & labante iam ſuorum fide/poſt defectionem Strigon en
ſis/id quod minime in tanta muliere ſuſpicandũ arbitror/ſunt q
inſimulent ad fraudem animũ adieciſſe ꝓpoſitaq; ingenti merce-
de/ſi facinus tranſigeret/adegiſſe quendã ex ſuis quem ſibi cum-
primis fidũ credebat/vt Budam ſe conferret/& Vladiſlaũ quo-
quo modo veneno extingui curaret/Sed cupiditas eadem quę le
ue ingeniũ hominis ad partes ſuſcipiendi facinoris adegerat/Cõ-
pulit etiam/vt rem Vladiſlao aperiret/ſpe cumulatioris remune-
rationis q̃ foret preciũ/quod pro ſcelere contempſiſſe videri vo-
lebat/Id ſeu nõ crediderit/ſeu credere diſſimulauerit/ne ſi veneno
in ſe graſſatã Reginã affirmaſſet/ſpem omnem reconciliationis
in poſterũ excluderet/Vladiſlaus hominem execratus tanq; ſce-
leſtum & falſa indicantem e conſpectu ſuo abire iuſſit/Verũ pri-
mores procerũ vbi nephas qđ attulerat agnouere per omnes cru
ciatus excarnificandũ, Robuſtiſſimorũq; deinde equorũ caudis
illigandũ in partes quatuor diſtrahendũ tradidere/iuſtiſſimas ab
eo pœnas exigentes/ſiue vera ſiue falſa detuliſſet/Itum deinde al
bam regalem vt Vladiſlaus coronaret̃ quo perlata iam erat ex Vi
ſegrado arcula in qua cuſtodiunt̃ ornamenta ad cærimoniã co-
ronationis religioſa/Quibus in mediũ prolatis adiecta eſt/prout
conuentũ ſtatutũq; erat ſancti Stephani corona/proditũ memo-
rię eſt/cum primũ Hungaria Regni nomen accepit/ſacrã coro- Corona-
nam induuiasq; initiandis regibus religioſas ſancto Stephano tiõis ſolẽ
primo Hungaroꝝ Regi a Romano pontifice cœlitus monito nes ceri-
deſtinatas ſeruatasq; deinde ſolenni cuſtodia / veluti fauſtum moniæ
auſpicium futuris Regibus/eadem qua ille regni fœlicitate co-
ronandis/ordinem vero ritumq; initiandi illic Regem talem ve-
tuſto more ſeruari/ſacrificante qui in Hũgaria ſummus eſt pon
tificum circũſiſtentibusq; omnibus ad quos Regis pertinet no-
minatio/In templo quod auguſtius eſt in alba regali ad altare ſi-
ſtitur qui rex futurus/ſtatimq; a Canonicis exuitur/deinde pon
tifex p̃cationes ſolennes pręit quibus regno regiq; cuius caput de
xtra tenet deum ꝓpiciet/veniãq; & pacem impetret/vt fœliciter

fauſteq; publice ac priuatim ſibi, oppidis, vicis, ciuitatibus, popu
lis, nationibus ineat geratq; regnũ/facultates fructusq; multipli=
cet/fines & Imperium propaget/Auctoritatem deniq; & gloriã
augeat, Tum manus eius dorſumque arcano oleo perungit/&
mox veſtiri iubet, Ornato deinde ſacris induuijs crucem impri=
mis tradit/per quam ſignificari volunt/ius apoſtolicę legationis (Inſignia inuncti Regis)
in deſignandis Epiſcopis ab ipſo initio Regibus Hungarię per=
miſſum a Romano pontifice, Deinde ſceptrum pomumq; au=
reũ & vexillũ regia inſignia exhibet/& vniuſcuiuſq; inter traden
dum ſacris verbis interpretationem pſecutus, Tandem prolatis
in mediũ regni legibus inſtitutisq; exigit vt in verba ipſorum iu=
ret. Ille vbi in ea quę concepit pontifex verba iurauit/illico coro=
natus ſuggeſtũ ad id pręparatum conſcendit & plęroſq; in eque
ſtrem ordinem cooptat/vt intelligatur Regnum ab armis auſpi=
cari/nihilq; prius maiusue apud Reges eſſe oportere ratione in=
crementoq; militaris diſciplinę, Cætera ornare, illam tueri & au
gere Imperia/in eodem apparatu poſtea procedit ad templum
Diuis Petro & Paulo conſecratum ibi in tribunal ſe recipit: &
controuerſias aliquot audit & decidit/vt ſcd'm rem militarem iu
ſticiã pręomnibus colendam; & ſciat & doceat, Tandem ſub=
latus in equũ poſtꝙ ciuitatem luſtrauerit/progreditur extra por=
tam ad diui Martini ædem turrimq; illic altiſſimã conſcendit: &
ꝙ maxime poteſt protenſo extra turrim brachio ad quatuor mũ
di partes nudatũ enſem porrigit/quaſi vndiq; Regnũ tutaturus/
aut certe illius fines & ditionem ppagaturus/vbi vero in ciuita=
tem redijt/ſolennia conuiuia celebrant ſtrepuntq; publica gratu=
latione vię ac domus omnes/quibus omnibus vbi Archieps Vla
diſlaum de more coronauit rite atq; ordine ſeruatis, Poſtridie ex
vniuerſorũ qui conuenerant ſententia conſtitutũ/vt corona ſan=
cti Stephani cum ſacris induuijs reconderet aſſeruaretq; ad futu
ros Reges initiandos/ſi nõ contingeret recuperari ſacrã, Abro=
gata deinde poſthumi coronatio & nequis eum pro Rege duce=
ret edictũ ab Agrienſi Epõ/cuius vſq; ad inuidiam auctoritas
apud Vladiſlaũ eminebat, Nouũ ei ſigillũ regni cõmiſſum & ne
qua fraus erroruе cõmitti poſſet/veteris ſigilli fides exauctorata/
pronuntiatũq; ad populũ ne literis aliquibus præterꝙ nouo ſi=

gillo ſignatis crederetur/præterea vt omnes immunitates priuile
giaq; a prioribus Regibus conceſſa eiuſdem ſigilli fide confirma
rentur, Multorũ qui de Regno aut de Rege benemeriti dignitas
& conditio adaucta/cæteris ſpes facta modo ſe dignos exhibe=
rent/in quos liberalitatem ſuã Rex exerceret. Paulopoſt cũ haud
magni diſcriminis negotiũ ſupeſſet pacandis reliquijs tumultus/
a Regina concitati/ſatisq; ſine externa ope virium affuturũ con=
ſtaret/plurimi Polonorũ cum bona regis venia retro in patriam
abiere Regina vero cognita Vladiſlai coronatione multis dirisq;
imprecationibus Hungaros execrata/quod in re ſimili longe ſe
diſpares Polonis exhibuiſſent, Ab illis nanq; impuberem Regem
cum ſumma fide educatũ nec ſolum intra paternũ regnũ cultum
ſanctiſſime/verumetiã cum ſuarũ rerum diſcrimine ſtrennue pro
ductum ad poſſidendum aliena, Ipſos vero legitimũ dominum
pauloante ab ſe coronatũ Alberti Regis filium & eundem Sigiſ=
mundi nepotem: per ſummũ ſcelus paterno & auito Regno ex=
turbare peregrinumq; apud ſe præter ius phasq; regnaturum ad
mittere/& quia virium plus haberent/pro libidine ſua, tum fœ=
minę ſibi, tum infanti Regi: quos cum maiorum meritis & ſexum
& ætatem tutari oportuit/inſultare, Oblitos vindicem deum cer
te longe magis ꝙ ipſos poſſe ac pollere, Submiſſisq; deinde/qui
clam circumeundo ciuitates quoad fieri poſſet populorum in fi=
de manentium animos confirmarent/conſiliumq; illis ſuum ape=
rirent/ipſa in Auſtriam cõmigrauit, Et Frederico Imperatori par
uulum ſuum, ſacramq; Hungarię coronam cõmendauit, Qui vt
pote patruelis curam poſthumi & coronam haud grauatim ſu=
ſcepit, Ipſa deinde freta nonnullarum vrbium conſtantia & fide
non deſtitit procerum quoque voluntates clandeſtinis nuncijs ad
ſe acclinare. Cum Auſtralibus vero ac Boemis congregandi exer
citum conſilia inire/vt quoquo modo Vladiſlaus Hungaria ex=
turbaretur. Interea Turcus per occaſionem inteſtini belli Hunga
riam facile a ſe occupari poſſe ratus/Belgradum oppugnare ad=
oritur/& cum parum vno atq; altero impetu profeciſſet/obſi=
dendo in poteſtatem redigere volebat, Id oppidũ inter Danubiũ
Sauũq; vbi cõmiſcent/ſic eſt ſitũ in cliuo/vt ab vtroq; amne infe (Belgradũ obſidet Turcus)
riora eius abluant/ſiqdem qua Eurũ ſpectat in ripam vſq; late/

proneqꝫ deuexũ deſinit in Danubiũ/qua Auſtrũ excipit Sauus al
labitur, Reliqua ipſius per cliuum extenſa muroqꝫ & foſſa velut
diuidunt a continenti/itaqꝫ fabricatis nauibus quibus in vtroqꝫ
flumine adhibita cuſtodia/tam ſubſidia q̃ cõmeatus arcerent in=
terciperentqꝫ/Turcus caſtra ſic ex diuerſo metatus eſt/vt nemo
omnino ab obſeſſis emitti induciue poſſet/Sibi vero quotiens li
buiſſet murũ aggredi ac tentare/facultas foret/nec ſubinde deſti
tit aut opplere foſſas aut machinis quaſſare muros/coædifica=
tis etiam ligneis turribus/e regione ꝓpugnaculoꝝ arcis/ad defen
ſores e muro exturbandos/Cum interim ſui quoqꝫ inopia com
meatuũ afficerent/neqꝫ appareret diuturnã morã obſidionis to
leraturos/quandoquidem paſſim in exercitu exaudirent querelę
fame extabeſcentiũ/Solũqꝫ id ne iam tum oppugnatio intermit=
teretur retinebat/Quod deſperato ſuorũ auxilio ꝓpter intrinſeca
certamina/quibus regnũ agitabat minime credibile erat oppida=
nos diutius ſe defenſuros/Prefectus iampridem cum valido il=
lic præſidio erat Ioannes Vranus vir audax & rei bellicę peritus/
quippe qd' florentia ortus atqꝫ oriundus Tuſco ingenio Hunga
ricam ferociam adiunxerat/conſtabatqꝫ ſtrennue oppidũ defendi
vndiqꝫ/Sed cum veluti de porta Regni ea in oppugnatione agi
omnes ſentirent. Vladiſlaus cũ cenſuiſſet Turci conatus retunden
dos/dum copias colligeret inſtaretqꝫ memor expetitę pauloante
a ſe amicitię oblatiqꝫ ſibi ſponte in rebus ſuis difficilibus, auxi=
Legati ad turcas lij/Ante omnia per legatos de diſſoluenda obſidione agendũ pu=
tauit/Miſſi igitur Dobrogoſius Oſtrorogeus & Lucas Gorcen
ſis qui renouata memoria legationis vltro Cracouiã miſſę/peti=
tum fœdus atqꝫ amicitiã cum aſſeueratione ſubmittendę opis ad
Boemiam expugnandã/ſi ex vſu ſuo Polonus eſſe cenſuiſſet/ꝓ=
fiterentur meritũ benigne adeo in ſe voluntatis/tam altę in animũ
Vladiſlai deſcendiſſe/vt bellũ quod inferebat non prius armis
ꝓpulſare voluiſſet q̃ viciſſim pacis & beniuolentię mutuę con=
ſilia ꝓponeret/itaqꝫ ſi Turcus abſtinere vellet ab infeſtanda Hũ=
garia/quę deo atqꝫ hominibus volentibus iam Vladiſlai facta eſ
ſet/facile fore vt de fœdere conuenirent/in quo ineundo ſeruan
doqꝫ daturũ Vladiſlaũ operã ne pacis ſtudio aut officiorũ com=
mutatione inferior deprehenderet/ quod ſi arma mallet & vires

experiri annixurũ ne illis etiam quoquo modo vinci contingeret/
Turcus vbi ea audiuit legatos quaſi ſubducerent ab omni occa=
ſione iniurię/inter tot armatos infeſtosqꝫ/& cõmodius dum deli
beraretur habitarent/in Sunderouiũ perduci cõmiſit/certus ſecũ
prius omnia experiri & tentare quam illis reſponderet/itaqꝫ dedi
tionis ſpem prius aggrediens captatis colloquijs maiori q̃ aliq̃n
ambitu ad defectionem ſollicitare cœpit/Sed & literę ſagittis illi
gatę paſſim ſupra murũ a militibus excutiebant in oppidũ/ingen
tia defectionis p̄mia continentes/Verum vbi nihil pacati ab ali=
quo reſpondebat aduocata concione/Pax inquit cuius ab hoſte Verba turci ad ſuos
mentio illata eſt/detur nec ne licet in me ſitum intelligã/placet ta=
men & ſententiã veſtrã milites cognoſcere/quandoquidem id bel
lum gerimus in quo cũ fœlicitate humana/cuius ego principatũ
apud vos teneo/periclitat/etiam religio ſanctitasqꝫ quarũ tutela
& cura ex æquo ad omnes pertinet/Quippe quod vt multũ for
ma viuendi diſtemus/eandem poſt obitũ om̃es beatitudinem ſpe
ramus/Itaqꝫ velim cuncta quę dixero ſic a vobis accipi/vt q̃ nõ a
mea ſed ab vniuerſorũ publica oportunitate ꝓficiſcunt/Nam qd'
ad me priuatim attinet, tantũ in Aſia/tantũ in Europa poſſideo/
vt, quod abominor dicere/pars altera minime pudendũ Regnum
videri queat/conſeruandisqꝫ meis plus curę, q̃ operę ſubigendis
alienis/fortunã meam fortaſſe inſumere decet/veſtrũ magis eſt vi
dere an ſua cuiqꝫ ſufficiant/& quã rata diuturnaqꝫ ſentiatis/p̄ter
id quod cum humanis fortunis ſacra & diuina omnia ſunt a no=
bis aliquando omittenda/ſi vltro nunc arma depoſuerimus/Pe=
tit enim hoſtis a bello abſiſti & tum demũ de pace conueniendum
cenſet: omitto indignitatem/quod obſidentibus armatisqꝫ obſeſ
ſi & inermes: fortibus & exercitatis imbelles ac deſides/pacem
pollicent/omitto quantũ laboris in molienda obſidione conſtru
endisqꝫ operibus/quantũ deducendis fabricandisqꝫ nauibus ſit
exhauſtũ quę omnia hoſtis quaſi vinctos nos incluſosqꝫ iam te=
neret deſeri iubet/Bulgaria omnis & Raſcię pars maior/armis
noſtris iam pridem paret/In Seruia etiam pleraqꝫ dictionis no=
ſtrę fecimus quę omnia vel retinenda ſunt vel vna cum illis, cętera
quoqꝫ in Europa poſſeſſa relinquenda/quicũqꝫ quod plane etiã
hoſtis intelligit/habuerit in poteſtate oppidũ quod obſidemus/

Habet nō ſolum quoddā veluti pignus & ſtabilimentū rerum
ſuarū/ſed arcem etiam & munimentū efficaciſſimū alienis ſubi=
gendis, Sciſſum eſt inter ſe nūc Regnū laboratq; domeſticis ſedi
tionibus, Nec tantū virium adiecit res Polonica illi coniuncta ꝙ=
tum detrahunt inteſtinę factiones/ac pacis mentione facultas tem
pusq; illis ſedandis quęritur/vt nos integris geminatisq; ſubinde
viribus aggrediantᷣ, Si re infecta obſidionem diſſoluemus/facile
nectendo cauſas tamdiu de pace nō conſentient/quoad certami=
nibus domeſticis aut Vladiſlai fœlicitas/aut Hungarorū volun=
tas & ratio ſanior finem imponet/quas fœderis conditiones de=
mum inter ſe conciliati & contra nos armati exigent/quando nūc
mutuis diſcordijs periclitantes & armis noſtris pene oppreſſi, tan
ꝙ acie viciſſent oppugnationem prius omitti ꝙ de pace agi ęquū
cenſent/aures iam nunc obtundunt ſuperbę petitiones de reſtitu=
endis Bulgaria & Raſcia/tum cæterarū Regionū vrbibus/labo
re ac periculo noſtro expugnatis/quod ſi facere voluerimus/bel
lum qđ aduerſus diſcordantes inter ſe mutuisq; certaminibus oc
cupatos per occaſionem noſtrā nūc gerimus/inferent nobis/nō
ſolū vnanimes tunc Hungari/ſed adiecti etiam illis Poloni/quod
etiam ſi pacis ſtudio tam pudendas & miſeras reſtituendorꝝ oīm
quę repetent conditiones ſuſcipere poſſemus/nunquid contentū
ſuis Deſpotū quieturū poſtea putamus, Cuius animus certū ha=
beo elatus coniunctione inter ſe viriū duorum adeo prępotentiū
Regnorū non ſolū recuperandis amiſſis imminet/ſed quidquid
vbiq; in Europa noſtrū eſt iam nunc ſperat, Non prius ſibi ſatiſ=
factū putabit ꝙ adducto contra nos Hungarorꝝ Polonorūq;
impetu eandem ferro atq; igne ſęuiente in agro noſtro vaſtita=
tem intueatur quam a nobis in ſuum illatam prius vidit, Quod
ſi belli fortuna (omen auertat deus/ſed tamen fieri poteſt) conſi=
lijs ſuis affuerit/præter omnia fœda & indigna/quę ab irato vi=
ctore timeri debent/pium ſanctūq; apud eos eſt/dira infandaq;
in gentem noſtram exercere/niſi a ſacris religionibusq; nobis a
maioribus noſtris traditis deſciſcamus/in nouos incredibilesq;
ritus degenerando. Neq; alio ſacrificij genere aut obſequio deum
conciliare ſibi facilius efficaciusq; poſſe arbitrantur, ꝙ ſi templa
quę colimus diruant & profanent, Si ſacroſanctis arcanis & cæ=

rimonijs illudant, Si numinibus & ſacerdotibus noſtris inſul=
tent, Et vt omnem rabiem qua in nos & ſacra noſtra graſſantur
deprehendatis inter ſanctos referunt omnes/qui nobiſcū pugnan
do trucidantur, Non eſt milites quod per vanam ſpem pacis expe=
ctemus/dum colligit vnitq; vires/dum ſe armat. Is hoſtis qui nō
prædam aut humanam laudem/ſed immortalitatem ipſam prę=
mium victorię ponit/longe plus laboris inſumptū eſt q̄m ſuper=
ſit/foueas tumultuario opere oppleuimus & propugnacula ere=
ximus quę muro imminent, Cuius etiam partem machinę ſolo
ęquauere vt ſemiapertum iam oppidum eſſe videatis/& id ſane
oppidum per quod noſtra omnia tuta pacataq; nobis reddantur
hoſtibus vero ſua infeſta/prædęq; ac populationibus noſtris ex
poſita remaneant, Si parumper annitimini/ſi fœlicitatis virtutis
q; noſtrę memores/cogitabitis delubra, ſacra, religiones, cęteraq;
diuina & humana fundari nobis quando cras hoſtilis muri fun=
damenta demoliemini/vicimus milites non in pręſens modo, ſed
in perpetuum, Quod ſi nihil aliud ꝙ certiſſimam rerum noſtrarꝝ
ſecuritatem/hoc certamen foret nobis pariturum, Satis dignum
præmium eſſet/pro quo pericula omnia ſubire alacriter mortem
q; etiam ipſam fortiter laceſſere deberemus, Sed vt victoria hæc/
noſtra omnia velut ſepto quodam & muro nobis munit/ſic ho
ſtilia ad prædam patefacit ac denudat/hactenus cum natura lu=
ctati ſumus in confragoſis p̄ruptisq; Bulgarię atq; Raſcię mon
tibus, fames, ſitis, labor, deſperatio, vincenda fuit, vicim⁹ nō alia
mercede illecti quā vt beatę Hungarię opulentiā aliqn̄ attingere
mus/hinc iam militię noſtrę pręmia/hinc gloria initur, Ad por=
tas peruentū eſt/q̄bus patefactis nō ſaxa inacceſſa/nō inuię ſoli=
tudines emetiendę nobis/ſed per loca natura ipſa & humano cul=
tu longe amœniſſima ingrediemur/hominū iumentorūq; omnis
generis alimenta paſſim/nō ad neceſſitatem, ſed ad luxuriā cum
vbertate ſoli temp̄ies cœli, aquarūq; abūdantia ſuppeditat/Quid
quid alibi operoſa cura vix educat/illic ſponte ſua fert terrę beni=
gnitas/vt credi poſſit/naturā colendi agri cęteris regionib⁹ exem
plū daturā/p̄cipuo quodam cultu Hungariā excoluiſſe, Sed ne=
q; vſquā liberaliorem indulgendis diuitijs fuiſſe conſtat/Au=
rum enim quod alij mortales rariſſimis in locis laborioſiſſime

effodiunt/Hungari velut quoddam virgulti genus etiã pululans
decerpunt/Veſtrũ eſt milites an ad ea omnia perpetuũ vobis aditũ
cras aperire/an hoſtibus ad veſtra patefactum relinquere velitis/
Memineritis ſubeundo murũ omnem beatiſſimę fortunę opu=
lentiam/ſine alio munimento/ſine p̄ſidio, ſine cuſtode, poſt illum
vobis ad p̄dam expoſitã, A tergo vero eſſe liberos, coniuges, la=
res veſtros, delubraqꝫ, & religiones/ſimul & victoriarũ veſtrarũ
pręmia/quibus niſi in oppidũ tranſcendatis/ira & libido quantũ
victoribus licet/per omnia dira & nephanda mox ſit inſultatu=
ra. Ego prout vos pugnantes videro/quã mentem vel ad impe=
randum vel ad ſeruiendũ habeatis/ſimul quid ſuperbiſſimis lega
torum poſtulatis reſpondendũ ſit intelligã. Vos interim curate
corpora & quę ex vſu ſunt cum armis expedite vt ſimul cũ luce
cras murũ aggrediamur. ¶ Digreſſi milites a contione non ſecus
ac ſi cum victoria ꝓpoſitam quoqꝫ eis p̄dam iam tenerent ala=
cres epulati/quod noctis ſuperfuit vt ad certamen vegetiores aſ=
ſurgerent quieti dedere, Vbi illuxit ad murũ producti malleolos
cratesqꝫ æquando itineri per foſſas ligno ac ceſpite coniecto iam
Belgradi oppugnatio pridem tumultuarie oppletas/nec minus ſcalas & vectes cęterũqꝫ
excidendarꝫ vrbiũ apparatũ ferentes procedebant. Cum interim
qui ex turribus ligneis pugnabant/haud quaqꝫ defenſores in mu
ro cõſiſtere ꝑmitterent/& crebris ſagittis hoſtem impetendo ꝓpe
otioſum acceſſum ſuis exhibebant, Quod haud ſane ægrefere=
bant oppidani/Certe enim fore exiſtimabant vt Turcus vim ex=
periretur ſi deditionis ſpes nõ ſuccederet/dum itaqꝫ ille ad defecti
onem allicit/ipſi partes oppidi ad flumina porrectas contra na=
ualem impetũ hominibus ꝓpugnaculiſqꝫ, & machinis ignem aut
lapides excutientibus tacite firmauerant, Ex parte vero altera q̃=
tum muri tormentorũ vis aperuerat rudere ſimul & gleba ſtren
nue prope ad iuſtam altitudinem coędificauerant/& per noctis
ſilentiũ pice, oleo, ſulphure, incendiarioqꝫ puluere quantũ copia
fuit ligna imbuerant, quę temere in foſſas prouoluta erant, tum
cætera omnia quę aut res aut cogitatio ſubiecit adminicula defen
ſionis ꝓuiderant/parauerãtqꝫ/nec in armis modo & miſſilibus/
Sed in obſequijs quoqꝫ & parendi ſtudio/itaqꝫ cum eo incautius
quo licentius Turci ad murũ ꝓperantes conſtitiſſent in cratibus/

quibus iter ſubſtrauerant coorti repente a muro oppidani facu=
las/aliũqꝫ multipliciter paratũ miſſilem ignem contorquendo/
Terrorem ingentem prius/mox haud minorem ſtragem intulere/
Excitato pluribus in locis incendio & vno veluti momento per
omnem quã calcabant materiã/ſic ꝓpagato/vt neqꝫ in eodem ve
ſtigio impune ꝑſeuerare/neqꝫ progredi neqꝫ regredi facultas eſ=
ſet, Tetra ibi luctatio formidoqꝫ/nam turres etiam ignem conce=
perant/trepidabãtqꝫ in caſtris, in quę fumũ flammãqꝫ conuolue
bat aura quã matutinis temporibus flumina exhalant, Quæ res
ab incendio imminente oppidũ ſeruauit, Ruptis igitur conturba
tiſqꝫ ordinibus quiſqꝫ ſaluti ſuę expediendę intentus circũſpecta
re vndiqꝫ arma abijcere & qua ꝓpius liberiuſqꝫ effugiũ in tanto
malo apparebat excurſare, Sed ignis tam ſuo q̃ aurę impetu te=
mere per materiã incendio pręparatã volitans aut fugientes per=
ſtrictis in curſu neruis retinebat aut exitũ per quem effugere pro
perabant p̄ueniendo occupabat, Sed & quibuſdã fumus proſpe
ctum ad fugam/quibuſdã conturbatio etiã mentem abſtulerat/
abſumebantqꝫ ab igne, quaſi ſubitũ nouę rei diſcrimen immobi=
les reddidiſſet, Pauci ex vltimis ordinibus/& ijdem ambuſti debi=
litatiqꝫ in caſtra refugere, Cæteros ingenti numero conſumpſit
incendiũ/cum reliquo totius oppugnationis apparatu/neqꝫ vero
a nauibus fœlicius pugnatũ/quarũ nonnullas vis lapidũ tormen
tis efflata diſſipauit/nõnullas ignis implicuit reliquas fere aut re=
migum gubernatorũqꝫ conſternatio/aut conatus recipientiũ ſe a
periclitantibus ad integras naues quã longiſſime ab oppido nau=
fragas exegit, Ea clade perculſus Turcus quaſi nõ ope aut conſi=
lio humano ſed a numine aliquo ſuis inflicta eſſet/granſſanteqꝫ
etiam fame ſupra quã vt ſine tumultu & ſeditione in exercitu fer
ri iam ſpes eſſet, obſidionem, diſſoluere cõſtituit/ſed & fama erat
exercitũ ſatis validũ congregatũ iam a rege ad Segedunũ accurſu=
rumqꝫ ꝓpediem/tamen ne animandis hoſtibus ſignũ aliquod tre
pidationis oſtenderet/legatos in caſtra reuocatos/minime beni= Turcus
gne allocutus eſt, Aſſeuerans ſe tum demũ pacis mentionem audi Legatis
turum/ſi Vladiſlaus ceſſiſſet ea particula Raſcię quã tenebat & r̃ndet
Belgradũ ſibi velut obſidem pignuſqꝫ fœderis vacuũ tradidiſſet/
Abſceſſurũ ſe tum quidem ab obſidione vt conſultandi ſpacium

Vladiſlao exhiberet, Suadere vt malit ea conditione in amicitiã re
cipi/quã negando pauca quę poſtulabantur/de ſumma vtriuſqꝫ
Regni diſceptare/petere ſe ea, quę iure belli ſibi deberentur/pri=
uſquam Vladiſlaus foret in Hungariã accitus nec potuiſſe Hun
garos id quod ipſi non habebant ius in alium tranſfundere, Si
Vladiſlaus perſeueraret/malle de alienis contendere, ꝙ ſua quiete
poſſidere/affuturum ſe in tempore & ſecum vna inſpectorem
vindicemqꝫ iuſticię deum. ¶Ea denunciatione, tum etiam quia
domi haud quaquam otium a Regina fore apparebat, Rex ad=
actus eſt mittere in Poloniam nunciatum; quo in ſtatu res Hun
garica eſſet/& quę belli moles a Turco immineret/petitũqꝫ vt
miles & pecunia in ſtipendium mitteretur, Decretus eſt ad eam
legationem Sanoceus cuius eloquentia nõ minus ꝙ rei neceſſitas
perſuadebat/facile poſſe poſtulata impetrari, Polonorũ primo=
res ſub aduentum ipſius conuenerant ad Gorcinum quos ita al=
locutus perhibetur, Referre vobis quæ in Hungaria fœliciter
tranſacta ſunt/& quã non longe abſumus vt difficilibus omni=
bus ſuperatis/noſtra ocioſe/aliena vero vtiliter ac tuto poſſide=
amus, Intelligo eſſe hominis qui foret oblitus, quanta animi ma
gnitudine etiam per omnia diſcrimina Regnum illud obtinendũ
cenſueritis ſimul putantis apud animum veſtrum plus conſequen
dę dignitatis cõmoditatem poſſe ꝙ gloriam. Nunc quando ad=
huc inſonant auribus meis magnifica decreta veſtra nullius vel
laboris vel periculi habendam rationem non modo fortunis ſed
ſanguine etiam ac vita adiunctę rebus veſtris Hungarię laudem
paciſcendam. Non dicam prope eſſe vt Regis veſtri virtus &
fœlicitas voti compotes vos fecerit Emperiaſcium interceptũ &
Budam caput Regni obtineri tum Comitem Cilię a quo omnes
actiones conſiliaqꝫ Reginę imprimis pendebant/captum vinctũ
qꝫ ſub cuſtodia eſſe/a Deſpoto autem & Rege Boſſinę legatio=
nes aduenisse petentes amicitiam/& obſequium pollicentes, Pręterea omnes pene Hungaros optimates fortunę Regię ſe dediſſe
imperataqꝫ facturos/ Archiepiſcopumque & cæteros qui in
primo tumultu Reginã ſecuti rurſus ad nos defeciſſe/& mox
eorum omnium quorum maxime intereſt conſenſu/cum ſolen
ni cærimonia, Illic quoqꝫ Regem noſtrum coronatũ/iam eouſqꝫ

Legatus ad Polonos miſſus a rege

formidabilem omnibus vt ad primã eius denunciationem Tur=
cus ab obſidendo Belgrado diſceſſerit, Reginam vero deſpera=
tis iampridem rebus trepide cum filio in Auſtriam profugiſſe
relicto modico præſidio in Iaurino/& ipſum a noſtris obſideri
pauculas deniqꝫ ciuitates quę ſe in euentum muniuere/magis ve
ſtrum ꝙ Reginę nutum reſpicere/& iam minimo conatu illic de
bellari poſſe. Iſta & alij proſperę fortunę ſucceſſus iactentur/
apud illos quibus non decus, non gloria/ſed cupiditas bellum
ſuſcipere perſuaſerit/at vobiſcum ſic agam/peruulgata eſt nõ in
Europa ſolũ, verumetiã in Aſia fama/ſuſceptę a nobis conditio
nis conſeruandi tuendiqꝫ Hungarię regnũ, Et tam illi qui inceptis
veſtris fauent/quã qui aduerſant̃ ſuſpenſo animo ſunt in euen=
tum/vident omnes qui religionem noſtrã profitent̃ in manu ve
ſtra ſitum eſſe/ſtabiliat̃ necne in perpetuũ/an paulopoſt intereat
Chriſtianũ nomen, Contra fore ſentiunt profani vt eorũ ſuper=
ſtitio aliquando deleat̃/ipſi vero Europa omnino extermineñt
ſi tanta conſtantia ſuſcepto negotio aderitis/quanta animi magni
tudine ſuſcepiſtis. Nolite cõmittere vt aut ij timuiſſe aut illi ſperaſ
ſe fruſtra videantur. Cum ſententiam de hijs quę Rex poſtulat di
cetis cogitabitis vos eſſe velut in theatro humani generis innume
rabiles populos/infinitas nationes/vos circumſtare/expectantes
ꝙ fortunã, ꝙ conditionem ſibi, liberis, coniugibus, parentibus,
rebusqꝫ caris alijs, Tum aris, templis, religionibus, & ſacris, ab
hodierna die repromittant, Et ſimul cogitabitis a decreto quod fe
ceritis non Hungarię ſtatum/ſed totius pene terrarũ orbis pen=
dere/prout hoc vel illud decernetis/ita ijs aut illis Regionibus &
gentibus diuina omnia & humana rata eſſe permanſura licuerit.
fortaſſe vobis recuſare cum poſtularemini, Nunc haud liberum
eſt/non perpeti & facere omnia extrema/priuſqꝫ ingenti animo
ſuſceptam tantarum rerum curam deſeratis/antequam in Hun=
gariam Regem veſtrum mitteretis/ conſentiens ipſa inter ſe/
ſuis viribus, ſuis opibus, multos annos veluti murus, ab alijs
Chriſtianis Regnis Turcorum impetum ſubmouit, In eius
vicem vos ſucceſſiſtis/ & cum ipſius tuendę negotio Chriſti=
anæ quoque reipublicæ tuitionem ſubijſtis/ pedem referre
neque fas eſt, neque expedit, quando eo peruentum eſt, vt

cum Hungaria etiam vniuersa res Christiana aut ꝑdenda sit, aut
conseruanda; Non vacat referre, quã multi pro dignitate patriæ
vel retinenda vel augenda; vltro se morti obtulere/quã multi etiã
vnius a se seruati ciuis gloriã, quã vitam maluerunt, Quod si pro
vnius aut ciuitatis maiestate, aut ciuis salute/bene impendit̃ vita/
estqꝫ id gloriosissimũ/quanti comparanda est laus/qua vos oĩs
mortalitas efferat necesse est/nõ vna ciuitate sed multis regioni-
bus ac Regnis/nõ vno ciue sed innumerabilibus gentibus & na-
tionibus conseruatis/longe vt sentio minus præmiũ vobis ꝓpo-
nebatis cum de mittendo illuc Rege ageretur, Et tamen cũ diffici
lia multa domi forisqꝫ obiicerent̃ maluistis cum omniũ periculo
eam quã tunc videbatis gloriã quærere/quã tute necessitatibus
vestris incumbere, Quod si tantũ sperassetis exiguũ mehercule tã
immortalis glorię preciũ visum foret non sua cuiusqꝫ salus, sed
cum fortunis omnibus liberorũ quoqꝫ ac parentũ vel vita vel li-
bertas/sed deo ꝓpitio non capitis nõ libertatis a nobis subeunda
dimicatio; paucis militibus & haud magno stipendio tam diuinã
laudem consequi potestis modo Regem vestrũ iuueritis, Id ab eo
expetitur nõ fortunę suę/nõ viriũ, non gratiæ, non auctoritatis
eorum qui se sequunt̃ diffidentia/sed vt sine ciuili sanguine aut cę
de potestati suę illic se tradat/quicquid hominũ ciuitatũue magis
adhuc deliberat, quã repugnet/intelligitqꝫ q̃ꝫ immortale odiũ, in
testina bella sequat̃, Quantũ vel viriũ vel consilii domesticę factio
nes vbi gladiũ cruentauerint detrahant/ad externas actiones vi-
det se sola fama subsidiorũ vestrorũ posse illic debellare/& ma-
uult beneficiis vestris integrã iam nunc Hungariã debere/q̃ꝫ pau
lopost armis suis dilaceratã possidere/sed neqꝫ in re vestra est re-
gnum illud sic subigi vt viribus suis prius conficiat̃/lacessitus est
Turcus denunciatione Regis & sic ab obsidione discessit/vt qui
mox multiplicatis viribus & numero copiarũ sit affuturus, Si
aut tum etiã discordans aut iam tum mutuis seditionibus confe-
ctum Regnũ inuenerit maiori conatu repellatis oportebit/q̃ꝫ sint
nunc in potestatem redigendę ciuitates paucę quę de se inter Re-
ginam regemqꝫ deliberantes ꝓpiores sunt vt illius res profligatas
deserant/q̃ vt huius fœlicitati aduersent̃/p̃sertim ꝙ earum vali-
diores finibus vestris obiectę & illinc a Rege hinc a nobis prope

circumsessę fiduciã defensionis habere nõ possunt, Quod si inte-
gris membris suis ac viribus Regnũ id obtinebimus præterq̃ꝫ ꝙ
nobis securis ociosisqꝫ vt semper antea & Turci impetus refringi
& res Christiana defendi poterit/licebit coniunctis viribus id qđ
Christianũ nomen ab initio huius expeditionis sibi de nobis pol-
liceri cœpit/vltro bellũ inferre & dirę gentis nephandã supersti-
tionem non solũ ab Europa exterminare verumetiã in Asiam ꝑ-
sequi ac delere, ꝓponite nunc vobis ex parte altera Regnũ celeber
rimum ac ditissimũ non solũ vicinũ vobis & fœderatũ/sed tute-
lam etiam & munimentũ vestrũ addite ipsius in vos recentissimũ
beneficiũ ꝙ Regi vestro sponte se subiecerit. Coniungite cũ illo
Italiam, Galliã, Hispaniã, Germaniã, Græciã, reliquasqꝫ omnes
ꝓuincias Christiani nominis, Cogitate vobiscũ quot in illis natio
nes populi ciuitates, vrbes, oppida, quę publica quę priuata or-
namenta/quot delubra, quot sacra, quot sacerdotia, quę ciuita-
tum mœnia, quę priuatorũ ædificia/quã multi principes, ac re-
ges maximi/quã innumerabiles illustresqꝫ virorũ ac fœminarũ
ordines/quę omnia cũ Rege vestro periclitent̃, Ex parte vero al-
tera sint nõ multę copię militũ & mediocres pecunię vestrę quas
Rex a vobis postulet/vt suam & eorũ quę dixi omniũ salutem li
bertatemqꝫ expediat. Nonne malitis sine spe aliqua milites ac pe-
cunias tales perire/q̃ tot tamqꝫ insignes res atqꝫ homines in discri
mine versari. Quod si nõ ad periculũ aut iacturã expetunt̃/sed ad
societatem partę iam victorię laudisqꝫ tantę quanta debetur tot
Regionũ gentiũqꝫ ac ciuitatũ seruatoribus, nõ videret̃ ex graui-
tate ac sapientia vestra Nunc tandem prope partã gloriã omitte-
re/pro qua assequenda necessitatũ vestrarũ obliti aliena tuenda
vobis suscepistis atqꝫ ideo in decernendo iterũ atqꝫ iterũ cogitate
velitis ne nõ solum vos & vestra sed vniuersam quoqꝫ rem Chri
stianam in tuto collocare/stipendio ac supplemento exercitus mi-
nime multo/respectu magnitudinis glorię qua immortaliter ce-
lebrabimini, conseruata/cum Regno de vobis benemerito/vni-
uersa Europa, & quę in ea sunt humanis diuinisqꝫ rebus omni-
bus/an per ignauiã & auariciã discedendo ab expectatione de vo
bis excitata/cum Rege vestro socios & fœderatos in periculo suo
nunc destituere/& mox tanq̃ꝫ publici Christiani nois desertores

ab omnibus alijs deſpecti ac derelicti/a vobis vero proditi ac de-
ſperati/cũ potentiſſimo hoſte,vitę ac libertatis veſtrę dimicatio-
nem ſubire.¶Vbi ille obticuit mittenda eſſe auxilia omnes qdem
pari aſſeueratione cenſuerunt/ſed quo numero,aut pecunia aut
miles mitteretᷣ ea fuit diſceptatio.Erant enim qui vniuerſas regni
vires in expeditionem decernerent & pacata Hungaria/ſtatim cõ
tra Turcũ prodeundũ dicerent/dum trepidus adhuc imparatus ꝗ;
hæſitaret exercitu a Belgrado/velut e naufragio ingentis tempe-
ſtatis reducto,Cæteri negantes oportere Regnũ vacuum dimitti
propter Tartaros & tumultuantem Lituaniã/milites & pecuniã
definiebant/ſed numero minime eodem/nam qui plurimũ duo-
decim,qui minimũ duo milia,ſubmittenda dicebant,decretũ tan
dem,vt ijs qui ſponte vellent ſine fraude eſſet/ad regem priuatim
ꝓficiſci/& vt publicitus quinq; milia militũ cum annuo ſtipen-
dio mitterentᷣ,Eum numerũ ſatis tunc Regi ad pacandã Hunga-
riam facile augeri poſſe ſi alia neceſſitas ingruiſſet,Se vero haud
minus exinde quanq; regni viribus exhauſtis/nõ ſecuros ſolum
ab externis interim certaminibus verumetiã pacatos in omnes oc-
caſiones fore.¶Dum hæc apud Hungaros Polonosq; aguntur
Regina interim Caſcouiano reliquiſq; populis qui vrbes ſuas ab
initio inteſtinę diſſenſionis cõmuniuerant in euentũ ꝑſuaſerat vt
p̃ſidia ſua contra Vladiſlaũ admitterent necminus modo ſup-
pliciter rogando/modo maxima quęq; pollicendo principũ Hun
garorũ animos aggreſſa interdũ etiam iurgando ꝙ immemores
priſtini decoris/quo dudũ apud patrem/mox apud ſe & maritũ
ſuũ refulſiſſent/vni Agrieñ Epiſcopo a Vladiſlao poſthaberi pa
terentᷣ/quaſi aut nobilitas aut recte facta illius tanti eſſent vt præ
illis ſolis & patrię cõmunis amor/& omniũ fides nihili ducenda
memoriaq; benemeritoꝝ negligenda & abolenda foret/quibus
ita eos pellexerat vt Archiep̃s & Ladiſlaus Gara cũ plęriſq; alijs
rurſus ad ſe deficerent/itaq; cõmunicatis conſilijs/vt eodem tp̃e
Vladiſlaũ quem ſuos in patriam dimiſiſſe ſciebant/diuerſis locis
anceps trepidatio circũſiſteret/in id conueniunt,Qđ regina copijs
quas ex Auſtria Morauiaq; & Boemia exciuerat deſtinatis ad ca
ſcouiã illiusq; appendices vrbes firmandas exercendasq; illinc po
pulationes in eos qui Vladiſlaũ ſequebantᷣ,Adaucto q; p̃ſidio in

Iaurino ipſa ſe in Strigoniũ reciperet,Ladiſlaus aũt adiunctis ſi-
bi quotcũq; ad deficiendũ allicere potuiſſet/ex parte altera bellũ
excitaret/& ſi fortuna cepto ſuo affuiſſet/ſe ad Iaurinũ cũ reginę
copijs coniungeret vt Budã ſimul aut expugnarent/aut obſide-
rent impigre omnia vt conuenerant tranſacta/& bello qdem qđ
per Boemos Auſtralesq; conductitios ex Caſcouia geri volebãt.
Pręfectus eſt Ioãnes Giſcra acerrimi vir ingenij/ducũq; illius tem
poris militaribus artibus & robore viriũ facile princeps/& vt bel
lo optimus/ita in pace haud aſpernandus,Reliquũ aũt quod fuit
copiarũ Regina Strigonij ſe continens in Iaurinũ ſubmiſit Ladiſ
laus igitur apud ſuos criminando indignandoq; ꝙ gratia quæ
vniuerſis debebatᷣ vni tantũ Agrieñ Epiſcopo referretᷣ non illius
tantũmodo opibus & auctoritate accitũ coronatũq; Vladiſlaũ
eſſe pluſq; in id valuiſſe gratiã & auctoritatem plęrũq; aliorum
qui nobilitate ac fortunis multisq; priuatis ac publicis ornamen-
tis longe ante illum eminerent,Si ad Agrieñ nutum ſpectandum,
Si ab illius voluntate dependendum/fruſtra peregrinum Regem
accerſitum/potuiſſe ſine ſumptu/ſine tanta molitione domi vltro
ad eum ſummã rerum deferri,Quid euitatum in poſthumo niſi
curatorum inter pares diſpar licentia & auctoritas,Quam ſi vti-
q; tolerare oporteret/multo eſſe officioſius id fieri in gratiam
auiᷣ patrisq; poſthumi/q̃ pro augenda nobilitandaq; re Poloni-
ca/Sed & plura eiuſmodi ad inuidiã Regis Agrienſisq; ſæpe ac
multum vulgo iactando attraxit ad defectionem ſecum pene vni
uerſam eam Regni partem quę Dalmatia continetur tanto popu
lorum conſenſu/ꝙ in paucis diebus prope iuſtũ exercitum in ar-
mis habuit Vladiſlaũ tot vndiq; oborta diſcrimina minime ſane
pro rerũ difficultate conturbauere,Sed conſilio ſingula dimetiens/
dum ex Polonia pecunia milesq; adueniret/dum vires contrahe-
ret/quibus in omnes partes hoſti par occurreret,Inſtituit motus
in quibus minus periculi apparebat/in præſens artibus elidere/
viresq; illuc conuertere vnde magis diſcrimen ſi negligeretur af-
fore ſentiebat/Itaque belli quod a Caſcouia oſtendebatur quia
confici cum voluiſſet admotis ex parte altera Polonis in arbi-
trio ſuo ſitum credebat interea ſubſtinendi curam Iohanni
Perено præfecto Cheſmarchi delegauit/aſſignato ei milite

qui in oportuna p̄ſidia diſtribueret/ipſe ne cui ſe abſente nouan-
darum rerum occaſionem faceret/ꝓpter copias Reginę quę in
ꝓpinquo erant/ſimul vt ad omnes ſuorũ oportunitates velut in
medio intentus eſſet/Budę ſe continuit/aduerſus aũt Ladiſlaum
in cuius conatu ꝓpere coercendo anteq̃ aut Dux Imperio aut
tumultuaria turba militaribus obſequijs aſſueſceret/rerũ omniũ
ſummã plane verti conſtabat, Miſit Hunniadianũ quem p̄ter ſin
gularem peritiã rerum bellicarũ manu etiã ſtrennuũ ac ſermone
promptũ ſciebat/ad eaque accedere naturalem quandã dexteri-
tatem conciliandis ſibi animis hominũ populorũq̃ ſtudijs ꝓme
rendis/vt de concordia prius ageret/auctorq̃ illius fieret/ſi forte
citra ferri diſcrimen cũ ſuis Ladiſlaus ab inſtituto ſe retrahi ꝑmit
teret, Cæterũ vt ſi parũ perſuadendo ꝓficeret/vires adhibere poſ
ſet adiunxit illi Nicolaum Friſtarchi & ad milites qui ſub vtroq̃
militabant adiecit curiales ſuos & quidquid copiarũ Iaurinũ ad
id locorũ magis infeſtauerat q̃ obſediſſet/profectus Hunniadia
nus acſi omnia infeſta circa eſſent/cõpoſito agmine itineribusq̃
exploratis ingrediebat̃/edicto ſuis ꝓpoſito ꝙ quamdiu ab ad-
uerſa parte ſpes tota reconciliationis nõ excluderet̃/quiſq̃ prę da
populationibusq̃ abſtinendo ſedulo operã daret vt beneficio ad
concordiã potius q̃ vi ad certamen gentis ſuę homines ꝓuoca-
ret/nõ amplius iam quinq̃ milibꝰ paſſuũ aberat ab oppido Bat
ta penes quod Ladiſlaus ſe cũ ſuis receperat dum vero impenſius
circuiens vniuerſos & ſingulos monendo hortandoq̃ dextra le-
uaq̃, Nec minus a fronte & a tergo aciem firmauit/ne quid per
occaſionem ex diuerſo cõmitteret̃ quod pacis conſilia in irritum
verteret/Tandem haud amplius q̃ mille paſſus ab hoſte ſe mu-
niuit in loco vnde caſtra oppoſita minime conſpici poſſent/veri-
tus humanorũ affectuũ lubricũ/proſpectu ſuę gentis militũ ani
mos remolliturũ, Miſit deinde qui accepta dataq̃ fide Ladiſlaũ
ad colloquiũ inuitarent/deſignato loco in quo pariter conueni-
Superbe rent, Ea poſtulatio negligenter audita ſuperbeq̃ reſponſum/eo
responſũ ventũ eſſe vbi gladio nõ lingua decertandũ, Satis intellectũ anteq̃
arma induerent quid ſibi quid regno expediret/Si nihil vltra quã
eos alloquendos deſtinaſſet inanem laborem Regem aſſumpſiſ-
ſe/ea prout referebant̃ prolatis ad concionem nuncijs Hunnia-

dianus recitari fecit, Et ſubinde intulit maluiſſe ſe laudem prome
reri reconciliatarꝫ voluntatũ publicę ſaluti q̃ reportare victoriã
de hominibus ad interitũ patrię obſtinatis/nunc quando nõ faci-
noris ad quod accincti ſtarent conſcientia/nõ periclitantis patriæ
diſcrimine/nõ dei nõ hominũ verecundia/cõmouerent̃, Stringen
dum eſſe gladiũ & ſalutem patrię ferro expediendã, Non aduer-
ſus ſuę gentis homines ſed contra immanes parricidas/nec enim
corpora veſtitũ/ora habitũ ſuos ab hoſte ſecernere, Sed mentes
conſilia, facta, dictaq̃ omnia in illis nõ hoſtilia modo ſed etiã par
ricidialia eſſent/ac proinde cauerent omnes & ſinguli vbi ad ma-
num veniſſent ne ebetarent̃ animi & pugnandi ardor refrigeſce-
ret aſpectu patrij habitus, atq̃ habitudinis in hominibus equiſq̃,
veſtimenta tantũmodo & arma Hungarica apud illos eſſe/cæte
ra omnia minime a ſæuiſſimo hoſte differre/Sed & plærũq̃ ani
mis æquioribus aduerſus externos impetus prodeundũ, Iuſtas
belli cauſas multas ſubeſſe poſſe/& eorũ qui pro Imperio & glo
ria decertarent/cupiditates longe tolerabiliores. Agi em̃ tunc nõ
de interitu ſed de maieſtate populorũ, Illos nõ ſolũ ſine iuſta cau
ſa ſed cõtra etiã fidem & iuſiurandũ ſuũ nõ ad augendã dignita
tem ſed ad exterminandũ funditꝰ ac delendũ nomen gentis ſuę ar
ma ſumpſiſſe, Quanto igit̃ odio ſtringendũ ferrũ putarent aduer
ſus eos qui temeritatem paucorũ ſecuti nõ oppugnatũ ſed euer-
ſum chariſſimã patriã per cupiditatem atq̃ ambitõem venirent/
tanto in aciem ꝓdirent ad eripiendã ex vltimo diſcrimine patriã,
Indicandũq̃ ſceleratis hominibus deum perfidię vltorem eſſe/fi-
dem deniq̃ publice ac priuatim Vladiſlao datam pro ſalute Re-
gni ꝑfidorũ ſanguine ſtabiliendã/haud magni conatus eam rem
fore/tumultuariã ac ſemiermem turbã ex diuerſo ſtare/nõ duci-
bus, nõ ordinibus aſſuetã/nec quicquã aliud in p̄lium afferen-
tem q̃ male cauſę conſcientiã, Si interrogarent̃ quid armis pete-
rent nõ habituros quid reſponderent/eadem qua ꝓſilijſſent teme
ritate/ad primũ ſtatim congreſſum fugã omnes molituros/pro-
ductis ſubinde copijs inſtructisq̃ in hoſtem aciem direxit/nec La
diſlaus certamen detractauit, Sed eadem ferocia qua prius lega-
tis reſponderat/caſtris egreſſus ſequentes ſe ſuos, vt quiſq̃ primũ
ſe offerebat/ita eum in ordinem collocabat/magis temere tumul

tuantiũ more, ꝙ ex inſtituto militari, Itaqꝫ armorũ quidem genus
par vtrunqꝫ erat/ordo vero & diſciplina longe diſpar, In altera eñ
acie omnia inſtructa, prouiſaqꝫ nõ ad pugnã modo ſed ad ſubi=
tos etiam fortunę caſus, In altera nulla fere ſpecies militaris diſci=
plinę. Cæterũ hos ira/illos conſcientia ſtimulante/magno vtrin=
qꝫ ardore concurſum, Et a principio quidem aliquamdiu ancipi
ti fortuna pugnatũ accurrentibus vbiqꝫ ducibus/& ſuos per om
nia ſpei metuſqꝫ extrema, cohortantibus/ſed cum ſeruatis ordini
bus recentes feſſis, integri ſaucijs, ab Hunniadiano vbiqꝫ ſubſti=
tuerentur, Ladiſlaiani aliquãdiu extracto certamine/cum ſine in=
termiſſione pugnarent/vulneribus & laſſitudine confecti/tan=
dem referre pedem ſenſim cœpere, Quod animaduertens Hun=
niadianus, Nicolao quem ad fortuitos caſus in ſubſidijs locaue=
rat ſignũ dedit/& totis viribus adortus iam tum nutantem aci=
em/utpote collectorũ temere nec caſtra nec ducem ſatis noſcitan
tium/quibuſqꝫ tam ignotũ vincendi decus, ꝙ fugiendi flagitiũ
eſſet, in fugam vertit, Multi & in ꝑlio & in fuga cęſi/inter quos
plęriqꝫ auctoritate atqꝫ opibus inſignes/ſed nec pauciores aut in
ter fugiendũ aut in caſtris capti. Ladiſlaus vero multis in locis ef=
fuſam ſuorũ fugam cohibere fruſtra conatus/tandem cũ paucis
elapſus cum magis quę vitanda eſſent, quã quibus fideret, animo
ſuccurrerent/nullibi prius ſe credere auſus eſt/ꝙ Strigoniũ ad re=
ginam magnis obliquiſqꝫ itineribus ꝑuenit. Hunniadianus vero
re bene geſta retro qua venerat ad Vladiſlaũ cum captiuis & prę
da redijt, Ille captiuos haud ſane duriter increpitos fideiqꝫ & iuſ=
iurandi admonitos. Preterea cognationis quę ꝓpter cõmunia ve
tuſtæ originis primordia inter Polonos Croatiæqꝫ & Dalmatię
cultores eſſet/quaſi contra ſanguinem ſuũ arma ſumpſiſſent in
cuſtodiã tradi edixit/deinde ad laudes & munera quibus Hunnia
dianũ Nicolaũqꝫ affecit/dignitatem etiam adiecit declarato viro=
qꝫ tranſiluaniæ duce, Cæterũ quia in Hunniadiano maior emine
bat indoles/ad res bellicas ea potiſſimũ oppida quę Turcis obie
cta erant/illi cõmiſit & copiarũ quantũ res tunc ſinebat/aſſigna=
uit/vt nõ ſolum ſua defendere/ſed per occaſionem etiã fines ho=
ſtium tranſcendere atqꝫ operępretiũ facere poſſet, quod poſtea
ſępiſſime fecit, Et Turcis quidem magnũ de ſe terrorem incuſſit/

apud ſuos vero ingentem ſpem excitauit, Multa tum prudenter/
tum fœliciter a Vladiſlao conſtituta, Eum aũt virum ad id nego
tium diuinitus delegiſſe, Euentus tandem indicauit/vt eſſet qui
rem Chriſtianã prolapſurã ſuſtineret poſt paucos dies captiui om
nes liberaliter dimiſſi/plærıqꝫ etiã viatico alijſqꝫ rebus neceſſarijs
adiuti/qui grato animo fidelem ſubinde operã regi in multis acti
onibus ꝑſtitere. Cunqꝫ pollicerent̃ ex ea parte ad quã acie debel=
latum fuerat/reconciliaturos ſe Vladiſlao quoſcũqꝫ victoria nõ
attraxiſſet, Miſſi ſunt cum primoribus eorũ Nicolaus Laſſonia
nus & Sanoceus vt ciuitates vna circuirent/& populorũ animos
a Regina auertendo/ad Vladiſlaũ acclinarent/breui fere omni=
bus perſuaſum/nõ alia re magis ꝙ repetitione cõmuniũ inter ſe
primordiorꝫ atqꝫ ſanguinis. Nec ſolũ fides ſed pecunia etiã impe=
trata in ſtipendiũ militibus quos ad reprimendos conatus Giſcrę
conducendos apparebat. Non enim ęque fœliciter ex parte illa
res gerebat̃ a Ioanne Pereno/quippe quod Giſcra ꝑ occaſionem
magnas plęrũqꝫ prædas abigebat/Scepuſienſemqꝫ agrũ ferro &
igne prope ad vaſtitatem mulctauerat/nonnulla ꝑterea oppida
interceperat & diripuerat/Inter quę Emperiaſciũ Scharuſciũ Cli
ſtium/quod aliquandiu obſeſſum/per cuniculos tandem expu=
gnauerat/id oppidũ in monte ſitũ velut ſpecula Caſcouiæ immi
net, Et plæręqꝫ illinc clades ad id locorũ illatę Giſcranis/dum aut
prędatũ proficiſcerent̃/aut ꝑdas abducentes in Caſcouiã ſe reci=
perent, Non deerat tamen opportunitatibus ſuorũ Ioannes Pere
nus/& aut per inſidias hoſtiũ carpebat copias/aut in aperto illis
occurrens/& particularia certamina cõmittens/pro varietate lo=
corum & fortunę interdũ victor/Interdũ etiam victus abibat/
Nec ſegnius aut infrequentius ꝙ Giſcra in hoſtilem agrũ pręda=
tum incurrebat, Cæterũ cum per omnia tentamenta ageret de re=
cuperandis amiſſis oppidis nullibi fortuna affuit/circũactuſqꝫ
eſt annus irritis conatibus. Regina aũt vbi omnes ꝑces adhorta=
tioneſqꝫ conſumpſit ſuadendo Ladiſlao ꝙ arma rurſus indue=
ret quia nõ eſſet viri nõ ſæpius fortunã aggredi/& fruſtrata ſpe
ſemel ſtatim animos ſubmittere, Nullibi ſępius euentũ variari ꝙ
in bello/vbi minima queqꝫ dictu maxima momenta excitare ſo=
lerent. Tandem agebat vt inſtaurando exercitu pecunias ſibi cre=

deret,Sed neq; illis impetratis in Iaurinũ ad suos perrexit nec mul
to post cum renunciaret,Boemos de pficiendo sibi rege agitare/
vt in fide posthumi ac sua eos retineret in Austriam cõmigrauit,
Quo cũ eam Ladislaus sequeret a Frederico captus est/habitusq;
in custodia donec petentibus id impensius Hungaris Rex eũ rede
mit/quanti Fredericus extimauit,Interea subsidia ex Polonia pe=
tita a Vladislao numero & apparatu insigni aduenerant/Itaq;
principio insequentis anni licet annona grauiter laboraret hyems
q; perniciose rigeret/tamen quia festinabat animus ad pacandũ
Regnũ vndiq;/Vladislaus Cascouiã versus e Buda mouit/cui
cũ multo inferior multitudine ac robore copiarũ Giscra esset/nul
libi ausus occurrere/intra muros se continebat,Itaq; oppidis quę
priori anno vel defecerant vel intercepta fuerant/haud difficili co
natu in potestatem redactis/instituerat Rex pficisci expugnatũ
Cascouiã/cæterasq; subinde vrbes quę a præsidijs Reginę tene=
bantur/vt si quid postea innouaret a Turco paribus illi viribus
posset occurrere,Sed veriti Hungari locorũ ppinquitatem pbi=
turam Regi occasionem transcendendi in Poloniã/vulgata fama
q Regina de pace cogitaret/quasi temerariũ foret bello ea quæ=
rere quę per concordiã facilius consequi possent/Budam reuerti
psuasere dimissa illic copiarũ parte/ad belli reliquias psequendas
ab initio cum vulgaret regia expeditio/timuerat Fredericus/ne
expugnatis vndiq; reginę psidijs & recepta in ditionem omni Hũ
garia/bellũ mox in Austriã a Rege transferret/ppter sacram co
ronam/quã apud se depositã a Regina seruabat/ferturq; de illa
restituenda secũ agitasse,Sed cũ audisset postea dimitti exercitum
remq; nõ per Regem sed per vicarios gerendã ad Cascouiã recre
atus eiusmodi cogitatione supsedit. Simul & Regina demissos
animos extulit rursus/& cum antea pacis mentionem vtiq; non
aspernaret/superbe respondit optimatũ nuncijs/qui de concor=
dia tractaturi ad illam prexerant,Sed & pestis quę in regno gras
sabatur/psertim Budæ vbi eius mali vis adeo sęuiebat/contactu
& curatione ægrorũ vulgante morbos vt quotidiana tantũ fune
ra oculis/desperatio vero & mors omniũ animis obuersaret,fa=
ciebat illi spem tantisper fore otium a bellicis actionibus/dum cõ
mode pparare posset ea quę ipsa ex vsu ad partiũ suarũ vires in=

staurandas arbitrabat. Vladislaus tamen vbi a regina pacem sper
ni percepit/nihilo segnius edixit/q Cascouia oppugnaret/Ioan=
nemq; cui a Galero cognomen fuit cum nõ exigua peditum atq;
equitũ manu misit/vt se coniungeret cum pfecto Chesmarchi &
cõmunicatis viribus & consilijs/Giscram subinde quocũq; se re
cepisset/aut exturbarent,aut obsiderent. Giscra vero cũ ciuitates
quę a Regina stabant,regia vectigalia volentes iampridem pen=
derent sibi/& percuteret moneta in Cremnicia,sub titulo & no=
mine posthumi/nouas copias ex Boemia conductas veteribus
suis adiecerat,Non tamen regio exercitui adeo par erat/vt occur=
rendi in aperto viribus fideret,Sed in omnes occasiones Cascouię
intentus expectabat videre quo se potissimũ regij conuerterent/
Inclinata itaq; illuc tota belli mole/summa vi vtrinq; oppugna=
batur & defendebat,Et ab initio quidem eruptiones crebrę fie=
bant ab Giscranis/cõmittebantq; particulares pugnę/in quibus
ex vtraq; parte multi cadebant,Sed nõ tam facile oppidanis q; re=
gijs erat interfectorũ supplementa substituere/Itaq; cũ numerus
apud eos indies carperet/appperetq; haud satis viriũ tuendis mœ
nijs/tandem in vltimo discrimine affuturũ raro admodũ & non
nisi magna suadente occasione/Giscra cũ suis erumpebat/ad expu
gnandam igitur vrbem necessitatibus humanis regij animũ adie=
cere/ductisq; operibus & munitionibus circũ firmatis/inclusos
pene ociose obsidebant/maior erat intus hominũ numerus,q; pro
annonę copia,Itaq; congestis in publicũ omnibus quæ esui fo=
rent pfecti sunt duo ex psidiarijs/& duo item ciues qui cibaria
in singula capita quantũ sustentandę naturę satis videbat quoti=
die expenderent, Contrahebatq; mensurę modus indies q plus
temporis & minus alimentorũ superesse apparebat/donec co= Fames
gente fame,nec ab immundis quidem animalibus abstinebat/in=
tolerabile suapte natura malũ etiam desperatio augebat/q nõ oc
currebat vnde affuturã opem aliquã sibi pollicerent/Itaq; cum
manasset murmur oppidanos de traditione agitare,varia erant p
sidiariorũ consilia/idq; tantũmodo remorabat fugam/q impe
ditior apparebat,q; vt tuto possent euadere,Quę cum ignoraren
tur a regijs diuturnę obsidionis tædio affectis/vrgente iam hye=
me sine cõmeatu elabi ab exercitu ceptũ est,Et in ipsius victoriæ

aditu, obſidio paulatim diſſoluebat̃/præterq̃ ꝙ alia Boemorum
p̃ſidia/quę in ciuitatibus complicibus erant crebris incurſionib⁹
omnia circũuicina infeſtabant/vt regios ab obſidione ad tuendos
ſuos auerterent, Nunciabat̃ꝗ Cheſmarchũ oppidũ non ſolũ pa⸗
rum ſtrennue defendi/ab illorũ incurſionibus/verumetiã defe⸗
ctionis ſpectare conſilia/Itaꝗ cum Dux regius videret etiam in⸗
iuſſu ſuo militem elapſurũ/vt ſaltem in fide Cheſmarchũ retine⸗
ret/diſſoluta Caſcouiæ obſidione/illuc ꝓpere mouit, Sed id q̃ꝗ
irritũ fuit/nam pridie quã eo perueniſſet/Boemi admiſſi per pro
ditionem oppidũ occupauerant, Cæterũ etſi præſidij caput Ni⸗
colaus Perenus/in primo tumultu cum pleriſꝗ ex ſuis trepide ex
Cheſmarcho effugerat/tamen retinentibus qui manſerant p̃ſidia
rijs nonnullas turres/cum appareret ſi affuiſſet auxiliũ facile poſ
ſe oppidũ recuperari/forte ita euenit/vt Podolinũ peruenirent/
nouæ copiæ, quę a Polonis Regi ſubmittebant̃ Ducibus Lau⸗
rentio Zaramba & Nicolao Stora, quę cum a Regijs per inter⸗
nuncios ad Cheſmarchũ implorarent̃/neꝗ dubia res videret̃/qn
excludere Boemos illinc poſſent/petitã tamen ab ſe opem negaue
runt/ſeu timentes iter ſubinde ſuũ impeditius reddere/ſi Boemos
ꝓuocaſſent/ſeu quia priuſꝗ ad regem quo miſſi erant perueniſ⸗
ſent/minime ęquũ videbat̃/aliquo ſe bellico negotio implicare/
Itaꝗ petitione ſuorũ contempta/neminem laceſſentes, inuicemꝗ
ipſi ab omnibus inuiolati Budã peruenere, Capto Cheſmarcho
bellum ab ea parte conuerſum eſt in Podolinũ/vbi regij præſidij
caput Nicolaus Comorocenſis/& vtrinꝗ per omnes conatus ar
teſꝗ bellicas res gerebat̃, Ex parte vero altera Regina vbi victo⸗
riæ ſuorũ famã accepit/diſſolutãꝗ ad Caſcouiã obſidionem/&
ipſa elata ad Poſonium mouit/quę ciuitas in fide ipſius pſeuera⸗
bat. Et ſi Vladiſlai p̃ſidium teneret arcem p̃fecto Stephano Roſ
gonio/quẽ ſubito obſidere cœpit fauentibus ciuibus expugna⸗
tionemꝗ admirantibus, Sed cum neꝗ ęquũ videret̃ in ſuos prę
das exercere/neꝗ ſi id factũ foret/pro ciuili ac militari multitudi
ne ſuffecturũ cõmeatũ/appareret/populatores in Tarnouienſem
agrũ immittebat indeꝗ omnis generis quottidianę prædę adue
hebantur/ſimul vt cõmode in Preſburgo alerent̃ omnes/ſimul
vt Tarnouieñ ſuarũ rerum cladibus adacti a rege deficerent, Quę

omnia Roſgonius per occaſionem elapſus Budã regi expoſuit/
ſimulꝗ indicauit quo in diſcrimine res foret/niſi ſubito frumen⸗
tum milesꝗ & apparatus reliquus aut ꝓpulſandę aut ſuſtinen⸗
dę obſidioni neceſſarius in arcem mitteretur. Eum ſecuro animo
Rex eſſe iuſſit omnia in tempore affutura/ipſe q̃ꝗ ociſſime ad
p̃ſidium reuerteret̃, Nec mora Andreã Tantzineñ cũ valida Po
lonorũ Hungarorũꝗ manu Tarnouiã miſit ſimul ſuos tuitum
ab incurſionibus hoſtilibus/ſimul Preſburgeñ agrũ viciſſim po⸗
pulatũ/& vt obſeſſis inferret per occaſionem opem neceſſariã edi⸗
xit, Ille impigre mandata exequens/frumento ac milite tum ma⸗
chinis miſſilibusꝗ varij generis in arcem ſubmiſſis/illius potiun⸗
dę ſpem omnem Reginę videbatur ademiſſe/ſed & crebris popu
lationibus quicquid erat agri Preſburgeñ adeo mulctauit/vt ve
rius obſeſſos q̃ꝗ obſideñ ſe ſentirent, Crebra inter arcendas popu
lationes vtrinꝗ certamina ſerebantur, cadebantꝗ ex vtraꝗ parte
multi, donec actos in inſidias hoſtes Andreas tam ingenti clade af
flixit vt parũ abfuerit/quin vrbs quoꝗ per tumultũ/dum proſe
quitur victoriã ab ipſo caperetur, Ea ſtrages reginalibus finem
excurrendi fecit/foſſa itaꝗ & muro ſubinde ſe tuentes/oppu⸗
gnandę arcis conſilia ex integro per omnes artes machinationesꝗ
quotidie ſolertius agitabant. Sub anni finem ægerrime omnino
nutriebant̃/neceſſitasꝗ & deſperatio prope intolerabili impetu
rem geri cogebant, Igitur coædificatis turribus ambulatorijs om
ni genere miſſiliũ regios a defenſione ꝓhibebant/& muro quem
crebris tormentoꝝ ictibus die noctuꝗ impetebant/locis aliquot
detruncato ac diruto/nitebant̃ ſumma vi aut per ruinas aut ad⸗
motis ſcalis partem aliquã arcis occupare, Nec ad extremũ Regij
tam acres in ſe conatus ſubſtinuiſſent/niſi audito ſuorũ periculo
in ipſo rigore hyemis Rex ex Buda accurriſſet cum egregia vtri⸗
uſꝗ gentis manu/eius aduentu & ſuorũ animi erecti & Regina
adeo conſternata/vt copiarũ parte illic relicta clam cum cæteris
Viennam ſe receperit, Rex immiſſo in arcem ſubſidio tentauit vr
bem ſi forte in poteſtatem redigere poſſet. Tandem cũ diu con⸗
tinuata obſidio intus & extra omnia conſumpſiſſet/appareretꝗ
in difficiliori anni tempeſtate nõ minus diſcriminis a cœli ac ter⸗
ræ rigore q̃ꝗ ab hoſte affuturũ/tumultuario opere inſtaurauit

quicquid munitionū hoſtis circa arcem labefactauerat/moxqꝫ in
Budam rediјt/eodem tempore Poloni voluntaria manus nullo-
qꝫ ſtipendio publico adiuta/duce Petro Odronoſano in Hun-
gariam tranſcenſuri/arcebantur a Boemis/qui anguſtias in mon
tium iugis occupauerant, Itaqꝫ illi die frigidiſſima cum lenta ſed
iugi pluuia caliginoſa atqꝫ ob id minime ſuſpecta/ p̄miſſis impi-
gris robuſtisqꝫ quibusqꝫ iuuenibus a quibus reſiſtentes/ſiqui for
te affuiſſent/obtruncarent̄/per ſolutas Boemoꝝ cuſtodias, Ne-
mine omnino aduerſante/ſaltum ſuperauere/mox cum adorti eſ-
ſent expugnare Capuſtanū/quod oppidū non longe ſitum eſt a
Baradino/accerſente eos Rege/ſtatim vt par erat omiſſo ince-
pto/Budā ſe receperūt/nō ſine laude atqꝫ admiratione Hungaro
rum/& ꝙ multi & ꝙ opulenter inſtructi/Sed in primis ꝙ inde-
feſſi opitulando Regi ſuo viderent̄, Vladiſlaus vbi omnes & ſin-
gulos pro cuiuſqꝫ dignitate ac meritis laudando bene de ſe ſpera-
re iuſſit, Caſcouiā miſit oppugnatū, ex quo oppido frequentes
& magnę clades in ea regione quotidie inferebant̄/perſeueranti-
bus in fide Regis/Poloni cōmiſſum ſibi negotiū breui abſolue-
runt/& vt cæteris qui in præſidijs erant trepidatio incuteret̄/Bo
emos qui in manus venerant ad vnum omnes trucidauere, Interea
nunciatur Tartaros p̄dabundos in Podoliam incurſuros/itaqꝫ
Vladiſlaus qui poſt Reginę fugam ſatis ab ea parte omnia tuta
arbitrabatur. Bellū vero quod Giſcra inferebat a regionis indige
nis ſtrennue ꝓpulſari videret/ne defenſoribus vacuā Barbarorū
incurſus Poloniā inuenirent, Odronoſanū cum ſuis retro in pa-
triam dimiſit/quibus honoris gratia deducendis ad Regni fines
nōnullos proceres Hungaros adiecit. Cum itaqꝫ Agriam perue-
niſſent liberaliterqꝫ ab Epiſcopo accepti licentius quā ratio tem-
poris & vicini hoſtis ſolertia patiebatur/conuiuijs hilaritatiqꝫ in
dulgerent/ſeu quia numero ac viribus fidentes, periculū contem
nebant, Seu quia ſecundis rebus negligentia familiarior eſt, q̄ ad
uerſis. Telephus qui per id tempus pręſidij caput erat in Caſco-
uia ratus benegerendę rei oblatam ſibi occaſionem, cū manu ex-
pedita ꝓfectus concitatiſſimo gradu per ſilentiū noctis illuc ſe re-
cepit. Cūqꝫ omnes cuſtodias velut in media pace ſolutas inueniſ
ſet, ab ea parte qua facilius ac tutius fieri poſſe arbitrabat̄, murū

nullo nuſq̄ obſiſtente tranſcendit excitatoqꝫ deinde ad terrorem
nonnullis in locis incendio canentibus ſignis & velut in capta vr-
be clamore ſublato/inermes ſopitosqꝫ adoritur, Et primo ſtatim
impetu domos quā plures & Polonorū fere omnes currus tu-
multuarie diripit. Cumqꝫ hoſtes inter clamorem, cędem, popula-
tionem, ignem, trepidi ac ſemiſomnes vix arma expedirent, cū in-
genti pręda cæterarū rerum/ſed & iumentoꝝ atqꝫ hominū retro
abijt, Hungari vero ac Poloni tandem ſomno & trepidatōe diſ-
cuſſa/cum ſimul armati conueniſſent, Nec difficile videret̄ fugi-
entem hoſtem aſſequi/& abactam prędam recuperare, Curſu ef
fuſiſſimo ægre ꝓpter impedimenta & laſſitudinem properan-
tes inſequunt̄, Itaqꝫ prius multo q̄ inclinare ſol ceperat in occa-
ſum/cum inſtans a tergo exaudiretur hominū ſimul & equorū
fremitus. Telephus qui ſuos nocturni itineris celeritate ac labore
fatigatos ſciret tum pręda onuſtos atqꝫ impeditos deſperata fu-
ga/ad vires ſe conuertit/& in quo ꝓpterea ꝙ Leopolieñ Palati-
nus erat plurimū reponebat, ſeu redimi cogeretur ſeu ꝑmutatio
captiuorū aliquando fieri contingeret. Petrum Odronoſanum/
quem cum alijs captū abducebat familiari cuidam ſuo Soloma
nuncupato cuius fidem ſatis vt arbitrabat̄ cognitam perſpectāqꝫ
habebat/in propinquū oppidū perducendū cuſtodiendūqꝫ com
miſit, Nec mora, vltima experienda ꝑcipiens/impedimentis ad viā
pręmiſſis/ſuos monet, Qui a tergo inſtarent, tumultuariā manū
eſſe/inermes incompoſitos & adhuc inopinatę noctis p̄teritę pa
uore fluctuantes, ac trepidos, Nonnullos etiam ſaucios debilita
tosqꝫ, Quibus cum tuendis ſe domi vires atqꝫ animi defuiſſent/te-
mere poſtea ꝓſiliendo arma cepiſſent/quaſi facilius foret in aper
to campo res ſuas pugnando recuperare/q̄ fuiſſet clauſas intra
vrbem parietibus tueri, Quicquid aut periculi fuerat aut laboris
iam eſſe exhauſtū/& celeriter eundo & inopinantes inuadendo
pręda in eſſe in manibus/quā vtiqꝫ multo facilius foret inter pa-
res vires defendere q̄ fuiſſet rapere, Sed & multos ex hoſtibus te
neri vinctos & eoſdem magis ſtrennuos/quos non ſomnus, nō
metus, nō ſubitarius tumultus a conferenda manu auertiſſet/qui
ſupererant/vino adhuc ſomnoqꝫ graues aut vulneribus afflictos
eſſe, regendisqꝫ tantūmodo equis vix ſatis aut virium aut animi

habere, Q; etiam ſi paria eſſent cætera/inter tam diſpari cauſa pũ-
gnantes/fortiores eſſe debere/qui ſine ſpe veniȩ de vita dimica-
rent/ꝙ illos quos modicȩ abactȩ prædæ dolor armauiſſet, Me-
miniſſent eorum quȩ in ſuȩ gentis p̃ſidiarios paucis ante diebus
ad Caſcouiã fœde ac crudeliter cõmiſſa fuerant, adniterenturq;
pugnando acriter virorũ fortiũ exitu vitam relinquere potius, ꝙ
ſe capi paterentur per ignauiã & trepidationem/vt veluti pecora
per ludibriũ poſtea trucidarent, Quo maiori impetu in hoſtem
ferrentur eo minori diſcrimine partã prædam retenturos/multo
q; incolumiores abituros, Superuenerant iam hoſtes itaq; cõuer-
ſus in eos Boemus magnis animis ac viribus impetũ quo in ſe fe-
rebantur excepit, propulſatq; tam acriter/vt neq; in equis neq; in
hominibus p̃teriti laboris laſſitudo appareret, Suggerebat vires
cum veniȩ deſperatio tum retinendȩ prædæ cupiditas, Polonos
autem & Hungaros non iactura ſolũ rerum ſuarũ/ſed verecun-
dia etiam ſtimulabat, Turpiter ſe deprehenſos putantes & a pau
cioribus inter vinũ ſomnũq; rebus ſuis exutos/vnicamq; eſſe il-
lius abolendȩ maculȩ/rationem ſi vincerent, Pugnatũ igitur ali-
quamdiu ancipiti marte, Cunq; vtrimq; multi & vulnerarent/
& caderent, Tandem laſſitudo peruicit/vt Telephini loco cede-
rent/in fugamq; verterent/in qua multi trucidati/multi equorũ
pedibus obtriti præda omnis recuperata. Telephus aũt cum plæ
riſq; Auſtralibus Boemiſq; viuus in poteſtatem venit, ductuſq;
eſt Agriam & cuſtodiȩ traditus/at Soloma ſuorũ fortunȩ igna-
rus & commiſſi ſibi Odronoſani cura ſolicitus vt ꝙ celerrime ſe
in tutum reciperet, Nicolai Zuderis quȩ proxima erat/arcem pe
tiit, Is pauloante ad Reginam defecerat/itaq; putans oblatam ſi-
bi occaſionem reconciliandi ſe Vladiſlao cuius auctoritati & re-
bus poſt Reginæ in Auſtriã cõmigrationem videbat plurimũ ac-
ceſſiſſe/captiuũ quem ꝓpter generis nobilitatem auctoritatemq;
inter ſuos non iniuria magnifaciendũ putabat paulopoſt Budã
perduxit ad Regem atq; eo munere defectionis veniã impetra-
uit/in tam p̃cipiti & diuerſa fortunȩ cõmutatione/nox caſus,
trepidatio, impetus, multa tulit aut inuſitato genere mortis/aut ra
piendi obſiſtendiq; conatu varie memorabilia, Inter quȩ id vt ma
xime literis prodendũ ita etiam maxime miſerabile, Ex media ſor-

te populi forma & iuuenta florens Agrieñ ſuȩ conditionis atq; Amantiũ
ætatis iuuenculã perdite amabat mutuoq; fœlici ſorte amabat/ exemplũ
conſueuerat vero ſeruatis occaſionibus ſe ad eam noctu recipere
deſideriũq; ſuũ, nõ tam fructu amoris ſatiare ꝙ nouis ſemper ali
mentis augere. Cum itaq; direptio ciuitatis apud amores ſuos
ipſum deprehendiſſet/ratus forſan diſcurrentiũ ad prædam at-
q; cȩdem tumultũ eſſe ebriorũ/ꝓpterea ꝙ largius ꝙ ſobrios de-
ceret, pridie vino indulgeri viderat/Non ſtatim ad primũ clamo
rem exiliit deinde cum non ſolum clamor & ſtrepitus armatorũ
augeretur, ſed mulierũ quoq; eiulatio puerorũq; vndiq; plora-
tus maior ꝙ pro compotantiũ rixa & iurgio diſcriminis aut mali
grauioris trepidationem incuteret/quo euocabat conturbatio/
ꝓripere ſe voluit, Sed retinente amica/& ne recta properaret ad
monente/ne ſi domeſticos quoq; alios idem tumultus exciuiſſet
caſu in eorum aliquem ageretur/per feneſtrã in veſtibulũ domus
ſe dimiſit, Quem vt foras emitteret illa ex diuerſo per ſcalas ꝓpere
ſubſecuta oſtium reſerauit/cũ ſuperueniſſent iam hoſtes ex parte
altera/mox foribus demolitis/irruperunt. Egredientem igitur ar
mati gladiis vulneribuſq; excipiunt, Eo etiam acrius, quod ipſe
cum ferro intrepide per totam trepidationem ſtricto proſilierat,
Non tamen ſtatim concidit etſi multis magniſq; vulneribus pe-
titus/ſed acriter ſe defendens, duos prius obtruncauit/ibi mulier
dolore ac deſperatione pluſq; viriliter elata ſtatuens nolle amanti
ſuo ſuperuiuere/viribus quantas amor iraq; & deſperatio da-
bat/vni ex militibus qui exanime corpus circũſtabant/gladiũ ex-
torſit/furioſeq; inſultans anteꝙ cohiberi poſſet plȩroſq; vulne-
rauit viris ex diuerſo turpe ducentibus ſi ferro cum fœmina de-
certarent/tandem comprehenſa vbi ferociȩ qua concita debaccha
batur ſtimulũ indicauit/gladio quem vltura amantem arripue-
rat pectus ſuũ tranſfodit, Et vt ſuper cadauer vita ſibi carius oc-
cumberet in partem in qua iacebat ſe p̃cipitem dedit/tanta milita-
rium animorũ admiratione, ꝙ cæteris cõmilitonibus, cum prȩda
diſcedentibus/illi quos ad eam domũ fortuna congregauerat, va
cui & mirabundi pene in manibus hoſtiũ remanſerunt. Similem
ac Telephus caſum ꝑpeſſi ſunt eiſdem diebus Caica & Comoro
cenſis quorũ ille Broſonitiam hic Podolinum p̃ſidio tenebat, Nã

cum explorando comperiſſent oppidū Emperiaſciū negligenter aſſeruari/vacuūq; eſſe defenſoribus eductis ſecū ex præſidiarijs quibus preerant/fortibus expeditisq; quibuſq; militibus,q̄ꝫ occultiſſime ſilentio noctis illuc ſe receperunt/ſcaliſq; muro admotis velut in ſuas munitiones/nemine repugnante in oppidū penetrauere, Nec mora vbi clamor primū, deinde cędes/non tam excitaſſet hoſtem, q̄ꝫ ſenſibus alienatū, nec ad arma diſcurrere, nec prouidere quicq̄ꝫ ſineret/quaſi per otium & licentiā omnis generis præda ſuos onerauere/forte die p̄cedenti quinquaginta Boemi ꝓfecturi ad Giſcram copias congregantem vt Richnonam obſideret ſubſtiterant in Emperiaſcio, ab hijs vt fit in re trepida dum ſaluti quiſq; ſuæ, non quo debet, ſed quo maxime poteſt, modo conſulit, Turris quę egregie munita erat dum Poloni oppidum diripiunt occupata ſtrennue defendebat̄, itaq; cum eius expugnatio difficilis appareret, timerentq; Poloni Giſcram qui in ꝓpinquo erat/cū exercitu ſuis accurſurū/nec ſuffecturos ſe putarent/tuendo oppido ꝙ non totū haberent in poteſtate contenti pręda/retro qua venerant abiere, Non ſegnius q̄ꝫ cogitauerant, Giſcra vbi ad eum ſuorū clades perlata eſt p̄parato inſtructoq; iampridem milite illuc accurrit/ex improuiſo vt aſſolet victores oppreſſurus in negligentia hilaritatis rei bene geſtę, Cæterū cognita feſtinatione qua retro pręam agebant/breui a tergo eos aſſecutus non ſolū quia ſuperior copiarū numero/ſed etiam quia ſui recentes atq; integri/facile omnes fudit, fugauitq;, Nec obluctatio cędeſue fuit: nam feſſi ac prædæ onere laborantes, Poloni vix primū clamorem hoſtis ſubſtinuere capti Caica & Comorocen̄. cum paucis alijs quos ſubita fuga eripere ab hoſtiū manibus minime potuit. Giſcra vero vt erat dux belli acer victoriā ſequens ad Broçoniciam caſtra mouit, capto enim a ſe præſidij illius capite/ſubitę illius deditionis ſpem nō fruſtra conceperat/ſed cum inueniſſet oppidanos ad ſe tuendū paratiores q̄ꝫ crediderat/cum ſuis abiturus re minime tentata apparebat/verum aut caſu aut humana fraude in altera arce/nam illic duæ ſunt/incendiū exortū compulit defenſores ad alteram confugere/moxq; ne quid tale illic in ea quoq; contingeret, Imperiū hoſtis pene vltro ſuſcepere, Quo ex euentu viſum eſt fortunā iuſta lance partis vtriuſq; gaudium

& merorem adæquare eodem tempore voluiſſe/Poloni deinde nouum p̄ſidium ſubmiſere in Podolinū, & Luboliam, Giſcra vero ab ea victoria oppugnatū Richnonam ꝓfectus/ex omnibus ciuitatibus quę poſthumo fauebant, exciuit auxilia: & cū Poloni repugnarent mœniaq; acriter defenderent/obſidione expugnaturus circumfudit exercitū, muroſq; tormentis ac machinis admotis quaſſare cepit, & diruere, Sed quicquid interdiu ſolo æquabatur, nocte opere tumultuario inſtaurabant obſeſſi, diſtractaq; eſt in menſes aliquot oppugnatio. Tandem cum vrgerent humanæ neceſſitates non minus q̄ꝫ hoſtis, nec quicq̄ꝫ aliud neceſſariam deditionem remoraret̄ q̄ꝫ ꝙ Agrienſis Epūs affuturus cū auxilio ferebatur. Ceſſante illo diutius q̄ꝫ aut fames aut iam impigra expugnatio ferri poſſet/pacti vt cum armis rebuſq; alijs ſuis incolumes abirent, vacuam arcem tradidere, fides Polonis ſeruata: poſt quorū deditionem illico Agrienſis cum exercitu ſupuenit/& ſe non procul ab Giſcra cōmuniuit, quaſi mox totis viribus decertaturus, Sed licet per occaſiones vterq; alter alterius copias plærūq; carperent: a generali tamen pugna conferendiſq; ſignis abſtinebatur, Nam & Giſcra fœlicitatem aliquot annorū vnius diei fortunę cōmittere nolebat, Et Agrien̄ haud qua q̄ꝫ ſuis fidēs, quod maiori ex parte tumultuaria manus & militaris diſciplinæ rudis, tutius arbitrabat̄ cunctando in locis iampridem feſſis diuturna obſidione redigere hoſtem ad inopiam rerum omniū, q̄ꝫ vires experiri, Itaq; cum neq; lenius neq; ſerius q̄ ſperauerat Agrien̄. Giſcra & ſui penuria alimentoꝝ premi inciperent, futurūq; plane conſtaret, vt aut nullomodo aut non niſi cum ſummo diſcrimine perſeuerare in eo loco poſſent/nulla inſigni pugna commiſſa rediere in Caſcouiā, Nec multo poſt ceptū eſt inter Giſcrā & Agrienſem agi de concordia, multiſq; hincinde variatū prius conditionibus: tandem coniuncta Giſcræ per matrimoniū Epī nepte: non ſolū pax ſed affinitas etiam inter eos inita eſt, Id bona ne fide factū fuerit vulgo addubitatū, Tum ꝙ reginæ vt oportuit approbatio ſubinde non acceſſit, Tum ꝙ relaxandis vtrinq; captiuis fidem Boemi violauere, Cæteris enim ad ſuos dimiſſis, Caicam & Comorocenſem de quorū etiam libertate tranſactū in pace fuerat, retinuere, Sed & poſt concordiā Giſcra intercepit

oppidũ quod in Scepuſio a ſocero ſuo tenebatur,p̃dasꝗ & ca=
ptiuos ex illis qui Regi fauebant/per occaſiones atꝗ inſidias abi=
gere perſeuerauit.¶Diſceptabat̃ per id tempus de ſacrorũ genera
Scisma li antiſtite a Chriſtianis/& erant qui Eugeniũ in Italia a collegio
Cardinaliũ electũ/& qui fœlicem in Germania quem Baſilienſe
conciliũ deſignauerat,pro ſummo pontifice comprobarent ſe=
quereturꝗ,Multi etiã principes regesꝗ & nationes inter quas
Hungari & Poloni tam ancipitis controuerſiæ finem expectan=
tes ſententiã ſuã diſſimulabant,Cærimonias interim ritusꝗ qua=
les a maioribus ſuis acceperant/religioſe obeundis ſacris continu
ando.Cum itaꝗ nõ ſolum eos,qui ex diuerſo ſtabant,ſed etiam
qui ambigua deliberatõe ſuſpenſi,& ſtudia ſua occultantes,neu=
trum alteri pręferebant,tam fœlix ꝙ Eugenius diuerſis artibus
ſollicitaret,ſibiꝗ acclinare niteretur/ab vtroꝗ legatio diuerſa eo
dem tempore venit ad Regem,Et Fœlix quidem fretus vinculo
ſanguinis quo Tridentinus Epũs Alexander a ducibus Maſouię
oriundus,Vladiſlao coniunctus erat,illum iampridem a ſe cardi
nalem deſignatũ potiſſime idoneũ duxerat/cui partes ſuas com=
mitteret/vt ſi parũ cauſa valuiſſet propter ꝓpinquitatem ſaltem
nõ aſpernaretur.Ab Eugenio aũt venerat Iulianus Cæſarinus
etiam cardinalis/& hic quidem vrbem Romã non ſolum diuini=
tus electum locum,Sed Petri & Pauli aliorũꝗ innumerabilium
Religionis fundatorũ ſanguine conſecratũ in quo crearetur pręſ
ſideretꝗ maximus pontificũ,Sacroſanctũ Cardinaliũ collegium
legitimã iugemꝗ ſucceſſionem,tum de more habitam/& ab illis
quorũ res eſſet,electionem:prӕterea totius Italiæ conſenſum/&
Græcorũ voluntatem iudiciũꝗ pro Eugenio allegabat,Nihil ali
ud ex parte altera eſſe dicens præter tumultũ perditorũ quorun=
dam/quos fortunis ſuis ꝓfligatis abiectaꝗ dei & hominũ vere
cundia,Spes nouarũ rerum ſine auctoritate,ſine ordine,ſine cau=
ſa,velut ad nundinandũ ſacra congregaſſet.Ille aũt ex diuerſo nõ
locum,ſed puritatem animorũ,vitæꝗ ſanctimoniã pertinere ad
religionem dicebat/nõ referre vbi eſſet diceretur ue ſummus pon
tifex,Sed quis & a quibus,nimis in arcto circumſcribi columen
Chriſtianæ profeſſionis/ſi eius caput non niſi Roma & creare
poſſit & capere.Quid futurũ ſi ea vrbs aut poſſideret̃ a Barba=

ris,ut alias contigit/aut omnino deleretur,Si fortuna loci ad rem
quę tota in animis eſt momentũ aliquod habere poſſet,Hieroſo
limas ſanctiori multo,ꝙ Petri & Pauli ſanguine conſecratas,Il=
lic religionis noſtræ veriſſimũ caput,Immortalitatis noſtræ om=
nia myſteria conſtituiſſe,Illic ſummi ſacerdotij prima ſucceſſio=
nis initia/& tradita & ſuſcepta/non humano aliquo caſu, vt in
Petro factũ & Paulo,quorum hic tanꝙ reus Romã perductus,
ille Simonis magicis vanitatibus attractus,ſed voluntate electio
neꝗ diuina/quo ad Cardinales non animaduertendos ex titulo
& nomine,quę laſciuientis fortunę fauor etiam immerito cuiꝗ
conferre poſſet,Eos etiam ſi vrbem Romã nunꝙ viderint,nunꝙ
titulo Cardinalis inſigniti ſint tamen veros eſſe apud deum religi=
onis noſtræ cardines & fundamenta,quorũ doctrina,vita,mo=
res,actiones,deniꝗ omnes,cum religione conſentiunt,Nihil in=
tereſſe qua quis ſit fortuna,& dignitate/deum enim nõ quę ex=
tra hominem ſunt/verũ animos ipſos intueri atꝗ expendere/de
ꝗ hijs quę ad ſacra pertinent/nõ fortunati ſed optimi cuiuſꝗ iu=
dicium comprobare/ſed neꝗ multũ conſuetã cærimoniã eligendi
in vrbe aut poſſeſſionem Romanę ſedis ad veram diuini vicaria
tus ſucceſſionem attinere,vbicunꝗ bonorũ cœtus conueniſſet di
uini ſpiritus ſenſum adeſſe intelligi debere,Et quę dicta,acta,con
ſtitutaꝗ illic eſſent,vt ab eodem ſpiritu manantia accipienda,Prę
terꝙ quod temerariũ etiam periculoſum eſſe prę paucoꝝ obſti=
natis animis,quos nihil aliud ꝙ mala conſcientia contumaces red
deret,publico Chriſtianæ reipublicę conſilio nõ adhęrere, Non
dubitare aut Eugeniũ,aut qui illum ſequerent̃/vel de ſua,vel de
concilij auctoritate/ſed intelligere/nõ poſſe ſe & in religione emi
nere/& ab ea animoꝗ & vita maxime abhorrere.Si non niſi pro
religione ſolliciti eſſent/nequaꝙ aduerſaturos concilio,cuius nõ
alius finis ꝙ religionis ſanctitatem dignitatemꝗ conſeruare,&
augere/vere ſanctos pontifices qui ad id locorũ eccleſiæ præfu=
erant,Nunꝗ tantam rationem habituros fuiſſe de concilijs,niſi
intellexiſſent,id quod ad omnes ex æquo pertinet/omniũ iudicio
& conſenſu moderandũ,longeꝗ altius poſſe proſpici/ea quę ve
riſſima ſalutariaꝗ ſunt in rebus diuinis,ab vniuerſali Chriſtia=
norum iudicio/quã a paucis Romanis ſacerdotibus aut metro=

polis eiuſdem epiſcopis/hinc nõ minus fere ꝙ quatuor euange=
liſtis tributũ ſemper & tribui ab eccleſia quatuor concilijs, Niceno
Concilio ſcꝫ, Conſtantinopolitanoqꝫ, Epheſino, & Calcedonenſi, in qui=
rum au= bus præter alia multa diuinitus ad decus amplitudinemqꝫ religio
ctoritas nis conſtituta/confutatę eſſent & exploſę hęreſes nepharię ac per
niciosiſſimę, quibus profeſſionis noſtræ vera fundamenta ſub=
uertebantur, Siquidem Niceæ Arrij, Conſtantinopoli Macedo=
nij, Epheſi Neſtorij, Calcedoni Euthichis impietates conuictę dã
natęqꝫ/reliquorũ quoqꝫ conciliorũ ſubinde omnia decreta ſuum
ſemper pondus ſuã maieſtatem tenuiſſe, Non poſtulare qui prę=
ſidebant Baſileæ, vt de vniuerſorũ ſalute deqꝫ vel in primo vel in
quocunqꝫ alio ordine religionis noſtræ emendandis ſibi crede=
retur/quod temerariũ eſſet atqꝫ improbũ/ſed ad diſceptationem
iudiciũqꝫ illorum, omnes quorũ intereſſet aduocare/quibus ſępe
iactatis vtrinqꝫ & a Rege ac ſuis auditis/in comprobando hoc
Julian⁹ de vel illo ſummo pontifice neutri legatorũ eſt aſſenſum, Cæterum
Cæſari- quia Iulianus ad ea quę ad rem diuinam ſpectabant/adiecerat in
nis tractat teſtina certamina quibus arx & præſidiũ Chriſtiani nominis Hũ
pacem garia vaſtabatur/male affectũ habere Eugenium/cæterosqꝫ qui
rem Chriſtianam ſaluam vellent/ſuaſeratqꝫ deponenda arma per
concordiã/cuius æquas conditiones inuenturũ ſe ſperaret/ſi cũ
bona vtriuſqꝫ partis venia tentare licuiſſet/vbi planũ factum eſt
ei/nihil omiſſum a Rege eſſe quod ad pacem facere videri poſ=
ſet/multasqꝫ legationes ſubinde fruſtra ad Reginam cõmeaſſe.
Conceſſum eſt vt quantũ in ea re poſſet experiretur, Ille poſtꝙ
Regis animũ a quietis conſilijs minime abhorrentem vidit/pro=
fectus ad Reginã/cum de vtilitate pacis deqꝫ incomodis belli, di=
ſcriminibusqꝫ diſſeruiſſet ea, quę putauit ad id quod intendebat
pertinere, Sexus illam conditionisqꝫ ſuę admonuit/& quã de fa=
cili populorũ ſtudia cum fortuna mutarent/nõ eſſę eius quę pau
lo ante experta foret/quid paucorũ tumultus poſſet/contra pene
vniuerſorũ conſenſum/in eo bello pſeuerare/in quo viribus mul
to & facultatibus eſſet inferior/ſtare ex parte altera omnem vim
Polonorũ/& cum illis maiorem partem ex Hungaris/quorum
opes & auctoritas, in Regno emineret, hominũ armorũqꝫ & iu=
mentorum ſatis eſſe reparando exercitui/ſi quid aduerſi contigiſ

ſet; partibus aũt ſuis adeſſe paucos præter militem conductitiũ,
cuius fides non ex affectu ſed ex precio penderet/præterqꝫ quod
inita affinitas inter Giſcram & Agrieñ merito ei ſuſpecta eſſe poſ
ſet. Ea quoqꝫ quę ſatis firma ſibi & apparata viderentur in vnius
prælij ancipiti fortuna expoſita eſſe, vixqꝫ ſperare poſſe repara=
turam ſe rurſus ad pugnã vires, ſi ſemel acie vinceretur/victurũ
quidem poſthumũ diutiſſime: ſed conſiderare oportere ꝙ innu=
merabilibus caſibus humana vita ſubiaceat/& quo minus robo=
ris in ea ætate eſſet aduerſus malas valitudines, eo facilius extin=
gui ſolere/magisqꝫ timendum/ꝙ ſubinde ſibi/quã adultis dua=
bus filiabus ſuis fortunã repromitteret. Cum etiam quos ſpes &
gratificatio poſthumi tunc in fide retineret/orbitas regni eſſet in
contrariũ auerſura, Satius multo pręcauere ne ſi pręmatura fata
filium Regno ſubduxiſſent/filiæ quoqꝫ excluderentur: ſed ſaltem
altera illius veluti vice regnaret, Inter marem & fœminã quo ad
parentes nihil intereſſe præter ſexũ/in Vladiſlao eſſe illa omnia/
per quę reginulę vtriqꝫ aliquando coniugandę/merito ab ea ge=
ner eſſet expetendus. Temporis vero & rerũ conditionem vtroſ=
qꝫ ad affinitatem nõ ſolum inuitare, verumetiã quadam veluti ne
ceſſitate vrgere/ad extremũ meminiſſe debere viri patrisqꝫ ſui/
quibus præter diuinos honores cætera omnia cum ſumma fide
tribuiſſet: Ea gens, quę periclitatura erat, niſi ad pacem animũ ad=
ieciſſet/indulgendum fortaſſe aliquando viris/vt pro tuenda aut
augenda dignitate vnius/populorũ multorum ſalutem in diſcri=
men adducãt. Muliebris certe verecundię non eſſe/oportunitati
ac ſaluti tot de ſe bene meritarũ vrbium & populorũ pręferre in=
certas ſpes vnius infantuli/famã hominũ extimeſcendã / ſed &
dei immortalis vltionem/ſi per eam ſtaret/quo minus a nefario
bello/& Chriſtianis rebus maxime periculoſo abſiſteretur. ¶Ad
ea Regina/ſatis ſe ſuas hoſtisqꝫ facultates noſſe inquit & quantũ Reginæ
vel vires vel fortuna poſſit in bello non ignorare. Cæterũ minus rñſum
flagitioſum dolendũqꝫ eſſe reſiſtendo exturbari, ꝙ per ignauiam
& vanũ metũ Regno excedere/iuſtam eſſe cauſam ſuam/neqꝫ ab
futurum vindicem iuſticię deum/filium vero incolumem eſſe/ac
deo propicio fore. Qꝫ ſi malum fatũ contra ſpem quicqꝫ affer=
ret/nouã rem noua conſilia pbituram/Hungarorũ quidem me=

rita in se ac suos ingentia esse, Sed quo maiora erant eo magis si-
bi annitendum ne cogerentur in ditionem ipsis inuisam degenera-
re/si tamen sine cæde & sanguine id fieri posset/nihil esse quod
mallet. ¶ Sub hæc verba Iulianus, collaudato Reginę animo/&

Iuliani verba ad Reginæ responsum.

ꝙ muliebriter bellum nō expauesceret/si necessario gerendū fo-
ret/& qđ concordiam, si modo ęqua offerretur, nō aspernaret̃/
de pacificationis forma cœpit cum ipsa agitare. Cæterū multis
vtrinq̃ conditionibus in mediū adductis prius, ac repudiatis/cū
maternū animū æque adulta filiarū ætas/atq̃ infantis cura solli
citum haberet. Tandem adacta est Regina, vt consentiret has si-
mul leges & stabilimenta concordię ad Vladislaū perferri, Ante

Conditiones pacis & pacta dotalia

omnia ꝙ alterā reginularū ipse, alteram Cazimirus qui tum Lit
uaniæ præerat, vxorem duceret: & Cazimiro quidem expensu-
ram Reginā dotis nomine centū & viginti milia aureorū: Vladis
lao vero collaturā ducenta milia in terra Silesia iure pignoris ob
stricta cessurāq̃ iam tum illi possessione, reseruato sibi redempti
onis iure/qn̄cunq̃ cōmodū fuisset: Quod aūt ad Hungariā atti
neret, Vladislaus mox sese Regio titulo abdicaret/ꝓcurationem
ac tutelam vsq̃ ad integram posthumi ætatem retineret/vbi ille
adoleuisset, ꝙ & ꝓcurationem dimitteret. Q̃ si intra puberta-
tem aut quandocunq̃ postea sine liberis posthumū decedere con
tigisset/cum Regio titulo ius atq̃ arbitriū Regni ad Vladislaum
reuerteretur. Cæterū compensandis impendijs ea in expeditione
factis: terra Scepusiensis ꝑpetuo iure adijceretur Polonię regno/
Hungari vero sponte ac bona fide antiquarent/quamcunq̃ acti
onem & ius quod aut in Podolia aut in Valachia habere se cre-
derent. Accepisset Vladislaus sine dubio conditiones tam sibi q̃
Regno suo cōmodas, Et erant ex Hungaris multi qui aut exter-
num bellum timentes, aut intestinū execrantes/non fortiter senten
tiam Reginæ impugnabant. Cum tamen agi appareret de facul-
tatibus atq̃ amplitudine Regni/placuit aut per nuncios aut per
literas eorum quoq̃ procerū, qui præsentes nō erant voluntates
exquiri, a quibus, vt fit, pro cuiusq̃ ingenio allatæ sunt senten-
tiæ/non solū varię sed omnino etiā diuersę/cum forent qui ini-
quiores quoq̃ conditiones domi ꝑferendas censerent/dūmodo
foris tuti essent: & qui nullam omnino concordiā habendā dice-

rent, nisi q̃ arma cōstituissent, Itaq̃ quo magis aut timide nimiū,
aut periculose alij censebant/eo postq̃ recitata est sententia Hun-
niadiani maiori assensu omniū accepta est. Cum nihil in vtrāuis

Hunniadiani sententia

partem affectatū contineret: Scribebat enim/videri sibi ꝓpter im
minens a Turco negociū/neq̃ repudiandā pacem temere, neq̃ ta
men amplexandā cupide: Et si natura sua pax semper bello sit an-
teferenda/neq̃ omnino aliam ob causam gerantur bella q̃ vt pa
ce frui liceat/concordię tantūmodo conditiones recte animaduer-
tendas. Et si iniquę offerrent̃ cōmodiores exigendas: quę si impe
trarentur, nihil satius, q̃ inuicem domi in gratiā redire, Et deposi-
tis intestinis armis pugnare foris. Si vero Regina ꝑseueraret ini-
re id fœdus in quo sui suorūq̃ habita ratione, membra regni nō
solum ad tempus possidenda externis traderet verumetiā a corpo
re suo perpetuo alienaret/omni ope resistendū censere. Nō animū
non vires defuturas, ad extorquendā æquam pacem minori etiā
sumptu q̃ foret impendendū pro concordia/quę tunc offere-
batur. Itaq̃ Iulianus rursus ad Reginā profectus pauca quædā

Iulianus conditiones reformat.

in prioribus conditionibus cōmutata retulit, Sed cū neq̃ ea Hun
gari ꝓbarent modo hac modo illa cautione variata, vltro citroq̃
multoties frustra cōmeauit. Tandem vero vt quod vltimū erat
experiretur/vtrinq̃ impetrauit/ꝙ in Iaurinū Vladislaus ad Re-
ginam ꝓficisceretur/si forte ꝑ̃sentia & mutuū colloquiū ad con
cordiam inter eos esset efficacius, q̃ alienæ persuasiones. Postq̃

Conueniunt Rex & regina

conuenere, post mutuā admirationem/cum in alterius ætate tam
tenera procurationi & tutelę tam amplissimorū regnorū par in-
doles emineret, Alteram vero præter ætatem iam grauem/animi
magnitudo in periculis/maximisq̃ quibusq̃ actionibus explican
dis/venerabilem redderet/primi congressus vt par erat quærelas
purgationesq̃ mutuas habuere/asseuerantibus vtrisq̃ ex diuer-
so contra ius fasq̃ ab altero violari/armaq̃ necessario nō sponte
sumpta, Tandem cum dies aliquot de concordia colloquendo cō
sumpsissent/sic ab inuicem discessere, vt conciliatos apparuerit/
ꝓpter ditissima munera, quibus se mutuo benignissime ꝓsecuti
sunt: quo tamen ordine arma deponenda essent/nō est vulgatū/
Id plane constitit Reginam paulopost Budam profectā/ꝙ cum
fecisset, emisso prius Ciliæ Comite e custodia, in qua fere ab ini-

tio belli seruatus fuerat/pax firmata est, & expressa, cuius dū forma discutitur, Vladislai virtus ac dexteritas in agendis mire acclinauerat in se Reginæ animū, manauitq; murmur/dateç in id mutuo fidei, q; Vladislaus libere in Hungaria regnaturus foret/ si modo aut precib⁹ impetraret, aut armis extorqueret/sacrā Hungariç coronā, & posthumū, a Friderico Cęsare, qui post Alberti mortem, fretus reginæ viduitate, infantis patrimonio in Austria abutebat̃. Cæterū vbi Regina in Iaurinū redijt, leuiter ægrotare cœpit/ac triduo post torminibus interijt/non sine veneni suspicione, propter mortis celeritatem/sed vt deveneno addubitatum/ ita quantū exterioribus signis licuit dep̃hendere id maxime compertum; Vladislaū scilicet ægerrimo animo mortem eius tulisse, frequenterq; asseuerasse/sublato velut obside ac stabilimento pacis, Boemis rerum nouarū cupidis, non defuturas causas machinandi contra fœdus, vt bellū instauraret, Nec secus accidit, paulo enim post cum oppidis simul omnibus quę præsidijs eorū tenebantur ad Cæsarem defecere, Rursusq; non ex insidijs sed vi aperta ceperunt regijs partibus insultare. Eodem tempore apparatu & numero hominū insignis legatio venit a Turco/magis vt fama tenuit exploratū/quis status esset rerum in Hungaria, propter intestinū bellū/de cuius euentu maxime sollicitus erat, q̃ q; crederet ea quę postulabat impetrare. Quandoquidem Hunniadianus cui cohibendarū populationū Turci curam cōmissam fuisse diximus/nō solum incurrentis impetū sæpe submouerat: sed fœlicitate etiam & virtute sua fretus in agrum hostilem populabundus ipse irrumpens/occurrentibus sibi Turcis haud sane ignobiles clades intulerat/& fortuna sapienter vtendo paulatim extorserat/vt non tam vincere, q̃ vinci se posse sentirent: Itaq; cum fere eisdem verbis, quibus ad Belgradū regij legati dimissi: tunc etiam offerretur fœdus/eiusq; velut obses postularet̃ aut Belgradum aut annuū tributū/superueniente nuncio ab Hunniadiano/qui asserebat per eos dies cum Turcis bis fœliciter pugnatū/ multosq; in prælio captos, plures in fuga trucidatos: inter quos cecidissent duces duo maxime insignes: p̃terea signa militaria plæraq; illis adempta: Et cum victoria ingentem quoq; p̃dām a militibus reportatam/haud sane mitius responsum est, q̃ inflata legatio exigebat. Inquit enim Rex/relaturū se de his quę petebant̃ ad Hunniadianum, & scd'm fortunā quę aut illi aut Turcis affuerat, proximis diebus per legatos suos ad postulata responsurū. Cæterum cum post Reginæ mortem Regni omnes p̦ceres in fidem Vladislai redijssent, nihilq; hostile iam in Regno superesse videret̃/præter Cascouiā cum appendicibus: & illic quoq; affinitas inter Giscram & Agrieñ inita renouandę concordię spem faceret: videreturq; Cæsar ad quem factio illa defecerat/etiam vt cætera parum essent apud eum efficacia: tamen propter quietis ingenio suo insitum studiū, omnino pacem bello p̃laturus. ¶ Iulianus ratus comodū tempus suadendę contra Turcos expeditionis/& publice apud Regem/& priuatim apud primores Regni/cœpit eam rem agere. Vladislaū admonebat spei quā sibi p̦posuissent omnes Christiani principes/vbi eum accitum esse vt in Hungaria etiam regnaret intellexerant, fœlix faustūq; id Christiano nomini visum fore & pro fœlicitate ipsius vota solennia ab omnibus nuncupata, q; pacatū regnum prope totū iam possideret/nō minus p̃cationibus aliorū Christianorꝝ q̃ suis armis effectum/dandam esse operam, vt tam ingenti de se expectationi responderet: Expeti id etiam a religione quā profitebat̃/sed nec minus a necessitate status sui, & tuitione illorū quos in fidem susceperat/ non posse a se negligi eā expeditōem/aut salua fide p̃bita Hungaris/ aut incolumi nō solum Hungaria/sed etiam Polonia: cuius salus ab Hungariæ salute dependeret/vindicandā indignitatem postulati a se tributi/in tanta status sui fœlicitate, indicandūq; prope negligenter ad id locorū rem gestam/quidue interesset inter expeditionem quę tantūmodo Regijs auspicijs, & illam quę nō auspicijs solum/sed ductu etiam regio ageretur/de victoria dubitare nō sinere res fœliciter ab Hunniadiano gestas, cū parua manu, respectu copiarū quas ipse foret educturus. ¶ Apud Hungaros vero proceres asserebat, diuinitus contigisse vt Vladislao regnum cōmitterent: Eam mentem coniungendi inter se vires duorum tam potentissimorꝝ regnorꝝ, deum eis indidisse, vt imperiū finesq; suos non solū tuerentur/verumetiam ad Hellespontū & Ægeum vsq; mare p̦pagarent/nō prætermitterent oportunitatem/cui etiam fatum & fortuna fauisset/illata per Reginę obitū,

Iulianus suadet expeditionem in Turcas Regi

Nūc proceribus suadet

veluti neceſſitate imponendi finem ſeditionibus inteſtinis/ad fœ-
licitatem publicã expediendã/non in pręſens modo,ſed etiam in
perpetuũ nihil eis deeſſe poſſe/præter rectam mentem/nõ deeſ-
ſent ipſi occaſioni ſuę/quando reliqua oĩa ad victoriã,Ratio,
fortuna,fatum,abunde accõmodaſſent:accedebant ad hæc pre-

Preces De ſpoti

ces miſerabiles & lacrimę Deſpoti/qui nõ ſolum Regem oran-
do adibat,ſed quoſqꝫ etiam ſortis mediocris/ſupplex prenſabat/
rogabatqꝫ flendo vt non omitteretur tempus/& facultas vlciſcen
di calamitates Chriſtianis inflictas/& plæraqꝫ omni cruciatus ge
nere fœda ſupplicia/de alijs multis per crudelitatem a Turco ſum
pta/indignando filiorũ ſuorũ erutos oculos/nefarieqꝫ abſciſſa
pudibunda:ſupra quã humanę aures pati poſſent/miſerabiliter
deflebat.Ad extremũ Regi ſimul & purpuratis alijs memoran-

Ad regẽ & purpu ratos

do,q̃ fœlix potensqꝫ pauloante imperio,liberis,& cæteris beni-
gnę fortunę blandimentis viſus eſſet/qui tunc aliena miſericor-
dia aleretur/obteſtabatur Regem ſimul & purpuratos alios/ne
ſe,ne filios,ne Chriſtianũ nomen inultum ſinerent/ad Hungarię
fines tempeſtatem iam perueniſſe/potius alienę calamitatis vindi
ces ſe præbere vellent,q̃ expectare dum ſua quoqꝫ ſimul cũ ipſis
eodem naufragio obruerentur.Non tamen aut huius iuſtę pre-
ces,aut Iuliani prudentes aſſeuerationes vltra valuere,q̃ vt qui

In cõuentu procerum Regni exhortatio

aberant proceres de ea re Budam accirentur/ibi maiori ambitu,
maioriqꝫ aſſeueratione omnia hæc repetita,atqꝫ etiam aucta,cum
ad ſuperiora hortamenta Iulianus adijceret/multorũ quoqꝫ alio
rum Chriſtianorũ principũ auxilia,in tempore affutura.Conſti
tutum igitur omniũ miro conſenſu vt veris ſtatim initio,Rex q̃
maxime fieri poſſet numeroſum inſtructũqꝫ exercitum educeret,
moueretqꝫ in Bulgariam:interim vero cum Cæſare aut de pace,
aut de fœdere tranſigi placuit.Et quod ad publicam Chriſtianorũ
omniũ cauſam vel aduocaretur ipſe vel auxilia ab eo expeterent/

Legati.

Legationes præterea decretę/quę non ſolũ Polonos ſociã con-
iunctamqꝫ iam gentem/ſed Prutenos quoqꝫ & Valachos adi-
rent/ad eamqꝫ expeditionem implorarent.Cæſar inducias dedit
in bienniũ/quod vero ad expeditionem Chriſtianis rebus adeo ne
ceſſariã/nec venire ipſe nec ſubſidium mittere poſſet/Boemię tu-
multuãtem ſtatũ in excuſationem adduxit.Magiſter quoqꝫ Pruſ

ſiæ allegata vaſtitate,qua proximis temporibus continua bella
eam prouinciam afflixiſſent,nihil quale petebatur ab ſe ſperandũ
renunciauit:A Polonis & Valachis miſſę ſunt cum ſemeſtri ſti-
pendio equitũ peditumqꝫ auxiliares copię/quas ingens armatorũ
multitudo ſubſecuta/quibus domos coniuges liberos patriã cæ
teraqꝫ humanæ vitæ aut præſidia aut ornamenta/propter eiuſ-
modi militiam relinquere/nõ conſiliũ,aut merces publica,ſed pri
uata in deum pietas & ſtudiũ Chriſtiani nominis,ſimul tuendi ſi-
mul propagandi perſuaſerat.Quod genus militũ cruce ſignatum
ex alijs quoqꝫ nationibus ad famam religioſę expeditionis/ingen *Cruceſignati.*
ti numero confluxit.Igitur præmiſſis ſupplicibus p̃cationibus,
rebusqꝫ diuinis/dies aliquot per omnia fana ſolenni ritu & cæri- *Precationes & ſupplicatões decretæ*
monia peractis.Circiter Kalendas Maias Rex Buda mouit/tranſ
miſſoqꝫ per Danubiũ exercitu/paruis itineribus ingrediebat̃/ſu-
os qui nondũ conueniſſent expectabundus.Superato deinde Ti-
biſco rurſus ad Danubium ſe conuertit/copiasqꝫ ad ſalſum lapi-
dem traiecit/in Bulgariã mox recta progreſſus eſt,Sophiam op-
pugnatũ/quo in loco Deſpotus cum ſuis regio exercitui ſe con-
iunxit/vrbs ea naturali ſitu haud ſane egregie munita eſt,Sed re-
gis ſubitus aduentus etiã improuiſam deprehenderat/itaqꝫ breui
tempore,nec difficili conatu capta.Cæterũ quia plus operę ſer-
uanda ea inſumendũ quã capienda inſumptũ apparebat/direptã
prius a militibus Rex ſuccendi iuſſit/pari ſubinde fœlicitate cum
plæraqꝫ ignobiliora oppida expugnaſſet,diripuiſſetqꝫ,non pro-
cul a Morana fluuio caſtra poſuit/in loco qui vt non recte collis
ita nec planicies queat appellari:ſed medius inter vtrunqꝫ quantũ
a colle ſubmittitur tantum a planicie turgeſcit.Illic miſſi equites
quingenti ſimul prædatũ trans flumen ſimul ſpeculatũ/qua tu-
tius & minori cum vexatione progredi exercitus poſſet/Illi exori
ente ſole profecti ſub meridiem in ſpeculatoriã Turcorũ manum
inuecti quatuor cum cepiſſent/cognoſcunt duo milia hoſtiũ/per *Speculatores in fugã verſi*
proximã ſiluam aduentare:itaqꝫ impares ſe pugnę intelligentes
qua propius ad flumen iter arbitrabant̃,in fugam ſe vertunt:nec
mora Turci viſi a tergo trepidationem ſimul & fugiendi ſtudiũ
auxere.Erat inter refugientes & fluuium tellus editior,ex cuius
vertice cum pateat longe lateqꝫ proſpectus/in Ciſmoranã regio-

nem allabentis tamen fluminis alueus nõ apparet/viſu ſupra val=
lem, ceu per extenſam planiciem, longiſſime in oppoſitos tumu=
los ꝑcurrente: Itaqꝫ cum refugientes ad flumen Regij, per col=
lem tranſcendiſſent & propter altitudinem præruptę ripę in cite
riorem partem ad ſuos euadere poſſe deſperarent; pars quidem
in aquã ſtratis equorũ tenus ſe immiſerat, Reliqui vero in extre=
ma margine fluminis ſubſtiterant animo quo ſunt illi/qui ſine ali
cuius aut defenſionis aut effugij ſpe/mox ab hoſte immaniſſimo
trucidari expectant/nec vanus forſan eorum metus fuiſſet: ſed
Rex venatũ magno cum numero armatorũ/caſu cis flumen pro=
fectus Turcorũ oculis tunc maxime in ſummitatem aduerſi col=
lis peruenientiũ, cum occurreret, inſidiarũ metum illis incuſſit/cũ
& longius diſtare/& maior appareret multitudo, ꝙ pro modo
eorum quibus a tergo inſtitiſſent/quę res fecit vt curſum pauliſ
per cohiberent. At Rex vbi hoſtes adeſſe perpendit/a venatione
in pugnę ſtudiũ conuerſus/ingenti alacritate ſuos ad flumen diri
git, Nec procul aberat tum qui illic medij inter hoſtem ripãqꝫ in=
ſuperabilem creditam/derelicti a ſe ac deſperati/iam tum mortis
maximã partem in corpus admiſerant/conſpectu ſuorũ velut ad
cœlitus demiſſam opem recreati/animos ſimul & clamorem ex=
tulere verſiqꝫ per accliuũ retro cõmiſſę fugę pudore ſtimulan=
te ad montem magno conatu ferebantur. Interim vero rex quo=
qꝫ cum ſuis ad ripam peruenerat & ſine delectu placidioris ali=
cuius deſcenſus per abrupta & ꝑcipitia quæcunqꝫ/in flumen pro
ſiliebatur, tam cæca omniũ feſtinatione, vt multi vorticibus im=
pliciti ab aquæ violentia ſecundo amne agerentur, Multi etiã in=
ter luctandũ ab equis excuſſi/armorũ pondere peſſundante ſu=
bito in aliorum conſpectu ſubmergerent: ſed Turci redeuntes
contra ſe Chriſtianos minime expectauere, Nec pugna fuit ſed vi
ciſſim fuga & trepidatio progreſſus erat deinde Rex, trans flu=
men duorũ dierum iter/præmiſſis ſpeculatoribus/per quos nu=
merũ hoſtium conſiliaqꝫ & actiones exploraret. Ex ijs igitur duo
trepide renunciauere, Turcos non longe cum valida manu in in=
ſidijs occaſionem ſuam expectare: Qua re audita, Vladiſlaus ſta=
tim habito ex omni multitudine delectu cum decem milibus ar=
matorum Hunniadianũ miſit, vt per ſilentiũ noctis nil tale opi=

nantes hoſtes adoriretur: Ille a meridie ad primã vigiliam ſpecula=
tores ſubſecutus/vbi Turcos haud procul eſſe comperit/cũ luna
pernox eſſet ad ea loca per quę maxime fuga patere illis poterat/
agmen tacite circumduxit/& clamore ſublato torpentes ſopitos
qꝫ vtpote quos nulla cogitatio affuturi certaminis teneret, adori=
tur, primoqꝫ ſtatim impetu tantũ terrorem vulgo incuſſit, ꝙ fu= Pugna
gam magis ꝙ arma pro ſe quiſqꝫ ſpectare cœpit, Sed vbi ad effu
gium præcluſas vias omnes percepere, velut in vltimo diſcrimine
per trepidationem alienatis ſenſibus/equorũ frena ægre atqꝫ ar=
ma expediebant. Cum ex parte altera Hunniadianus ſuos adhor=
taretur, vt inermem adhuc hoſtem ſomnoqꝫ & inopinato pauo=
re fluctuantem inuaderent, ac cederent. ¶ Frequentes iampridem
victoriæ nomen viri apud Turcos nõ ſolum celebre, verumetiã
formidabile reddiderant: Itaqꝫ a principio quidem cũ haud quaꝙ
ſtrennue a trepidantibus hoſtemqꝫ ignorantibus reſiſteretur/tu=
multus & cæca conflictatio verius ꝙ pugna fuit: deinde vbi Hun
niadianum adeſſe percepere, ſuoſqꝫ vbiqꝫ ab obuijs proſterni, in=
tegroſqꝫ cum ſaucijs ſemianimes cum expirantibus/varia fœda
qꝫ pereuntiũ imagine volutari/vt quemqꝫ nox & timor præcipi Victoria Chriſtianorum
tem agebat/per loca inuia vepribuſqꝫ ac virgultis implicita euade
re tentantes/facile inſtans victor conſequebatr: Maiorqꝫ longe cę
des quã pro numero eorum qui vicerunt cõmiſſa eſt: Siquidem
ad triginta milia Turcorũ ea nocte cęſa dicunt & ſupra quatuor
milia capta/cum nouem ſignis militaribus, adeo improuiſus ho=
ſtium impetus iamdudũ vinci aſſuetis omnem ſenſum abſtulerat:
nec aut multitudine ſuorũ, aut fugantiũ cędentiũqꝫ ſe paucitatem
ſentire patiebatur: ſed & caſtra multa præda referta, in manus vi=
ctoris venere/quibus direptis incenſiſqꝫ, Hunniadianus haud ſa=
ne magna ſuorũ facta iactura/cum nõ minori laude eorũ a qui=
bus expectabatur, ꝙ ſuo gaudio ad Regem redijt: fuit forte in=
ter captiuos Mamacus ſacerdos doctrina & religione apud ſuos
clarus/a quo ſuper ijs quę in religioſa Muſamanorꝫ hiſtoria vul
go feruntur/aut improba aut obſcena/cum multa Sanoceus/vt
erat morum rituũqꝫ peregrinorũ veſtigator curioſus, exquireret:
Ille nec ſortis ſuę nec profeſſionis oblitus/non licere inquit. de
ſecta ſua vinctum diſputare. Cæterũ Sanoceo inſtante vt vel fa=

teretur, vel purgaret religioni ſuę obiectas ſordes, propriūq; id eſ
ſe munus ſacerdotis aſſeuerante. Ille præfatus, Turcos quoq; ho
mines eſſe, ab eiſdemq; principijs, quę mortales alij ſua eſſe pro=
fiterentur/corpus ſimul atq; animā ducere ſubintulit: & quoniā
in hijs quę percipiuntur tractanturq; ſenſibus/cum reliquo hu=
mano genere conſentirent/maxime veriſimile eſſe/vt in illis quo=
q; quę aut opinio aut intellectus ſuggerit, ſine probabilibus ratio
nibus minime ſe habeant. ¶Poſt eam victoriā, plæraq; Bulgaro
rum oppida ſimul odio Muſomanicę impietatis, ſimul affectu
Chriſtianę profeſſionis pellecta, tum etiam linguę cōmercio: & ꝙ
eadem cum Polonis primordia generis haberent/eiectis Turcorū
præſidijs, ad Regem defecere: Nonnulla etiam in ipſa trepidatōe
expugnata/partim per regios milites, partim per Volones cruce
ſignatos/qui ductu Iuliani multa egregia facinora quotidie ede=
bant/& iam cum victoria peruentū erat ſub ipſum Tracię aditū.
Cæterū licet multū bello quęſitum videretur/nō minus amiſſum
credebant in vexatione per quā copię illuc peruenerant. Cū enim
ꝓpe a fonte Tyabri amnis/qui a miſis olim triballos diſtermina=
Bulgaria bat, Bulgaria per dorſum hemi montis in vulturnū aquilonemq;
porrigatur/a meridie in Traciam declinat/a ſeptentrione vero in
Danubiū deuexa/inferioris partem Miſiæ occupat: Itaq; media
huius Regionis inuiæ rupes, ac prærupta ſaxa tenent: decliuiora
autem & ſi qua in planiciem protenſa ſunt profundis fere ſiluis
vaſtisq; ſolitudinibus occupant̄: Ideo ager haud ſane egregie fru
gum fertilis: ſed neq; alendo pecori ſatis fœcundus/ac proinde
ad cætera mala quibus itinerū difficultas in ipſo iam hyemis ini=
tio exercitū mulctauerat/magna hominū iumentorūq; vi rigore
intolerabili, aut laſſitudine abſumpta/cōmeatus etiam inopia ma
xime vrgebat. Et licet pecunia ſuppeteret abunde, non erat vnde
Fames frumenta coemerent̄/ex eoq; ad famem deſperatio quoq; accede
bat: Nec quicꝗ aliud victum iam malis ſuis exercitū, ne diſſolue
retur retinebat, ꝗ crebrę Hunniadiani adhortationes, cuius aſſe=
ueratio, quo peritior earum regionū rerumq; habebat̄/eo veluti
ſolidiori ſpe ab omnibus accipiebatur. Ille quicquid malorū ex=
hauſtum erat frigus, famem, laſſitudinem, deſperationem, repe=
tere, rurſusq; perpetienda dicere ſi regrediendū foret: tanto homi

num iumentorūq; vexatione maiori quantū regionis naturalem
vaſtitatem bellū etiam exhauſerat/longe plus ſolitudinis difficul=
tatumq; a tergo relictū, ꝗ emetiendū ſupereſſet. Si progredi per
ſeuerarent multo etiam per altiora montiū iuga ſuperata ꝗ per
quę in Traciam tranſcendendū. Stare eos in limine horrei fœlici=
oris iam agri biduoq; peruenturos/nō ad amœniora ſolum loca,
ſed rerum etiam omniū feraciora/in quibus præterꝗ ꝙ reficien
do exercitui abunde omnia ſuper futura, Tantū etiam prædę paſ
ſim expoſitū/quantū referre faſtidiret/vnicū atq; eundem vltimū
laborem inſtare: Subinde nō bellum fore ſed populationē. Memi
niſſent qua alacritate per inacceſſas cotes & ſaltus inuios, etiam
inuita natura pauloante properaſſent, Qua virtute nihil actum
foret ſi victoriam nō proſequerent̄/cęſos quidem ab ſe ad ſatie=
tatem hoſtes, ſed facile Inſtauraturos exercitū/veriusq; irritatos,
ꝗ victos dici poſſe/rurſus occupaturos ea quę ipſi deſeruiſſent
oppida/& a patria, penatibusq; & laribus domeſticis, poſtea pro
pulſandū iterum bellum, qđ in agrum hoſtilem vincendo cōuer=
terant/incertū eſſe an eadem fœlicitate arma ſemper aſſumerent/
dum deus & fortuna cœptis fauerent, non temere omittendā de=
bellandi in Europa oportunitatem: præter id quod fœlicitatis
ſuę occaſioni defuiſſe flagitioſum videretur: deum etiam ſubinde
iratum fore/hæc & plura eiuſmodi ſæpe vulgo & in concioni=
bus iactata ab Hūniadiano: interdū etiam Deſpoto, cuius vnica
ſpes erat rerum ſuarū iterum potiundi, ſi bellum nō intermitteret̄
Succumbentes aduerſis nō ſolum militū animos ſed ducū etiam
ſæpe firmauerant. Cunq; illi audirentur, videbat̄ vnuſquiſq; ex=
trema quæq; toleratur⁹: ſed ꝑmente ſubinde fame cæterisq; tem
poris ac locorū difficultatibus/rurſus in priſtinā deſperationem
recidebant, viciſſentq; humanæ neceſſitates, vt cōtingit ſæpe, vere
cundiam, niſi aduentus hoſtiū renunciatus ne temere dilaberentur
cohibuiſſet/magis ne ſegregatis ac diſperſis per loca incognita tru
cidari contingeret, ꝗ ſpe in tantis malis inſultantibus reſiſtendi: ſed
iuuabat etiam vtcunq; cum ſuis vitæ virtutisq; ſupremū opus
obire: Itaq; vbi mox affuturū hoſtem cognouere/letari pro ſe qſ
q; & gratias immortali deo agere/propter oblatā occaſionem pu
gnando intereundi pauloante nō mortem ſed genus ipſum mor=

tis grauissimum fuisse/cum veluti debilibus bestijs fame in deser
to extabescendū foret. Tantoq; ardore animorū arma vbiq; in ca
stris expediebant̄,vt facile intellectu foret,eos sine ordine,sine im
perio,si appropinquasset hostis erupturos. Interea Hunniadia=
nus qui cum paucis ad montem subierat,refert,illos summa iuga
insedisse,vt qui non acie dimicaturi venissent,Sed regem tantum=
modo transitu prohibituri/posuisse enim illic castra,lapidesq; &
ligna comportando/tumultuario opere aditum ad se vndiq; cō=
munire:nec fefellerat eum coniectura:nanq; vbi Amurates suorū
cladem acceperat/veritus id quod futurū fuit vt bellum in Traciā
& Macedoniā transferret̄,nisi propere misisset qui arcerent, Ac=
citis ad se copijs,quas in Asia habebat,cum reliquijs pauloante
ꝓfligati exercitus sui,eas coniunxerat,destinaueratq;,vt per nul=
lam occasionem fortunę se cōmittendo/obsessis montiū angu=
stijs/nihil aliud ꝙ transitu arcendo Vladislaū sub montibus reti
nerent,Satis superq; hyemem famemq; & cætera mala quibus
hostes vexari constabat,contra illos pugnatura: Sed quem con=
silij sui exequendi principem fecerat dux frigię Carambus vir ma
nu & ingenio promptus/cum ex loco edito animaduerteret tu=
multuantes regios in exercitu/& plęrosq; diuersis in locis non le
gitimo imperio sed perturbate ac temere ad pugnā erumpentes,
alacriusq; ꝙ par erat,propter loci iniquitatem per accliuum niti,
simul se veluti cōtemni impatiens,Simul quia & loco & numero
militū superior victoriam in manibus habere ratus,quasi rei be=
ne gestę decus/p̄uaricationis culpā diluturū mox esset/etiam con
tra id quod in mandatis acceperat,pugnare instituit,Itaq; explica
tis aciebus signa in hostem deferri iussit. Id vbi Rex animaduertit
ad suos quos magis honestę mortis ꝙ victorię spes temere ad — Vladis=laus ad primores suos
montem agebat conuersus. Aduocatisq; Hunniadiano ac De=
spoto & cæteris primoribus/deus inquit deus adest fauetq;,ille
hostibus cum insidentes montis fauces,per ocium saciare possent
oculos interitu nostrorū,fame malisq; alijs passim pereuntium/
mentem illic manendi abstulit/& nunc præcipites in eos agit,qui
sic armati prosiliere,vt certamini superesse nolint. Rapiamus oc=
casionem animisq; & alacritate,ꝙ nostri vt honeste occumbant
extulere:vtamur ad victoriam/ad quam nihil efficacius esse so=

let,ꝙ si sine metu mortis pugnatur/quo maiori desperatione in
hostem feretur quisq;,eo violentius cedet,ac prosternet obuios,
& dum mori nō recusat,victor euadet/nec mora producturus
ipse cum Despoto & Iuliano reliquos in aciem Hunniadianum
misit qui temere sparsos colligeret & quantū res subita properan
tiumq; ad vltimū discrimen,non ardor,sed propemodū rabies si
neret prouideret. Ne cæca eorū temeritas/plus hosti ad victoriā
conferret,ꝙ ipsius aut virtus aut fœlicitas. Ille propere incompo
sitę multitudinis primos assecutus,vt quemq; pleniori gradu ad
montem festinare intuebat̄/ita admonendo ne cæco impetu,ve=
luti paratum iugulū hostibus offerret. Cuiq; enim nō in sua mor
te sed in hostiū cęde laborū periculorūq; omniū terminū positū/
rogabat vt se in acie locari pateretur. Et si tanꝙ victurus nollet/
saltem in vltionem suę quisq; mortis acriter pugnaret,nō temere
quod pecudū esset/sed vt viros fortes decet,ex militari disciplina,
pertinere ad futurā famā/ne incruentam de se victoriā hosti per=
mitterent. Et cum dicto,ordini,qualem casus & tumultus p̄stare
poterat/simul quemq; applicabat/simul benigne retro agebat,in
proximā tumulis planiciem: Ex qua placidius accliui colles haud
difficillimū ad se aditum prębituri videbant̄:cum interim rex quo
q; cum cæteris copijs accurrisset/& Turci nihilo segnius ex supe= — Pugna
riore loco decurrentes,eo iam peruenissent,vt missilibus ex inter
uallo prælium cōmitterent. Quorū eo minus quicꝙ vani teli in=
tercidebat/quo densius regiorū agmen ardentioriq; studio ad
excipiendū hostis impetū sursum nitebatur. Multi priusꝙ comi=
nus congrederent̄ vulnerati:sed vbi ad manū ventum/& gladio
res agi cepta est:ante alios Poloni desperatione atq; ira obcęcatis
animis inuadunt hostem,ac prosternunt,tam obstinato impetu,
ꝙ locis aliquot minime substineri potuerunt,cœpitq; aduersa
acies conturbatis ordinibus nutare:sed accurrens ad omnia discri
mina Carambus/& plærosq; ex suis gladio & vulneribus/alios
voce ac maledictis increpitans,ꝙ a lassitudine inedia,frigoribus
q; enectis,per inanem trepidationem se vinci paterent̄/certamen
reintegrauit ordinesq; restituit/identidemq; vbi acrius pugnari
animaduertebat,circumclamitans,cæcum sc; desperatione ho=
stem sponte in vulnera agi/tela tantūmodo intendenda/ipsum se

ſua ſponte iugulaturũ/per omnes militis ducisq; optimi conatus
tam periculoſę ſibi pugnę euentũ diſtrahebat: cum interea multi
vtrinq; aut caderent ſubito, aut tam grauiter vulnerarent̃, vt dela
pſis in terram, vires minime ad conſurgendũ ſuppeterent concul
cantibusq; equorũ pedibus/quanto ſerius tanto miſerabilius in=
terirent: ſed maxime inſigni atq; horribili aſpectu patebant vul=
nera equorũ per Polonos crucesignatos inflicta: Erant fere pe=
deſtre agmen lanceasq; geſtabant, id tantummodo a venatorijs
diſtantes, ꝙ nõ punctim ſolum, ſed cęſim etiam ferro pręlato &
oblongo infeſtę vtroq; modo feriebant/Itaq; illi inter equites ex=
curſantes, per loca modicis virgultis implicita, non tantum latera
equorũ mucronibus aperiebant/ſed crura plærunq; tota a cor=
poribus detruncantes, ceruicesq; altiſſimis vulneribus incidentes:
magna ex parte ad pedeſtre prælium Turcos redegerant, qui eo
genere pugnandi tanto faciliꝰ ſuperabant̃, cedebantq; ſenſim re
tro, quanto equeſtribus aſſueti inſultibus/peditũ laborem minus
ferre conſueuere. Cæterũ vbi equus a quo Carambus vehebatur
per ventrem lancea tranſuerberatus, dolore ſęuiens inter hoſtes
equitem profudit in caput, vulgatumq; eſt ducem aut cęſum aut
certe captum eſſe, multitudo ad montem conuerſa quod reliquũ
præſidij erat, fugæ ſe cõmiſit: Inſequentibus Chriſtianis & fu=
gientium terga paſſim cedentibus, tanto ardore animorum, vt ad
ſumma vſq; iuga, per omnia aſpera atq; inuia euaſuri viderent̃:
ſed cum plus negotij ab locorũ iniquitate, ꝗ ab hoſtibus futurũ
appareret/& iam dies in noctem inclinaret/quo tempore etiã in
plano locisq; equis errabunda obluctantiũ veſtigia periclitantur:
Rex prohibens vlterius in locis pene inſuperabilibus vim afferri,
ſignũ receptui ſuis dedit. Ex aduerſa aũt acie qui cędem effugerãt
pauore ac feſtinatione amentes per ſaxa, pręcipitia, rupesq; ab=
ruptas proiectis armis, & manibus cotes innataq; illis virgulta
ꝓhenſantes ægre nitebant̃, euadebantq; ad ſuos, qui munitões
Carambus capt9 castraq; verticibus impoſita ſeruabant. Inter pugnandũ Caram=
bus alijq; viri multi genere ac factis inſignes capti/plures tamen
cęſi in fuga/itaq; amiſſo duce & roboris pene quantum fuerat
in exercitu, cum appareret Turcos minime toleraturos impetũ/
ſi ad eos infeſtum agmen ire pergeret; poſtero die Rex ſub aditũ

quem inſederant, caſtra poſuit/extulerat ſuorũ animos pugna pro
ſpera/nec minus ſtimulabat cupiditas tranſcendendi in loca cõmo
da releuandis malis, quibus miſere affligebant̃: exindeq; aut vi=
ctorię aut neceſſitati nihil imperuiũ arbitrati/contra ardua queq;
per accliuũ obluctabant̃, Nec ſegnius ab hoſte deſuper miſſili=
bus pene obruebantur: videns itaq; Rex naturæ difficultatem ob
iectam ſuis, & quod ſuo ingenti, hoſtium vero nullo diſcrimine,
ad montis vertices peruenire conabant̃, Temere effuſum agmen
in caſtra reducturus properabat, Moxq; præterꝗ ꝙ ſatis in ea
expeditione factum credebat, animatis ſuis vincere & vinci deſue=
tis/hyemis locorũq; aſperitati cedere inſtituerat. Cæterũ Hunnia
dianus obſtinatus cuncta prius experiri, ꝗ deſiſtere a proſequen
da victoria, cum animaduertiſſet obliqua montis nuda vepribus
& agendo itineri clementer accliuia illac euadere in ſummũ iugum
poſſe arbitratus, ſuos circumegit, prominebat in abruptũ vertex
editiſſimus/& Turcis aſcendentiũ montem ſub ſe aſpectũ adime
bat: Eoq; nõ facile ſolum, ſed etiam tute miles ingrediebat̃: quod
vbi Rex percepit, mutata ſententia ſubſequi Hunniadianũ cœpit
cum reliquis copijs, peruenerat iam prima militũ manus, in iugũ,
ęque editum atq; id quod inſederant Turci/ſed in immenſum hi
ans ſaxum progredi vlterius non ſinebat: quo cũ Hunniadianus
quoq; aſcendiſſet, videretq; hiatum, propter magnitudinem ne=
q; tumultuaria materia impleri poſſe neq; ponte coniungi: cum
haud plus ſtadijs duobus ab hoſte diſtaret/ſubmiſit impigrã ex=
peditamq; militũ manũ, occupaturã recto itinere aditũ in mon=
tem, ſi Turcos paululũ ſubmoueri contingeret, confeſtimq; ob=
uerſis firmatisq; in illos machinis, haud mediocris magnitudinis
lapides contorquebat/quorũ præter conſternationem, ꝗ inſue=
tus horrendusq; auribus fragor animis incutiebat/vis improuiſa
minimeq; tolerabilis/propter lapidum magnitudinem multos in
principio obtriuit, parumq; abfuit, quin nouæ fœdæq; ſtragis
ſubito terrore & clade perculſi, omnes locum deſererent, Quippe
qđ vnius lapidis impetu, ꝗ plures ſępe diuerſa ſpecie diuerſo gene
re mortis abſumi intuerentur: Nec mali illius euitandi alia præter
ꝗ fugæ ratio ſuccurrebat, Sed Alibeus poſt captum Carambũ,
militari conſenſu dux a ſuis creatus, admonens campeſtem vitatu

facilem ſi fragore audito poſt eminentes cotes illico procumbe=
rent/nõ modo ab incepta iam fuga eos retinuit/verumetiã ad reſi
ſtendum animauit. Cum itaq; ſemel atq; iterum efflata in ſe tor=
mentis ſaxa, fœliciter eluſiſſent/intrepide inde arcebant deturba=
bantq; regios, enitentes aditũ occupare. Quod vbi Vladiſlaus a=
nimaduertiſſet, veluti ſecuris hoſtibus, ac inſiſtentiũ ſuorũ emi=
nus/nõ hominibus, ſed locis expugnandis/conatus omnes irri=
tos fore iam credens, deſperataq; cominus congrediendi faculta=
te/cum rigor hyemis/& in quã tranſcendendorũ montiũ ſpes ma
Rex re= trocedere cupit ‖ xime pellexerat/cõmeatuũ inopia pmeret/vltra quam ſubſtineri
iam poſſet/retroagendi copias rurſus conſilia cœpit agitare/at
Deſpotus cui omnia ęquiora toleratuq; minus dura apparebãt,
Contra Deſpo= tus ‖ ꝙ belli eius intermiſſio/per quod fortunã dignitatemq; priſtinã
recupaturũ ſe credebat, Ignominioſum fore aſſeuerabat ſi capto
duce, debilitatoq; hoſtiũ exercitu/deuictis iam & qui non armis,
ſed vt pauidę ferę cotibus, ac ſpeluncis ſe tegerent, terga verterent
Eadem illos, cum rerũ omniũ penuria, tum aeris intemperie qua
& regij laborare: moxq; humanis neceſſitatibus ceſſuros/ſi pau=
lulum perſeueraret/non cõmittendũ, vt fluentia luxu Aſiana cor
pora, tolerandis difficultatibus ſuperaſſe viderentur, Germanorũ
Hungarorũq; iam tum ab infantia, cœli terræq; rigoribus dura=
Iulianus ‖ tos artus, daturũ ſe pecuniæ quantũ foret opus frumentis coe=
mendis, quorũ copia circũ omnia loca abundarent. Iulianus quo
q; haud ferme ijs diſſimilia iactando, ab inſtituto Regem auerte=
re conabatur: ſed fame ac frigore extabeſcentibus hominibus iu=
mentisq;/cum paterent vulgo grauiora vtiq; quã quę ancipitis
ſpei conſolatione leniri poſſent, peruicit in deſperatis animis ne=
ceſſitas, vt fit, honeſti rationem. Et conuerſo agmine in planiciem
deſcendere: moxq; collectis impedimentis, pręmiſſisq;, retro qua
venerant ſubſequebant. Turci vero vbi vinci ſe poſſe hoſtem de=
ſperaſſe percepere, lęti ſecum & inflati noua ſpe, iuga montiũ de=
ſeruere, ſubſequendoq; abeuntes crebris a tergo impreſſionibus
vexabant. Et licet non magnas frequentes tamen clades inferebãt:
ſed & plærũq; accipiebant. Conuerſis enim in eos expeditiſſimis
quibuſq; manũq; conferentibus/multi ex illis cedebant. Et ſi re=
giorum quoq; impetus plærunq; fruſtrabat/refugientibus ſta=

tim Turcis/qui mox conglobati rurſusq; infeſti aderant, Quan=
doquidem multa pręda impedimentisq; grauis exercitus minime
properare poterat. Silua eſt denſa non tam frequenti & procera ‖ *Silua & via mala*
arbore quam ramoſa & ad radicem fruticante. Præterea implici
ta vndiq; ſinuoſis quibuſdam & ſtagnanti cœno voraginoſis am
fractibus/quales obſoleti fluuiorum meatus/vbi aut humana
arte aut vi naturæ curſum aqua immutauit, Eamq; ob rem fere
tota imperuia/& ſic vbi tranſitum prębet anguſta admodũ via:
& frequentibus commiſſa ponticulis/ad eam ventum cum eſſet
præmiſſa cum ſarcinis leui armatura in poſtremo agmine qui ve
luti murus antecedentium terga protegerent haſtatos equites col=
locarunt, progrediebanturq; ad iter: at Turci quotidiana inſul=
tandi conſuetudine ſuperuenientes/cum magna pars equitatus in
ſiluam progreſſa foret impetum faciunt in vltimos, quorum cla
mor præcedentes ſubito ad ſe conuertit: & vt quenq; ſuccurren=
di ſuis ſtudium & feſtinatio inconſulta rapiebat/ita extra viam
egit in loca cœnoſa & paluſtria: Ex quibus diu luctati in pedesq;
recepti/ægerrime ſe atq; equos expedirent/propterea ꝙ vligino=
ſa terra hominum iumentorumq; veſtigia altiſſime in ſe recipi=
ens/difficilius remittebat/datum eſt Turcis ſpacium capiendi ex
poſtremis equites circiter octoaginta: Sed cœno tandem regij at
q; vligine expliciti/refugientes aſſecuti ſuos liberauere: Nec mi=
nus ſexaginta ſupra centum ex hoſtibus captos iugulauere illico/
reliquis fuſis fugatisq;/multoq; difficilior eis cum natura loci lu
ctatio fuerat/ꝙ fuit poſtea pugna in patentibus campis cum ho
ſte commiſſa. Cæterum cum & fames quotidie grauius vrgeret,
& tam frequens Turcorum inſultus/ad cætera mala per laſſitu=
dinem tandem pene ad internitionem exercitum mulctaturus ap
pareret/placuit comportari ſimul ſuccendiq; quicquid erat inter
ſarcinas quod exercitui magis tunc oneri eſſet, ꝙ vſui poſtea fu=
turum, tum iumenta debilia aut ſuperuacua interfici & arma quę
aut ex defunctis militibus aut ex præda ſupererant terræ infodi:
quibus diligenter peractis/exercitus ſubinde velut expurgatione
ſuperuacuorũ nouum quendam vigorem accepiſſet/maioribus
itineribus ꝙ vt ocioſe inſultando inſequi Turcus poſſet: Ad Bel=
gradũ ſe recepit/ibiq; per quietem & recreationem diebus aliquot

conſumptis Rex vnde mouerat Budam contendit/vbi poſtq̃ co
gnitum eſt ciuitati appropinquare/procedentibus in ſacro orna-
tu & ſolenni cærimonia ſacerdotibus/ingenti numero populus
omnis generis promiſcue effuſus/cum gratulatione reducem ſa-
lutauit/excepitq; ingrediebatur ipſe pedes ex voto templum pri-
uſquam regiam aditurus: Præibant vero captiui inſignes cũ Ca-
rambo/tum militaria ſigna hoſtibus adempta/cum parte prædæ
quę ſupererat pręferebantur: Subſequentibus militibus ante om
nes Polonis crucesignatis, laudesq; ac nomen Regis militari ala-
critate in cœlum ferentibus/ipſum vnum eſſe qui regias artes vir
tutesq; non noſſet ſolum/verũetiam impleret. Cæteros per igna-
uiam & ſocordiam ætatem agere, in domeſtico luxu prodita ac
deſerta re Chriſtiana/quę tum primum caput attollere incipiens,
breui ad priſtinum decus amplitudinemq; eſſet peruentura: Sed
& iuxta regium decus Hunniadiani nomen celebre apud multitu
dinem audiebatur/cuius maxime ingenio ac virtute in rebus bel-
licis victoriam adeptam credebant: Cæterum multo inſignius fu
turum fuit ſpectaculum ſi neceſſitas expediendi exercitũ magnã
pompę partem non ademiſſet/ſpolijs multis vltro concrematis
in itinere/alijs ſub terram relictis: Poſtquam vero laudes gratesq;
ob rem bene geſtam deo actę/ſigna tolis ſubfixa: & repetitis egre
gie factis dictisq; cuiuſq; ex ducibus/pro meritis ſinguli pręmio
affecti: Mox vt eorum virtus ad poſteros quoq; teſtatior redde-
retur/inſignia cuiuſq; cum titulis in conſpectiore parte templi di
tiſſima diligentiq; pictura effigiata.

P. CALLIMACHI GEMINIANENSIS DE VLADISLAO REGE SEV CLADE VARNENSI. LIB. II.

VIctoria de Turcis virtute Vladiſlai
Regis parta omniũ fere Chriſtianorũ
principũ legatos ad ſe exciuit: ſed im-
primis frequentes conuenere ab vni-
uerſa Italia/quã ea tantũmodo fidu-
cia tenebat/minime ſe vexatum iri a
Turcis/ſi eos Poloni & Hungari, aut
ſubigerent ſibi, aut certe non abſiſten
do a bello iugiter oppugnarent/vno
omnes ore ac conſenſu affuiſſe deũ,
affuturũq; aſſeuerabant pio & iuſto bello. Et quę ad id locorũ
geſta erant efferentes, ad reliqua exequenda exortabantur: Sed an
te alios pontifex maximus Eugenius, Venetiq;, & Ianuenſes, cũ
Philippo Burgundionũ duce/ij ad laudes partę victoriæ adhor-
tationesq; nouæ expeditionis inſtaurandę: adijciebant etiam pol-
licitationes ſubſidiorũ/ſeq; ingentem claſſem in Helleſpontũ miſ
ſuros ſpondebant: per quam Turci ex Aſia tranſmittere ſeq; cũ
Europeis coniungere prohiberent, Qua ratione facillimũ fore
in Europa debellare in qua pauci admodũ ſupereſſent hoſtes/&
ij trepidi ac perculſi/& non niſi vinci aſſueti/modo paululũ Rex
anniti vellet/exterminari omnino tota Europa impiam execran-
damq; Muſomanorũ ſuperſtitionem poſſe/re Chriſtiana in per
petuũ aucta & ſtabilita: Ioannem etiã paleologũ Græcorũ Impe
ratorem, cuius fortunã maieſtatemq; Turci non modo labefece
rant, ſed pene euerterant, ſucceſſus Vladiſlai extulerant, in ſpem
rei dignitatisq; ſuæ in integrũ reſtituendę. Miſſiq; ſunt etiam ab
ipſo Oratores/qui pręfati ea, quę facere viſa ſunt ad tanti euen-
tus gratulationem, diuina humanis cõmiſcendo, religioſa aſſeue-
ratione nunciauerunt/viſum eſſe a plæriſq; Conſtantinopoli an
te portam quę ad Macedoniam emittit, equeſtrem iuuenem can-
dida veſte ornatũ, per ſpeciem læticiæ hac illac excurſare. Eadem

hora vt poſtea compertũ fuerat, qua res a Chriſtianis contra Ca-
rambum proſpere gerebatur, moxq; euanuiſſe/Id viſum omniũ
animos primo ſollicitos habuiſſe: ſubinde cognita regis victoria,
illius nunciũ vulgo exiſtimatũ. Cæterũ prudentiores/& quos aut
vitæ ſanctimonia, aut profundę alicuius diſciplinę cognitio peri-
tos futurorũ reddidiſſet/nõ tam credere Vladiſlai ſucceſſum di-
uinitus Græcis nunciatũ, q̃ eos admonitos temporis & occaſio-
nis ſuæ, Turcorũ in Europa rem pene profligatã eſſe/in Aſia etiã
fluctuare/molientibus res nouas circumadiacentibus tetrarchis;
ideoq; non cunctandũ vlterius, ſed trepidos ſuaq; imbecillitate ac
vi aliena laborantes, ſubito opprimendos: qua perſuaſione Impe
rator eorum excitus cum ſuis quidem armatus ex parte altera af-
futurus, Si modo regi cordi eſſet primo quoq; tempore iam vi-
ctoriam proſequi, q̃ deo Duce ac Comite vel exinde adeptũ eſſe
conſtabat, ꝙ diuinis etiam nuncijs fuerat peruulgata. Accedebat
ad hæc ſupplex Deſpoti ambitus & quotidianę preces obteſta-
tionesq; cum lacrymis, tum inſtans Iuliani adhortatio, vocesq; aſ
ſiduę multoq; iam efficaciores apud animos primæ expeditionis
ſucceſſu elatos. Quibus ne magno animo rex ſubito aſſentiretur
res Polona continuit: venerat enim eodem quoq; tempore, lega-
tio a Polonis, gratulatũ & ipſa quidem Regię fœlicitati: Cæterũ
tentare iterum fortunã non prius oportere admonebat, q̃ cum
proceribus Polonis vel in finibus Regni conſilio inito/prius Rex
illud expediret quo tandem ordine rebus ſuis domi conſtitutis ac
firmatis, externũ bellum Regni ſui ſecurus proſequeret, Non vi-
deri rationi conſentaneũ ſollicitũ eſſe quemq; de rebus alienis an
teq̃ ſua in tuto collocauerit, Recenſebat deinde in qua deformi-
tate Polonia eſſet/quid licentię vbiq; inſoleſceret/quis in priua-
tis cupiditatibus ardor/quę in publicis opportunitatibus negli-
gentia, Ex quibus nactos occaſionem Tartaros, magnã Ruſſiæ
ac Podoliæ partem depopulatos: ſed & pręterq̃ ꝙ priuatę pro-
cerum ſimultates ad vulnera & cędes iam peruenerant/a finitimis
per latrocinia tanq̃ iuſto bello etiam prædas abigi/imprimisq; a
Boleſlao duce Opoliæ/ad ea vulgari Cazimirũ ex Lituania bel-
lum Maſouiæ propediem illaturũ, tot malis ſuccubiturũ omni-
no Regnũ/niſi ſubito ſuccurreret, Quę Regis animũ commoue-

bant magis/quõ verius dici nunciariq; ſciebat: Tamen ne Regni
vnius priuata neceſſitas publice oĩm Chriſtianorũ rei apud men-
tem ſuam præponderare appareret/prius collaudato ſingulorũ,
quorum legationes aderant in ſe officio, ac beniuolentia, Nec mi
nus pietate in religionem ac deũ immortalem: cæteros omnes ora
tores ſic ab ſe dimiſit vt qui ſperare poſſent facturũ ipſum poſtu
lata, Polonis vero dixit conuocaturũ ſe illico Budam Hungarorũ
optimates, daturũq; enixe operam/conſtitutis omnibus quæ ad
pacem bellũue eius anni attinere viderentur/vt mox ea quæ ipſi
petierant exequeretur, Conſtituta ſubinde Hungaris conuenien-
di die/vt ſi cõmuni iterum conſenſu educenda cenſeretur in Tur-
cos expeditio/ſtabilior quies domi relinqui poſſet/ſpondendo in
id fidem ꝙ abſoluto conuentu, ad ſua quiq; omnes inuiolati re-
uerterentur, Giſcram etiam magiſtratusq; ciuitatũ, quę ab illo de
pendebant, placuit per literas accerſiri/licet aduerſante Iuliano,
qui præſentibus Boemis nil quod quidem ad religionem perti-
neret, rite tranſigi poſſe arbitrabat̃, Sed confirmauerat Regem
in ſententia Franco Banus, dicens non eſſe eius temporis quęrere Ban eſt
quid ſentirent/velletue Boemi de cærimonijs inſtitutisq; Chri- nomẽ pręfecturæ
ſtianæ profeſſionis deq; Romani pontificis aut ritu aut præcepti
onibus in ſacris tradendis ſuſcipiendisq;. Aliam eſſe eorum cau-
ſam, quibus ſatis eſſet verbotenus de religione diſceptare; Aliam
vero eorum, quorũ cum religione ſimul vita & libertas periclita-
retur/& manu nõ lingua tueri ſe cõgerentur. Si quid in Boemo-
rum mentibus foret/aut a ſacra ſaluatoris noſtri hiſtoria/aut ab
eiuſdem myſterijs alienũ/non defuturas poſtea emendandi occa-
ſiones, & tempora/illis quorũ intereſſet interea nihil ſatius vide-
ri vrgente nõ eius tantũ Regni ſed totius quoq; Chriſtiani nomi
nis opportunitate, q̃ vti opera quorumcunq;, ac imprimis Boe-
morum, qui & ad manum eſſent, & in priori expeditione, quo ad
tuendam religionem nõ ſolum pij, ſed etiam obſtinati cogniti eſ-
ſent, Nec totidem Volones crucefignati ex reliquis omnibus Chri
ſtianis nationibus accurriſſent/quot ex vnica & haud ſane nume
roſa ipſorũ gente/ad extremũ adhiberent̃ nec ne/ad eiuſmodi cõ
ſultationem, magis q̃ alterius cuiuſq; intereſſe eorum/qui illos
erant vocaturi/q̃n quidem eo blandimento allecti maiorẽq; agen

dorum gloria incitati/ſi nihil aliud ſaltem domeſticã ſecuritatem
prçſtare poſſent. Spreti vero præterq̃ ꝙ certi hoſtes/etiam irri=
tati in Regni gremio forent remanſuri. Igitur poſtq̃ omnes con=
uenerant, dies aliquot extracti extinguendo inteſtino bello/verũ
vbi nulla iniri ratio potuit/eius ex toto abolendi/ conſenſum eſt
in biennales inducias/quibus durantibus captiuos vtrinqꝫ dimit=
ti placuit/ea conditione ꝙ inducijs exactis/reuerterent̃ in vincu=
la & cuſtodiã. Si de pace interim nõ conſentiret̃/lçtis ſubinde om
nibus ꝙ datis acceptiſqꝫ inducijs/domi nihil quod inter ſuos ma
gnopere timeri poſſet, relictum videbat̃. ¶ Propoſita eſt belli ex=
Conſulta tio ſuper bello terni conſultatio, & plæriſqꝫ alijs: ſed Deſpoto & Iuliano impri=
mis inſtantibus, publiceqꝫ, ac priuatim aſſerentibus præparari af
futuraqꝫ in tempore auxilia a pontifice maximo, cæteriſqꝫ princi
pibus Chriſtianis/facile recenti adhuc victoria elatis, fidentibuſqꝫ
animis perſuaſum/vt redintegrandã expeditionem cenſerent: ap=
parebat enim accedentibus terra mariqꝫ tot potentiſſimorꝫ princi
pum nationũqꝫ auxilijs/facillime deleri poſſe, eũ hoſtem, quem
pauloante præter haud ſane multos Volones cruceſignatos ne=
mine omnino opitulante, ſuis tantũmodo armis ac viribus fudiſ
ſent fugaſſentqꝫ. In eum itaqꝫ ſumptũ decretũ eſt extraordinariũ
tributũ/ſubito ab indigenis exigendũ, quçſtoreſqꝫ ad id deſigna=
ti. Bellici autem apparatus tota cura Hũniadiano delegata: ſed &
nuncij conſtituti/qui ea quç apud Hungaros & Vladiſlaũ decre
ta erant/ad quos maxime oportebat principes nationeſqꝫ perfer=
rent/venerat Budam ad eum conuentũ Pangratius de ſancto Ni
colao/partiũ quidem Vladiſlai aſſertor: ſed qui omnem regio=
nem quç a præterfluente Bago abluitur latrocinio infeſtam tene
bat/in quem quia domeſticã quietem turbare videbatur/publicũ
plus odium valuit, q̃ liberi conuentus reuerentia, Captus enim
eſt a multitudine tumultuoſius id efflagitante, p̃cipitanterqꝫ in
vincula coniectus, Eodemqꝫ impetu ſubitarium de complicibus
ſumptũ eſt ſupplicium/nec temperatũ foret ab Giſcra/in tam prç=
propero ardore animorũ, contra publicç fidei ſanctitatem, Niſi
Vladiſlaus vbi multitudinem vehementius concitatã vidit, q̃ vt
monendo hortandoqꝫ verecundia æqui boniqꝫ cohiberi poſſet:
nonnullos Polonos confeſtim ſubmiſiſſet/qui per poſticũ edu=

ctum mutatis veſtimentis, in Iaurinũ perduxere. Quo facto, rex
ab Giſcra poſtea nunq̃ nominatus eſt ſine reuerentia & prçfatio
ne ſeruatoris. Rebus igitur ſic diſpoſitis in Hungaria, Vladiſlaus
ad fluctuantem paterni Regni ſtatum & molitionem Cazimiri
in Maſouios animũ conuerterat, volebatqꝫ dum tributa exigerẽn
tur, dum gerendo bello vſui futura parabant̃, tranſcendere in Po
loniam, factiones inteſtinas illic quoqꝫ ſedaturus, Conſultaturus
qꝫ, quo pacto licentia latrocinantiũ, ex Sileſia, & Lituanicus mo=
tus ſupprimeretur: ſed & magnopere geſtiebat ſecum poſt tot tan
taſqꝫ res fœliciter geſtas, ſeſe matri ac ſuis alijs oſtentare. Cæterũ
præter id quod apparebat Polonos omnia facturos, vt non niſi
quæ ad pacem ſuam facere crederent, recte prius conſtitutis, Re
gem ab ſe dimitterent/Hungari etiam veriti ne aut iuuenilis ani=
mus, dulcedine quietis in paterno Regno remolliretur/aut a ma
tre cæteriſqꝫ neceſſarijs auerteretur a periculis, in bello Turcico
ſubeundis, Deſpotum & Iulianũ tanquã duas machinas ad eam
cogitationem expugnandã Regemqꝫ in Hungaria retinendũ ad=
mouere/illi ſatis ſuperqꝫ ad id per ſe prompti/nec minus ab alijs
ſtimulati hortando rogandoqꝫ puicerunt/vt Polonis Rex in prç
ſens per legatos excuſaret neceſſitatem, ac magnitudinem ſuſcepti
negotij/a quo præter ignominiã proditis illis, quos ad belli ſotie=
tatem exciuerat/ſine ſummo etiam periculo abeſſe non poſſet,
Quia Turcus cognitis, quç a Chriſtianis parabantur, ingentem
congregaſſet exercitũ, impetiturus vltro Hungariã, niſi ſua defen
dendi neceſſitas ei prius obijceretur, Quibus adiectũ eſt etiam ne
gocium impetrandi propter nouam expeditionem auxilia, Nec a
Polonis ſolum, verumetiã a Prutenis/a quibus præterq̃ quod
ex profeſſione ſua deberentur: apparebat etiam eo iuſtius peti/
quo a priori bello ocioſius abſtinuerant. Cæterũ veluti ea poſtu
latio irrita apud Prutenos fuit/ita dilatus regis aduentus magno
malo Polonis ſtetit. Cũ enim vniuerſorũ animi erecti in expecta=
tionem illius, quieta ſecum & ciuilia agitare cepiſſent/vbi intelle=
ctum eſt minime affuturũ/illico veluti impunitiorem licentiam
nacti/ſeſe ad conſuetas artes conuertere: & præter id quod mu=
tuis ſimultatibus multa inter ſe fœda cõmittebant/facile etiam ex
ternorũ iniurias tolerabãt: ſed nec minus finitimi eandem ob cau

ſam latrocinabantur impudentius/captiq; ſunt & rebus ſuis ex
uti/ab illis multi negotiatores honeſtiſſimi/prædę etiã ex agris
propemodũ licentius, q̃ ſi bellum indictũ eſſet abactę: Sed ante
omnes inſignis fuit rapina ducis Opolienſis/interceptis per inſi=
dias q̃plurimis negotiatoribus Cracouieñ. dum Vratiſlauiã ad
nundinas proficiſcerent̃: quã iniuriam cum publico ſumptu ac vi
ribus vindicanda cenſeretur/placuit tamen prius ad Regem per=
ferre: ille ne quid ſe abſente viribus tentaretur edixit: ſed vt iure
res repeterent/ſeq; oportune affuturũ/ſi minime reſtituerentur/
dum ea cum Polonis agerentur ſatisq; ad bellũ prouiſa & conſti=
tuta eſſent omnia/in Hungaria/viſum eſt denuo ſignificare Con
ſtantinopolitano Imperatori/vt ſe cum ſuis pręppararet moturus
ex parte altera/vbi Vladiſlaus ad Traciæ Macedoniæq; fines cũ
exercitu perueniſſet: nec minus admonere etiam fidei, ac temporis
pontificem maximũ, cæterosq; qui pauloante obſidendi Helleſ=
ponti vltro negotiũ curamq; ſuſceperant: itaq; illi nihil diſſimu=
lantes, congregata inſtructaq; ad Caietam ſeptuaginta triremium
claſſe, miſerunt illico Franciſcũ Albertũ Cardinalem Florentinũ,
vt nauigaret in Helleſpontũ/obſeſſisq; illic littoribus opportu=
nis obſiſteret, ne quid ſubſidiorũ a Turco ex Aſia poſſet accerſi=
ri: ad quam rem ſummo ſtudio maturandã/præter id quod Vla
diſlao data fides & religionis cura intentos faciebat/fama qua
Carmanꝰ vulgabatur Carmanũ Cilicię Carmanię Regem, cũ validiſſimo
exercitu in Pontum & Bitiniam Turcos oppugnatũ venire/etiã
promptiores fecit. Cum viderent̃ omnia veluti quodam diuino
nutu ad id præparari, vt ſuperſtitio impia & fœda peſſundaret̃,
perculerat & Turci animũ/moles inſtantis a Carmano belli/cui
ſuſtinendo imparem ſe fore ſciebat, niſi integer illuc ſe conuerte=
ret/& videbat diſpartitis viribus ſuis: eodem tempore Polonis at
q; Hungaris terra/Italis vero etiam mari eſſe occurrendũ/cum ni
hil ignoraret eorũ quę contra ſe ſummo conſenſu ſummoq; co=
natu ab vtraq; gente parabant̃. Et proximo etiam bello cum ma=
gna ſuorũ clade Vladiſlai vires ac fœlicitatem expertus/timebat
magis ex eo, q intelligebat adeo prævalida ſubſidia illi affutura/
igitur ne copias ſuas diſtrahere in diuerſum, & propemodũ ſine
ſpe reſiſtendi ſeparatim eas ſummis diſcriminibus obijcere coge=

retur/ratus cæterorũ animos facile poſſe ad pacem acclinare/ſi
Deſpoto prius perſuaderetur: nuncios ad eum clam ſubmiſit: qui
veluti de Carambi redemptione agentes, per occaſionem propo=
nerent ſibi cum libertate filiorũ priſtinæ fortunę decus atq; ampli
tudinem: ſi æquabilis concordię cum rege ineundę auctor ipſe fi
eri vellet: ille ſe dolo atq; aſtu a perfido hoſte tentari primũ ratus/
oratorũ verba diffidenter audiebat. Cæterũ vbi inſtando agen=
doq; vt crederetur extorſere/cœpitq; illius animus ab incerta ſpe
victorię/ad pręſentem certamq; principatus ſui poſſeſſionem cõ
uerti/cum nõ ignoraret filios interim fœdo in carcere cathenis vin
ctos/& iampridem crudeliter oculis mulctatos/ludibrijs quibuſ
q; eſſe expoſitos/& vltra quã paternus animus pati poſſet/diu=
tius indignis atq; acerbis modis per opprobriũ & calamitatem in
ſorde ac ſqualore vexari/eaq; res non minus q̃ euerſa ſtatus ſui
fortuna ſollicitũ haberet: rem prout offerebatur ad Hunniadia=
num pertulit/qui & ſi priſtinę fœlicitati viribusq; fidebat/ad ea
q; auxiliares etiam copias terra mariq; acceſſuras ſciebat: tamen
inteſtinũ bellum in Hungaria nõ extinctũ, ſed dilatum, Fridericũ
q; in propinquo diuitijs & auctoritate pręppotentem hoſtem cum
videret, reputansq; q̃ varij inopinatiq; caſus in bello dominent̃/
ne ſiquid aduerſi mala fortuna obiecisſet/Vladiſlaũ ſubinde fa=
cili negotio, regno frui contingeret/illatam a Turco pacis men=
tionem haud quaq̃ aſpernandã cenſuit: pręſertimq; etiam q De
ſpotus per concordiam pene plura aſſequenda proponebat, quã
poſſet bellum etiã fœliciſſimũ repromittere: Sed ante omnia qui
bus tandem conditionibus reuera pacem firmare vellet, a Turco
exquirendũ putauit. Cunq; nunciata ſibi per Deſpotũ tam de re=
dimendo Carambo q̃ de reſtituendis illis, qui bello repetebant̃,
vera eſſe comperuiſſet, tranſegit ante omnia de precio captiui/pro
quo quinquaginta aureorũ milibus acceptis: nihil interim pręter
mittendo ex ijs, quę ad acerrimi belli motũ præparanda fuerant
nunciat Regi/quid q̃ maxime fieri poſſet, numeroſo inſtructoq;
exercitu Idibus Iunijs ad Segedinũ moueret/ibi legatos Turci pe=
tentes pacem affuturos/offerri quidem vltro conditiones haud
aſpernandas, tempori & rebus regni. Cæterũ vim paratam in con
ſpectu, multo meliores extorturam, Sollicitus adhuc ſecum Vla=

diſlaus de ſtatu Poloniæ periclitante, mentionem pacis lętus audiuit/videns facilę fore/vt viribus quas ad externũ bellum comparauerat, domi vtriuſq; Regni ſui res in perpetuũ ſtabiliret, Sublatis omnino aut eiectis iniuriarũ ſeditionũq; principibus/ſed & cæteri omnes poſt tot annorũ nõ intermiſſum bellũ ceſſationem quietemq; aliquã a Turcis deſiderabant: venit itaq; Rex cũ ſuis pręſtituta die in Segedinũ/quo Deſpotus Hunniadianusq; anteceſſerant, cum Turcis oratoribus: quorũ princeps græcę nationis homo/ſed Muſomanorũ ſectam profeſſus/vbi in conſpectũ Regis venere, ita verba fecit. ¶ Si cõmiſſo inter nos belli diſcrimine Rex inclite/nunc demũ ad petendam pacem veniretur/videri forſan poſſet Amurates Imperator noſter viribus ſuis diffidere: ſed cum multo ante quieta conſilia propoſuerit tibi, q̃ manum conſerendi aliquando tecum cogitatio quępiam ſubeſſe poſſet/inq; meliori fortuna ſua/iam tum egerit apud te de amicitia ineunda. Non debes exiſtimare, noua potius aliqua neceſſitate nunc permotum, q̃ conſilio eodem, quod a principio ſibi perſuaſit te fœderis ac pacis mentione prouocandũ/Nec enim ſemeſtri victoria tua credere oportet/fractos abiectosq; eſſe animos noſtros continua fœlicitate/iam tot annos ſupra omne fortunę diſcrimen elatos, Quos etiã ſi nihil aliud erigeret firmaretq;, vtiq; vidiſſe tuos totiens a nobis effuſiſſime fugatos victosq; reparare ſubito copias/victoribusq; ſubinde vltro inſultare, ſatis efficax exemplum foret, ne mediocri clade accepta: & quę tota ducum noſtrorũ temeritati queat imputari, de fortuna viribusq; noſtris ſubito deſperaremus: Atq; ideo non tanq̃ aut neceſſitati aut deſperationi cedentes nos audiendos putes, Sed vt qui minime contra alienam fœlicitatem tendentes, modũ terminũq; noſtrę conſtituimus. Cũq; gloriam partę nuper abs te victorię pręſentisq; apparatus magnitudinem, oculis atq; animo metiris/quantũ vtriq; credere oporteat tibi documento nos ſimus/totiens prius victores eiſdemq; quibus tu modo humanę fœlicitatis blandimentis inflati: nullius magis intereſt caſibus ſe ſubtrahere, q̃ cuius fœlicia initia nõdum ſortem alteram ſunt experta/pauloante vix pubeſcente ætate cum paterno regno adminiſtrando minime ſatis par credi poſſes/accitus es ad alterum pariter regendũ/prætereq̃ ꝙ magnitudine ſua fortiori ætati intolerabile externis bellis ciuilibusq; factionibus etiam implicitũ/magno animo ſuſceptę a te conditioni adeo ſucceſſus affuit, vt bello domi ſtatim pene extincto arma in nos cõuerteris: Et quorũ nomen prius vix ſuſtinebatur facile vinci poſſe docueris, Quo benignius auſus tuos fortuna confirmauit, eo ne deſtituat pręcauendũ eſt magis/pręſertim ꝙ nõ qui plu-

Oratoris Turcorũ pro pace oratio

Fœlix

rima, ſed qui grata & firmiſſima quęq; poſſidet/iure Fœlix appellatur: porro quid tibi gratius eſſe poteſt aut debet, q̃ paternũ Regnũ/quid firmius q̃ adiecta illi cum pace noſtra Hungaria: ſed blandiaris cœptis tuis: & quantũuis de ſucceſſu ſtabilitateq; fortunę tibi pollicearis: nempe vt Deſpotũ in ſedem ſuam reſtitueres/celeberrima duo tua regna in diſcrimen ſeruitutis adduxeris/haud ſane æqua laborũ periculorũq; mercede illectus. Quĩ ſi id quod tanta belli mole quæritur/minime tanti eſt/vt tam magno diſcrimine peti debeat. Quantũ ſentimus, non minus tua q̃ noſtra intereſt videre ne de alienis ſolliciti, noſtra labefactemus. Concordię ac pacis multę vtrinq; dici accipiq; honeſtę conditiones poſſunt/belli vnicus futurus exitus euerſio ſcʒ patriæ, diuinorumq; & humanorũ omniũ apud eos qui victi fuerint: ſi prætoritorum meminiſſe placet/habemus & nos quid arma nobis & vires polliceantur, Cæterũ cedere caſibus q̃ obluctari humanæ imbecillitati magis conuenire cenſemus/tuũ eſt reputare cũ tuis/malitis ne capere exemplũ inſtabilitatis fortunæ, ex rebus noſtris, an in veſtris eam experiri/acclinati in eam ſententiã iamdudũ animi/facile permoti ſunt, vt de pace agerent, diſceptatio maior fuit/in conditionibus approbandis agente Turco de reſeruanda ſibi Bulgaria fodinisq; argenti, cum plæriſq; oppidis in Seruia: Vladiſlao vero legitimis dominis reſtitui ſingula volente: tandem in id conuentũ ꝙ Bulgaria tantũmodo in ditione Turci remaneret: cætera omnia quomodocunq; occupata/ab eo reſtituerent illis quorum iuris fuerant ante bellũ: captiui qui ſupererant vtrinq; ſoluerentur/imprimisq; Deſpoti filij: dies deinde conſtituta/in qua oppida ciuitatesq; prout pactum erat traderent, paxq; in decennium concluſa/non aduerſante etiam Iuliano/nõ tam quia ex animo rem nõ improbaret, q̃ quia aut non ſuccurrebat quid ſpei proponeret/tot tantisq; vtilitatibus compenſandis/ſi in præſens

negligerentur: aut quia in tam precipiti cõsensu, omniũ clausas
mentes admittende rationi intuebatur: expectabatq; admonendi
tempus oportunius: sed misere interim cruciabatur, secũ reputans,
suis maxime factũ adhortationibus, vt Veneti Burgundusq; &
pontifex maximus classem ad Hellespontũ mitterent: seq; exinde
aut vanitatis, aut perfidie ab illis arguendũ videbat, si pax vt con-
uentum erat seruaretur. Cæterũ q̃ grata ea pax Hungaris fuerit,
memoria veterũ cladiũ sanguinisq; effusi, recuperandis illis, que
vltro tunc restituebant: vel exinde licebit extimare ꝙ eius vt vide-
batur auctori Hunniadiano, virtutis & honoris gratia data sunt
oppida & loca omnia, que alendo in Hungaria Despoto fuerãt

Vinculũ foederis quale petitum per Turcos.

prius assignata. Et cum Turci peterent, ꝙ in confirmandis pacis
conditionibus, prolata in mediũ Eucaristia rex iuraret, haud qua
q̃ fortiter contra tendebant, ne si id iurandi genus deprecaret, su-
spicari posset parum sincero animo transactũ de concordia. Cu-
ius adeo vehementi studio tenebantur, vt vitarent etiam suspicio-

Dissuadet Sanoceus Euchari-stiam interponi.

nes singulas, a quibus perturbari eam posse apparebat: Sed Gre-
gorius Sanoceus vbi Regis quoq; animũ a tam improbo facto
haud omnino abhorrentem vidit: religioso veluti furore percitus,
deus inquit deus tam execrabile scelus auertat vt qui pauloante cõ
tra impios pugnantes omnia tristia difficiliaque perpessi sumus
dum vinceremus. Nunc rursus pro religione armati, & propemo
dum victoriã manu tenentes, Sacrosanctũ diuini mysterij arcanũ
sub profanorũ oculis sponte proferamus. Quid prima: quid hac
secunda expeditione, a nobis petitũ quid adeo ingentem belli mo-
lem, ex tam seperatis ab inuicem regionibus ab Italia, a Burgun-
dia, a Tracia euocare: quid denuo arma induere: quid hucusq;
progredi oportuit, si sacra nostra prodenda erant minori nostro
facinore per ignauiam domi inermes sedendo pati potuimus, illa
profanari, q̃ nunc simus armati proditúri: pudeat nos gratulatio
num, quibus nuper victores accepti: pudeat laudum, quibus vt
Christiane rei seruatores prope in coelum modo elati sumus. Pu
deat deniq; obnoxios ijs nefarijs cogitationibus, nos dignos ha-
beri aut in quibus totius Europe Reges ac principes spes suas col
locauerint: aut pro quibus innumerabiles populi & nationes om
nibus in templis, ad deum supplices ambiant, pro victoria nostra

vota nuncupando. Quanto sanctius prisci Romani, qui capta a
Gallis vrbe, ne sacra sua conspici possent, terræ infodere. Nos vi
ctores nostra vltro impijs prodere cogitabimus, cõmittemusq;,
vt religiosius ab illis inanes quædam diuinorũ persuasiones ser-
uate dicantur, q̃ a nobis sacrosanctũ immortalitatis nostre pi-
gnus ac mysteriũ, & publice nos illo facinore contaminabimus,
Q; si vnus quispiam sacrilega audacia ꝑpetraret seuerissime vin-
dicaremus: omitto quantũ piaculi apud deum contrahemus, qui
non modo ab ipsius causa defecerimus, sed ipsum etiam testem
ac pignus defectionis nostræ impijs exhibuerimus. Quid de no-
bis hostes sentire poterunt, videntes nos tanti pacem existimasse,
vt non minus sacrilege iurauerimus, q̃ ipsi impudenter postula-
uerint: sed vt hæc pacis vtilitas leuiora videri faciat, omnia quæ
aut in nostra vel aliorum secta religiose altius elata sunt, quã que
humanis sensibus attingi queant, cærimoniarũ velamento san-
ctoq; arcano mortaliũ animis infundunt, que si nuda in medium
protrahantur, quia nullo humane rationis argumento subsistũt,
& temere asseuerari & impudenter peti vt credantur apparet, au-
diuere dudum hostes deum a nobis presentem coli, asseruariq; in
sacrariorũ penetralibus: & quia ignorant quo id pacto contin-
gat, cum de eo cogitant, nihil simile ijs que terrena & momenta-
nea cognoscunt: sed quicquid extra mortalitatis sortem positum
putant, mentibus eorũ occurrit. Et id quod quale sit nesciunt, tan
te nostre de eo asseuerationi par figurant, nos hanc ipsorũ persua
sionem patefactis arcanis nostris corrumpemus, elatasq; ad diui
na & coelestia de sacris nostris mentes, ad caduca & terrena reuo-
cabimus, specie panis in conspectũ exhibita, qua verum corpus
Christi contineri, vt nos quidem firmiter credamus, efficit diuina
institutio gratiaq; in qua nati sumus. Quibus illi orbati cum res
per se fidem non faciat, restat vt nos irrideant, veluti minime pos
sibilia credamus. Nolite per deum cõmittere, vt aboleatur sacer il
le horror, quo ipsorũ animi prestringunt in bello, cum secum re-
putant inituros se præliũ contra nos, quibus adeo propicius sit
deus, vt propemodũ videndus nobis coram pariter conuersetur:
Quantũ de nostra deq; religionis nostre maiestate hoc facto mi-
nuetur, tantum crescet apud illos audacia credituros subinde, vt

ipſis quidem videbitur/ex ſpecie quã intuebuntur,nos nõ modo
in veri dei tuitione non eſſe,ſed nec in alterius cuiuſpiam. Multis
modis ſtabilitati conuentorꝫ caueri aliter poteſt/quamuis ad fi=
dei pignus regium verbũ ſatis eſſe deberet,Aliæqꝫ inter priuatos
cautiones/alię inter principes exhibentur, Ad extremũ relicturũ
ſe profanata caſtra aſſerebat/ſi eo modo Rex iurare pergeret/ita
qꝫ cum videretur tam vere q̃ꝫ e religionis,eqꝫ ipſorũ quos allo=
quebatur vſu & maieſtate dixiſſe.Conſtitutũ eſt in confirmanda
pace proferri vtrinqꝫ in mediũ ſacram hiſtoriã ſuam,quod euan
gelium noſtri,alcoranũ illi vocant/quibus vbi ſuę quiſqꝫ dexterã
admouit religioſe iuratũ eſt/conuenta executum iri,atqꝫ inuiola=
ta permanſura:hoc maxime modo datis acceptiſqꝫ pacis conditio
nibus/cum Turci digreſſi eſſent promiſſa impleturi:venit a Fran
ciſco Cardinale nuncius cum literis in quibus continebatur,Tur=
cum aduerſus Carmanũ cum ingenti copiarũ numero traieciſſe
in Aſiam inermiaqꝫ & vacua quę poſſideret omnia cis Helleſpon
tum reliquiſſe/ab ſe vero cum claſſe littoribus vbiqꝫ occupatis
iam tum ademptam hoſti facultatem reportandi exercitũ in Eu=
ropam nõ prætermittendã tantam occaſionem prope ſine armis
aut certamine aliquo exterminandi propellendiqꝫ ad origines ſu=
as diram gentem,execrandamqꝫ ſuperſtitionem.Meminiſſet rex
fidei ſponſioniſqꝫ principibus Chriſtianis factę & q̃ꝫ maxime fi=
eri poſſet/ꝑperaret cum promiſſa expeditione/quando illi quo=
qꝫ quod ſuũ erat auxilia pręmiſiſſent/ad ea ſimilibus pene aſſeue
rationibus a Græco quoqꝫ Imperatore per literas ſignificata:ad=
debatur etiam,elatũ ſe ſpe,belli maiori conatu a Rege ſcd'm ſpon=
ſionem renouandi/cum tentaretur a Turco de fœdere/non ſolũ
repudiaſſe conditionem/verumetiã hoſtilia contra illum vltro in
tuliſſe/& in armis eſſe cum ſuis vt regi ſub ipſum montiũ deſcen=
ſum vel accurreret vel alibi expectaret/ſi id magis ex vſu fore vide
retur,inſtandũ agendumqꝫ,dum diſtractus ille/multiplici bello
tam diuerſis in locis mari terraqꝫ ſuis adeſſe non poſſet/dum nu=
per cęſus fuſus fugatuſqꝫ nondũ ſatis animũ vireſqꝫ collegiſſet/
& proximis cladibus afflictus/nedum impetũ:ſed nec nomen qui
dem regium laturus videret/omnia per dolum fraudemqꝫ ab ora
tore Turco in fœdere tranſacta.Non cõmittendum,vt glorioſa

Sacra hi=
ſtoria vtri
uſqꝫ pro=
fertur.

initia vecordi negligentia fœdarentur:ſed rapiendã opportunita=
tem delendę ignominię religioni noſtrę inuſtę,non vno atqꝫ alte=
ro oppido ſed multis regionibus Chriſtiani nominis partim dire=
ptis,partim ab execranda gente ſub ditionem ſuam miſſis,Turcũ
adeo feſtinanter per Helleſpontũ copias traieciſſe/vt verius dici
poſſet fugiſſe bellũ/qđ a tergo affore ſciebat,q̃m ꝑfectũ eſſe ad
propulſandũ id quod ab Aſia nunciabať.Ad extremũ rogabatur
ne veluti ſub cultro,& prædę relinqueret crudeliſſimo hoſti,qui
proculdubio exercitũ reportaturus eſſet in Europam/vbi aduen
tus Vladiſlai metum depoſuiſſet.Nõ aliunde magis id diſcrimen
ſibi imminere q̃ꝫ ꝙ Regiæ fidei pollicitationibuſqꝫ crediderat.
Recitatis vtrorumqꝫ literis in Regis ac procerũ conſpectu,qui=
dam ſubito quaſi languor omniũ animos occupauit/memoria
eorum,quę de ſe ſperare adduxerant principes Chriſtianos/cœ=
pitqꝫ Regis aliorũqꝫ velut oculis obuerſari ſpecies gratulationũ/
quibus tot Regum populorũqꝫ veluti publico conſenſu paulo=
ante,tanq̃ꝫ Chriſtiani nominis ſeruatores excepti fuerant: & pu=
debat pigebatqꝫ ob p̃ntem vtilitatem perpetuũ decus veluti con=
tempſiſſe/ſecuturãqꝫ exinde ignominiã intuebanť:& meminerãt
obligatã ab ſe fidem Græcis,Latiniſqꝫ/ & ab vtriſqꝫ implorata
auxilia pręſto eſſe audiebant/quę niſi per ſummũ ſcelus in diſcri
mine in quod pellexerant,relinquere non poterant.Quibus adeo
contrario affectu omniũ fere mentes diſtrahebanť/vt qui paulo=
ante pacem vltro elegiſſent,bellum malle appareret.Et videbatur
etiam quædam quaſi opportunitas & cauſa concordię repudi=
andę: quandoquidem Turcus ad conſtitutã diem neqꝫ captiuos
omnes ſoluerat: Nec dum oppidis ciuitatibuſqꝫ quibus opor=
tuit ex fœdere ceſſerat.Itaqꝫ Iulianus apud tam ſuſpenſos ani=
mos,deſideriũqꝫ inter & pœnitentiam initę concordię/fluctuan=
tes,occaſionem ſuam adeſſe ratus/cum multis magniſqꝫ actioni=
bus antea expertus eſſet/Sano ceũ perſuadendi vi & facultate,ve=
lut habere hominũ mentes in poteſtate/conatus eſt ſibi illum ad=
iungere in negotio pacis improbandę:ſuadendiqꝫ inſtaurandum
bellum.Quod cum ab eo minime impetraret/ꝑpterea ꝙ ille De=
ſpoti Hunniadianiqꝫ ſententiã probans nec temere dandam fidem
hoſti/& datam minime violandam contendebat, Conuerſus ipſe

Iulianus
cõtra fœ
dus bellũ
ſuadet

ad circumſtantes: A fœdere inquit de quo cum Turcis tranſactū
videtur, ꝙ ꝙ inane irritūq;, mallem abſtinuiſſemus: Non ꝙ ius
religionemue illius aliquam ſi bellū proſequemur violandū intel-
ligi oporteat: ſed quia dandis accipiendisq; conditionibus bonā
partem temporis proſequendę expeditioni aptiſſimi fruſtra con-
ſumpſimus. Contradixiſſem iam tum ab initio. Sed acclinatiores
animos veſtros ad concordiā vidi / quā vt crederem poſſe oratōe
mea ad rem gerendā vos erigi / p̄terea ſciebā hęc omnia quę nobis
hodie nunciata ſunt de facilitate debellandi in Europa / Turcis im
plicitis detentisq; bello Aſiatico / fore vti paulopoſt nunciarent̄ /
maluiq; expectare donec ea crederetis aliјs / q̄m intempeſtiue prę
dicendo cōmittere vt fingi a me & per vanam ſpem iactari arbi-
traremini. Nunc quando vt volui aſſeueratio victorię veſtrę ad
vos aliunde ꝙ a me peruenit: Et ita eſſe vt deſcribitur / non minus
ꝙ optabam credere vos indicat deſtituti incepti pœnitentia / non
gerendū ne ſit bellum quod omnes neceſſariū intelligitis / ſi cū de-
coribus prius partis ſalutem libertatemq; veſtram retinere vultis:
Sed liceat necne geri poſt qualemcunq; hanc vtrinq; fœderis ia-
ctationem / explicandū a me ſentio: video enim plęroſq; inanibus
fidei ac fœderis nominibus ſuſpenſos / intra ſe nō tam quid facere
velint, ꝙ quid æquū ſit deliberantes / quaſi verba quędam incon
ſulta per ſpem metūq; mutuo iactata, nomen ſanctitatemq; fœ-
Fœdus deris obtineant. Cum id demū iure ſit fœdus, quod ab illis quorū
res eſt initur / non verborū ſponſio ſed conuentorꝝ expleta fides
confirmauerit: Huic neq; paciſcentiū affuit auctoritas / neq; pa-
ctorum ſubinde acceſſit executio: ſed nomen tantū fœderis & cę
rimonia temere iactata ſunt. Quę non prius ſancta ſunt, ꝙ pro-
miſſa vtrinq; cum fide abſoluant̄: atq; vt incipiam ab eo qui ſpon
ſionis caput eſſe videtur / tamdiu forſan liberū regi fuerit / de fœ-
deribus & pace cum Turcis agere / quoad inclitі huius regni viri
bus & fœlicitate bellum geſſit / quoad nulla externa ope adiutus /
priuato ſui Regni diſcrimine ac ſumptu publicam Chriſtianę rei
ſalutem maieſtatemq; tutatus eſt: vbi vero cum aliјs quoq; Chri-
ſtianis principibus conſilia totamq; gerendi huius belli rationem
cōmunicare placuit / eorundem conſenſu bellum intermitti opor
tuit, Quorū opibus auſpicijsq; geri ſuſceptū erat: Sed vt res tota

non ſecus atq; ante adiunctam ſibi aliorum principū manū, Re-
gis tantūmodo fuiſſet, Nedum fœdus cum eiuſmodi hominū ge
nere / ſed vllius omnino rei cōmerciū inire non licuit / & initū non
tenet / iniuſſu pontificis maximi / huc adde ſuſceptas ab hoſte con
ditiones minime expletas eſſe: ex qua re etiam / ſi nihil aliud / om-
nia quæ dicta factaue dicuntur inania redderet / tamen quia con-
uentorū fides quę ab illis fruſtrata eſt / minime confirmauit ſan-
ctitatem religionemq; fœderis. Intelligendū eſt a ſponſione ſua ſi
qua fuit, non ſolū abſolutū eſſe Regem / verumetiā per dolū ac
ſimulationem propoſita tranſactaq; eſſe ſingula ab oratoribus /
qui pacem petitum ad nos venere / vt ſi hoſtis initurus fuiſſet id
fœdus quod ſtabile ac ratū vellet. Si eiuſmodi poſtulatio & ſpon
ſio fraude omnino vacua futura erat / non habuit quem de pace
acturum mitteret alium, ꝙ hominem lingua genere moribus &
deniq; præter ſimulatam religionem tota vitę ratione ab ipſo alie
num / qui nihil vere religioſe & ſancte a Turcis promittere: neq;
ex diuerſo ſtipulari poſſet. Cęterū cuius pacta promiſſaq; omnia
ſi ex vſu videretur / ſine verecundia reici atq; improbari liberū fo
ret: ſed & pudebat eum tam ſupplicis actionis ſimulationem ex-
plicare per hominem ſuę gentis cauitq; verecundię: ne quid ſub-
miſſe: ne quid infra vulgatam animi viriūq; ſuarū magnitudinem
ageretur a ſuis. Et noluit Regem gloriari poſſe / ꝙ ſupplicantem
ſibi Turcum aliquando audiuiſſet: p̄terea cum tota actione mul
ta ſimulanda forent / nō alterius artibus facilius decipi nos poſſe
arbitratus eſt, ꝙ eius qui nobiſcū de religione pauloante ſenſiſſet /
vt quę per ſe nō ſatis fidem facerent / religionis velamento inuo-
luta in animū noſtrū deſcenderent. Cæterū ſi quę placuiſſent im-
petrata forēt / cogitauit ſe pactis ſtaturū. Sin minus ex ſimulatōe
concordiæ ſe id ſaltem cōmodū percepturū / vt ad gerendū bellū
poſſet ſibi interim conſulere: Quę ita eſſe indicat fruſtratus termi
nus eorū omniū quę per fœdus ab ipſo fieri oportebat. Scio De-
ſpoti ſed imprimis Hunniadiani tantam eſſe rerum hoſtiliū peri
tiam / tantū experimentū / vt nefas ſit dicere / non omnia ex vero ſic
ſe habere / vt ſit eis perſuaſum: ſed illum cupiditatem ſimul liberan
dorum filiorū / ſimul recipiendi amiſſum decus, & fortunas / hūc
vero diffidentiā auxilij a complicibus belli affuturi adegiſſe credi

derim/vt non tam acriter, q̃ poterant animũ intenderent/& blan
dis pollicitis diſſimulatã fraudem ſtatim nõ deprehenderint. Cæ-
terum non debet cuiuſq̃ gratia/aut auctoritas apud animũ ve-
ſtrum plus valere, q̃ veritas/cũ intelligatis tali fœdere neminem
teneri/vel ex eo ꝙ ſine auctoritate ictum/vel ꝙ per fraudem ab
hoſte minime impletis conditionibus ſit diſſolutũ: ſed vt omnia le
gitime a rege/nihil inſidioſe ab hoſte actum conſtaret/meminiſſe
debetis ſponſionis q̃m Chriſtianis vocatis admiſſiſqꝫ/ in partem
belli paulo priuſquã Turcis feciſſe vos conſtat. Et cum delibera-
tio veſtra illis anguſtijs incluſa ſit ꝙ data fides minime poteſt vtrin
qꝫ ſubſiſtere: Sintqꝫ alterutri deſerendi/neminem dubitare conue
nit: ita quenqꝫ potius ſeruandũ eſſe/vt arctiore coniunctione nos
contingit. Porro quid vobis cum hoc genere hoſtium conuenit/a
quibus profeſſione moribus, totiusqꝫ vitę inſtituto ac ratione di-
ſtatis/quid cum Chriſtianis non coniunctiſſimũ eſt/atqꝫ vt omit
tamus cõmunia immortalitatis initia, fana, ſacrificia, ſepulchra
eadem, Tum cærimonias & ſacrorũ ritus/q̄bus animi veſtri mul
to arctiori neceſſitudine inter ſe coniuncti ſunt, q̃ ſi natura ipſa
eiſdem parentibus orta corpora coniunxiſſet. Nonne qui paulo-
ante in Helleſpontũ claſſem ſuam miſere/pro ſalute, pro gloria
veſtra/cõmunicando vobiſcũ vires/ſuſcipiendoqꝫ belli vna geren
di negotiũ/indiſſolubili omnino vinculo vos ſibi deuinxere. Qđqꝫ
niſi per æternam labem atqꝫ infamiam ingratorũ animorũ viola-
re nõ poſſitis/atqꝫ ideo cum ex parte altera illi ſint qui ad huma-
na diuinaqꝫ omnia vobiſcũ cõmunia/addidere recentiſſimũ bene
ficium ſubmiſſorũ vobis auxiliorũ: quiqꝫ vt nulla noua ſponſio
interceſſiſſet/tot humanis diuiniſqꝫ propinquitatibus vos con-
tingunt/vt ſine inexpiabili ſcelere deſeri nequeant: Ex altera vero
hoſtis immanis/perfidus/qui nõ per bellum tantũmodo a vobis
diſcrepat: ſed religiones alias cultuſqꝫ diuinos profeſſus/ omnia
quę vobis ſacra ſunt veluti profana contemnat: & ſi poſſit vio-
let. Cuiqꝫ nec dari fides potuit abſqꝫ nefario crimine. Nec poſt q̃
data creditur/poteſt ſine grauiori culpa ſeruari. Non debet eſſe
magna deliberatio/cum hoc ne an cũ illis, conuenta ſint exequen-
da. Si perſeuerãt in ſuſcepta concordia/præterq̃ ꝙ eluſi eſtis/fru-
ſtratis ex parte altera conditionibus contaminati inexpiabili faci-

nore, amiſſaqꝫ gloria priore bello parta, ſub quotidiana bonorũ
omniũ execratione, infamem vitam agetis. Si vero qđ per ſe etiam
vanum irritũqꝫ eſt repudiato impio fœdere bene de vobis meri-
tis aderitis/eo in diſcrimine in quod per vos adductos nõ igno-
ratis/ad ſecuritatem qua ſubinde veſtra poſſidebitis/ cum inmor
tali gloria non modo ea de quibus in concordia mentio eſt: ſed cæ
tera omnia quę a dira gente poſſident̃ in Europa recuperabitis/
de cuius rei facilitate dicerem, niſi perpenderem ſatis per literas ſu
as perſuaſiſſe vobis Græcũ Imperatorem, & Franciſcũ Cardina
lem quorũ auctoritas in eo tanto grauior ſit oportet, quanto pro
pinquiores ſunt hoſti/& indicant ex re præſenti: ſed & maior tre-
pidatio hoſtis, q̃ vt ſatis ab ipſius oratore diſſimularet̃/ſupra om
nem orationem ſtimulare vos debet ad occaſionem iſtam capeſ-
ſendã, Quam ſi prætermittetis cogemini tandem deſpecti ac deſti
tuti ab omnibus/dubiũ dedecore an periculo maiore intra fines
veſtros dimicationem eam ſubire/cui vos impares eſſe/imploran
do externa auxilia iampridem profitemini. Ad hęc multa de iure
pontificio deqꝫ illius poteſtate ac vi p̃fatus. Subdidit tandem pon
tificis ſe maximi auctoritate id fœdus qualecũqꝫ eſſet reſcindere
& abrogare: regemqꝫ ac cæteros quorũ intereſſet a iuramento &
ſponſione quã Turcis fecerant abſoluere. ¶ Adeo a paucis Iulia-
ni oratio non eſt probata vt ex concione tota exaudiretur fremi-
tus depoſcentiũ bellũ, aſſerentiumqꝫ ſuccurrendũ eſſe illis, quos
in belli ſocietatem attraxiſſent/quando nõ aliam ob cauſam peri-
clitarentur, q̃ ꝙ armati concurrerent ad propulſandũ pericula/
ꝓpterea quę Hungari ſimul & Poloni pauloante coacti fuerant
ipſos implorare: fortunarũ potius omniũ ac vitæ iacturã facien-
dam, q̃ fidei fidelibus obligatę: pertinere id nõ ad famam ſolum
ſpemqꝫ de ſe apud cæteros Chriſtianos excitatam/ſed ad conſer-
uationem etiam & tutelam rerum ſuarũ: & vt nihil aliud ſtimula
ret ſatius pro religione honeſte occumbere, q̃ deſerta illa & pro-
dita, deo atqꝫ hominibus violatis infenſiſqꝫ indecoram vitam ex-
trahere/decreta itaqꝫ fœderis ac pacis abrogatio/& vt cum Chri
ſtianis alijs ſuſcepta expeditio continuaret̃. Cui ſententię nec De-
ſpotus quidem aut Hunniadianus tandem fortiter obſiſtebant/
Ille inuitatus facilitate quę in debellãdo apparebat/hic regia ſpon

ſione pellectus. Cum Vladiſlaus promiſiſſet ei Bulgariȩ regnum
poſt victoriam / & literas quibus id continebatur etiam quo=
rundam procerũ ſubſcriptione firmatas in fidem dediſſet: decre=
tum igitur quod erat contra pacem promulgatũ, Franciſco Car
dinali ad claſſem miſſum/ſimulq́ Græco Imperatori & princip
bus cæteris/ad quos initi cum Turco fœderis iampridem fama
peruaſerat. Raro alias Poloni tam lȩtum nunciũ acceperant/ac
fuit intellexiſſe ꝙ Rex de pace cum Turco tranſegerat. Nam cum
Cazimirus indicto Maſouis bello, totis Lituanoꝝ viribus Dro=
chicinum oppugnaret, Maſouiq́ iunctis pene caſtris ex diuerſo
in armis ſtarent, Nec tam virium inter vtroſq́ diſcrimen appare=
ret, q̃m ſuſpicio erat ſi cõmitti prȩlium contingeret/magnam par
tem copiarũ Cazimiri defecturã ad Michaelem Sigiſmundi Du
cis pauloante interfecti filium/qui apud Boleſlaũ inter Maſouos
militabat/ingens ſpes animos ipſorũ ceperat, Regem ab ea pacifi
catione in Poloniã ſubito, id quod maxime cupiebant, profectu=
rum/Anxij enim inter Boleſlaũ Cazimirũq́ de euentu ſperabãt
interuentũ Regis id bellum dirempturũ/& ab armis partes vtrin
q́ abſceſſuras. Cum enim tam Lituani q̃ Maſoui ſub tutela re=
gis agitarent, Polonis neutros vinci expediebat: itaq́ vbi diſſolu=
tum fœdus accepere: iterum conſternati animo vt conſiliũ cape=
rent, ad Peterkouiam conuenere/ibi Vladiſlauieñ Epiſcopus &
Ioannes Piltzanus deſignati oratores ad Hungariã/qui prȩmo=
nitũ regem pactionis ac fidei etiã hoſti ſeruandȩ/ſuadendo agen=
doq́ animarent ad paternũ regnum reuiſendũ/in quo multa eo
abſente perturbata: ſed imprimis ſedandũ bellum, quo a Lituanis
Maſouia p̃mebatur/p̃ſenſerat Vladiſlaus Cazimiri motum/&
futurũ conuentũ Polonorũ/atq́ ideo ne quid exinde nunciaret
ſibi/quod parũ conduceret rebus, quas parabat/vtq́ ſui cordi ſe
ei eſſe intelligerent/miſit illico in Poloniam Ioannem Gruſcinen=
ſem/qui diceret Regem nullo modo ſalua famȩ verecundia/poſ=
ſe ſuſceptam denuo expeditionem intermittere/ſtatimq́ moturũ
ex Segedino/cogi neceſſario illis adeſſe, quos in bellũ imploran=
do attraxiſſet. Cæterũ excitis paratisq́ tot maximoꝝ principum
auxilijs victoriã paratã eſſe de ea gente quã ſuperiore anno pau=
cis admodũ Volonibus cruceſignatis adiutus fudiſſet fugaſſetq́

& quam niſi hyemis montiũq́ aſperitas niuibus ac ſpeluncis adi
tum victoriȩ ſuȩ ſubtraxiſſet/omnino ſubegerat/inter redeun=
dum/quod ꝓpicio deo breui futurũ foret/conuerſurũ ſe iter in
Poloniã: interim viderent ipſi nequid detrimenti regnũ caperet/
imprimisq́ Boleſlao duci adeſſent/contra Lituanoꝝ conatus/
Ea ſignificatio quia prȩter ſpem venerat, gratiſſima Polonis fuit/
perfecitq́ vti Rex videretur eſſe tam ſollicitus de quiete ac ſtatu
regni, quã ipſi volebant: ſed intercepta eſt exinde cauſa mittendȩ
in Hungariã legationis/atq́ ideo ſingula quȩ Regi domi forisq́
ex vſu fore credebant/per epiſtolas ſignificauere: Interea licet mi=
nime ſeruata die/Turcus loca omnia de quibus in fœdere caue=
batur præſidijs ſuis euacuata iuſtis dominis reſtituerat. Solutis
etiam magno numero captiuis dimiſſisq́ cum Deſpoti filijs. Vla
diſlaus autem licet æger animo, quaſi euentũ præſagiret Stimu=
lante Iuliano. Vndecimo kalendas Octobres vt conſtitutũ fue= XI. Kal.
rat/mouit ex Segedino/ſed copijs aliquanto paucioribus, q̃ anno Octobr̃.
ſuperiore: nam & Volonũ minor numerus accurrerat/ꝓpter vul prima ca=
gatum fœdus cum Turcis/& multi etiam inter agendum de con ſtra mota
cordia dimiſſi Poloni & Valachi/quos futura pax ſuperuacuos
redditura videbatur/vbi ad Orſanam peruentũ/pridie nonas no
uembres Danubiũ cum ſuis traiecit. Expoſitoq́ in Bulgaria exer
citu primo ad Florentinũ/deinde ad Bidinũ progreſſus/licet vn=
diq́ circa iter oppida plȩraq́ arcesq́ Turcorũ prȩſidijs tenerent:
non ad prædam milites diſcurrere nõ hoſtibus inſultare/non bel
licȩ quicquã cladis inferre agris patiebatur: inſtituerat enim mini
me tempus aut vires ſuas p̃conſumere expugnandis munitioni=
bus, ſerendisq́ certaminibus, priuſquã coniungeret ſe cum naua
libus copijs ad Helleſpontũ atq́ ideo ne in planis & apertis locis
vel inuitus pugnare cogeretur. Cum duȩ ad Callipolim viȩ duce=
rent/altera per extremã Traciæ oram, qua Macedoniȩ coniun=
gitur, campeſtris & breuior/inter Rodopem ac Biſtoniam palu=
dem: qua ſi progredi voluiſſet, currus relinquere oportebat pro=
pter viæ difficultatem in hemo recta tranſcendendo: Altera vero
per inferiora Bulgariȩ/prius ad ſolis ortum/deinde prope pon=
tum ad meridiem, per Traciam/vt obliqua ita longior: Sed per
quã licet montanã in plȩriſq́ locis & ſalebroſam: currus tamen

haud ægerrime euaderent/maluit illac exercitũ circumagere, ꝙ
veluti se nudare curruũ munimentis quibus septus contra hosti=
les impetus/se ac suos facile tueri poterat/& ꝙmaxime integris
copijs ac viribus ad Callipolim peruenire. Conuersus itaq; in pon
tum inter Danubiũ atq; Hemum haud magnis sed continuis iti=
neribus ad institutũ festinabat: vbi vero ventum est ad Nicopo=
lim Bulgarorum metropolim/cuius vrbis pars altera a Danubio
abluitur/altera in collem erecta: Quia fama erat totius Regionis
diuitias illuc comportatas/miles cohiberi nõ potuit/quin per sub
urbana discurrens ad prędã/etiam in ipsas portas faceret impres=
sionem/quicquid ædificiorum circumadiacebat direptũ incen=
sumq;. Cum vero portę ac mœnia strennue defenderent/a pro=
sequenda oppugnatione iussum est abstineri. Cæterũ quia quan
tum fert regio/vberes circum campi & colles videbant affatim ne
cessaria suppeditaturi reficiendis militibus, iumentisq;, biduũ tri
duumue illic perseuerare placuit: in eo loco percensenti suos regi/
& veluti totius belli apparatũ recognoscenti/dum miles non tam
se reficit, ꝙ studiose illa pparat/quę opportuna fore credebat ad
viam iam & natura sua magis difficilem/ ppter angustias sale=
brosiores & propter frequentiã pręsidiorum hostiliũ in oppidis ca
stellisq; vndiq; imminentibus multo discriminosiorem. Accurrit
nunquã sine pfatione magni & fortissimi Imperatoris nominan
Vladislaus Dracula Valachię Vayuoda
dus Vladislaus Dracula Valachiæ quã montanã vocant/prin=
ceps: qui cum iampridem pacem a Turco accepisset, factũ suũ in
necessitatem reiecit, Qui haud numerosissimę gentis princeps, nul
laq; externa ope adiutus, bellum Christianis simul omnibus into
lerabile sustinuisset magnitudine animi & virtute suorũ diutius,
ꝙ sperari de tam imparibus viribus posset/plusq; ab se interim
hominũ amissum, ꝙ terris suis frequentandis colendisq; super=
esset. Cum euentus quotidie admoneret contra hostiũ multitu=
dinem/paucorum suorũ virtutem magis admirandã esse ꝙ effica=
cem: tandem eo peruentũ fuisse/non vt in seruitutem venire opor
teret/quę forsan tolerabilis/modo æqua sit/& contigisset antea
multis magnisq; populis & nationibus: sed vt cum patria & lari=
bus familiaribus/cum altrice terra & cœlo relinquenda essent sa=
cra, religiones, aræ/degenerandũq; in obscenos mores ritusq; im

piarũ supstitionũ/nisi conditionem accepisset/per quã citra profa
natõem diuinorũ humanorũq; oĩm/reliquias suorũ seruaret in
occasionem dignam/in qua tanta virtus periclitaret. Ad hęc cum
eorum qui regem sequebant paucitatem animaduertisset. Roga=
re obtestariq; cœpit/vt retro iter verteret/se malis suis satis super=
q; doctum/quanta foret Turci potentia/qui ad venationem pro
pe modum plures seruos pducere solitus esset/ꝙm illic ad bellũ
armati conuenissent/abstinendũ omnino a tam audaci periculo=
soq; incepto, cõmunicandaq; consilia & rationes/quo pacto res
ęquis viribus geri posset: Interea nihil salubrius, ꝙ in occasionem
meliorem eas copias conseruare, Quę etiam si sufficerent bello q
tunc cum hostibus gerendũ, Cęteraq; omnia votis responderent:
tamen eo tempore productę instantis hyemis tempestate & ma=
lis/omnino essent succubiturę, Audiebant ea, tanq; Dracula non
ex animi sui sententia loqueretur/ ppter fœdus quod illi cũ Tur
cis erat, Tamẽ re ipsa per se fidem faciente, moti sunt ꝙplures/nec
tantũ suspicio simulatę ab illo orationis quantũ rei veritas vrge=
bat. Cæterũ rapiente regem fato, ad destinatũ propinquũq; iam
finem/Iulianoq; ad superioris anni fortunã identidem iactante
nusq; stringendũ fore gladium/vacua omnia defensoribus reper
turos/Amuratũ cum suis trans Hellespontũ/vix Carmani im=
petum sustinere, Neq; posse, etiam, vt ociosus a bello esset, ppter
Venetorũ Burgundiq; & pontificis classem suppetias suis ferre,
Gręcũ pterea cũ nõ mediocribus copijs sub ipsis montibus accur
Draculæ oro quomodo accepta
surum, Dracule quidem officiũ ac sermonem magno assensu om
nes cõmendauere/veluti benignę in se voluntatis testimoniũ, Nec
mirum de eorum victoria desperare ipsum dixerunt/ignorantem
qua pparatione, quibusq; auxilijs freti pgerent. Cęterũ nullo mo
do ea sibi vt diceret in mentem ventura fuisse si sciuisset ꝙta clas=
sis, quantisq; Italorum Burgundiorũq; copijs instructa, ꝙ multi
etiã eqtes peditesq; Grecorũ in armis eos pstolarent, Nõ regem,
non suos adeo inconsideratę audacię/vt bellum quod conficere
nõ possent, vltro inferrent/bono esset animo quantũ ad vires at=
tineret/satis prouisa esse omnia, & pparata/fœlicitatem deũ ipm
cuius causa ageretur & pbuisse antea/& in pñs pbiturum. Con
uersus itaq; rursus ad Regem Dracula/quando inquit aut fortu=

na quę audentem magna quęq; nuſq; hactenus te decepit, Aut ſpes alienæ opis/q̃m ratam velim/aut occulta fatorũ neceſſitas/ te in diuerſum trahit a ſententia mea. Conſiliũ tuũ quod ratione immutare non potui quantũ tempus & improuiſa res ſinit viri= bus adiuuabo/& cũ dicto quatuor milia equitũ duce filio ſuo/ copijs Regijs adiecit/orans obteſtansq; immortalem deũ/ꝙ quic quid Rex cæteriq; de belli totius ſucceſſu animis ſuis repromit= terent/fœliciſſimo euentu confirmaret. Ad extremũ dimiſſurus Regem/duos ex ſuis impigerrimos iuuenes regionisq; & viarum peritiſſimos/duosq; item equos inuſitatę admirandę q; pernicita tis in conſpectu dedit/& vix lacrymis temperans: habes inquit ad quod confugias/ſi caſus aliquis malaue ſors/quod abhominor dicere/viribus te diffidere coegerit. Malim equidem fore vt fru= ſtra dederim/idq; eueniet ſi vota & preces meę nõ vanęerunt/ve rum ſi neceſſitas vti coegerit/ſaluberrimũ munus experieris/ vtile ſane conſiliũ Dracula attulerat/ſi tam fideliter auditũ ſeruatumq; fuiſſet, q̃ dabatur. Vulgatũ eſt poſtea virum ingentis ſpiritus na= tumq; ad bellicas actiones/vbi apparatũ Burgundi Italorũq; per cepit/varie ac multũ ſecum agitaſſe inter pœnitentiã fidei Turco per fœdus datę/& religionem eius violandę ꝓpter euentũ & fu= turam fortunam/hominũ famam ſiue ad tam glorioſam expedi tionem cum Vladiſlao progrederet̃, ſiue remaneret/pluſq; om= nino valiturũ fuiſſe apud militare ingeniũ belli decus, q̃ laudem ſeruatę ſponſionis: ſed ſuapte natura omnibus diuinationibusq; quibuſcũq; alioquin obnoxiũ muliebre vaticiniũ retinuit. Pridie enim quã in regia caſtra peruenerat, Secuſa mulier Bulgara ſenio quidem confecta: ſed cognitione futurorũ multis experimentis clara/ad vicum Sullonũ/de exitu ac fine belli ab ipſo interrogata p̃dixerat, Regem haud fœlici euentu pugnaturũ/pluſq; momen= ti contra eum hoſtem profligati exercitus reliquias habituras/fo req; ſubinde vt res fœlicius gererent̃/atq; ideo in ſe ac ſuos vati= ciniũ deriuare volens/pſperioribusq; actionibus ſupereſſe/peri= culo quod in pręſens nunciabat̃ ſe ſubtraxiſſe: filiũ vero cum a ſe dimitteret magnopere monuiſſe ne fortunę obluctaret̃ temere in acie/ſi res Chriſtiana inclinaret. Conuertit deinde Vladiſlaus ſe in Traciam, ingentemq; multitudinem fluuialis ſcaffæ in Pa=

Secuſa ſaga

imo amne comperta incendit. Oritur aut Paniſus in monte He= mo & inter Meſſembriã Odeſſumq; Euxino illabitur. Creditum vero eiuſmodi nauigia infeſtandę Hungarię gratia illic a Turcis p̃parata/vt demiſſa ſubinde in pontũ/per occaſionem tranquilli maris iuxta littus ſurſum agerentur in Danubiũ, Cuius maxime meridionale hoſtiũ, haud plus triginta milibus paſſuũ diſtat ab Odeſſo, Ab eo incendio qua placidiorem aſcenſum Hemus ad ſe dabat erecturus agmen/quia via vtiq; anguſta & confragoſa di= uiſit copias, vt contra improuiſos hoſtiũ incurſus firmior eſſet, & paratior: Hunniadiano igitur cũ auxiliaribus Valachis & tri= bus Hungarorꝫ milibus pręmiſſo/ſequebat̃ ipſe magno inter= uallo, cum cruceſignatis reliquaq; multitudine, Nam currus in medio agi placuerat/tam p̃cedentis q̃ ſubſequentis agminis p̃ſi= dio tutos/inter progrediendũ nequid a tergo relinqueret̃ quod muniri in locis adeo anguſtis poſſet, Nonnulla oppida hincinde direpta/& prope funditus diruta/vici q̃plures incendio deleti, graſſatũq; eſt a militibus licentioſe/etiam in ſacra Bulgarorũ Gręcorumq;/quorũ templa veluti profana manu, ferro, igne, cæte= roq; omni ſcelerũ inſtrumento violabant. Id vero impiũ vt certe erat viſum Vladiſlao/edixit itaq; vulgo inquiri/ac reſtitui deſide rantibus quicquid religione inuiolatũ eſſe oportuerat, Nullius magis q̃ ipſorũ intereſſe aſſeuerans abſtinere manus a ſacris/pro quibus arma ſumpſiſſent/multũ quidem in armis reponendũ eſ= ſe: ſed in deo plurimũ/qui poſtmodũ in bello nõ modo opem nõ laturus foret contaminatis ſacrilegio: ſed etiam pro templis, pro aris, pro ſacris ſuis contra ſtaturus/niſi a tam execrabili rapina ab ſtinuiſſent/dimiſſi exinde nonnulli ex captiuis Turcis cũ literis/in quibus ſpondebat̃ omnibus qui ex pręſidijs ſuis elaberent̃ liberũ fore aut ſtipendia facere apud Regem/aut abire quo mallent, Cuius ſponſionis fides integerrime ſeruata/cũ multa loca in dedi tionem veniſſent/quę acerrime prius defendebantur/timentibus Turcis qui in illis erant aut iniquam ſeruitutem/aut mortem cũ cruciatu/qui tamen Sumiũ ac Pezechiũ tenebant in rupibus pau lo editioribus freti naturali locorũ munitione/maluere experiri quid ſe tuendo poſſent, q̃ fidei hoſtiũ credere, Contra quos quia propter opportunitatem ſitus apparebat poſſe ab hoſte facile re=

Sacra nõ eſſe vio= landa

ditum ꝑdudi/ſi caſus aliquis illa redire coegiſſet/viſum eſt omni
bus vim oppugnando experiri:itaq; non ſine multorū clade,cum
difficultas nitendi ſurſum longe plus negotij,ꝙ hoſtis armato
militi exhiberet/vtrunq; oppidū oppugnatū:in ea victoria multo
rum induſtria,multorū opera claruit/ſed imprimis Tamonenſis
Ioannis & Leſconis Bobricij quorum ille dum portas refringit,
duo vulnera accepit:hic Pezechij murū primus aſcendit/& mul
tis alijs aſcendendi opportunitatem prębuit.Traduntᷓ ad quinq;
milia ex hoſtibus illic interijſſe/quorū magnā partem dum ꝑda
diriperetᷓ gladius abſumpſit:Cæteri ad terrorem aliorū rupibus
per quas ſe tutos putabant prędpites acti:dum hæc a Rege age=
Litteræ Franciſci Cardinalis de trāſitu Turci circa Helleſpontū rentur/afferuntᷓ Franciſci Cardinalis literę nunciantes Amuratū
aut fruſtratis arte,aut corruptis precio ſpeculatoribus qui littora
ſeruabāt/infra Calipolim qua fauces Helleſponti arctiſſime ſūt,
ingenti multitudine militem reportaſſe in Europā,& coniunxiſ=
ſe ſuis/qui nō procul ab Iſthmo Tracij Cherſoneſi haud ſane me
morabili numero pauloante ſe congregauerant.Qua nouitate re
gis deliberationem immutari oportuit/p̄ſertimq; ꝙ plurimi ex
ſuis hortabantᷓ regredi/aut ſaltem in tuto alicubi ſubſiſtere/donec
certus numerus hoſtiū,& quo ſe primū conuerterent intelligeretᷓ,
Tamen a Pezechio vbi facile per montana munire tueriq; ſe po=
terat,Rex in planū deſcendit/adeo eſt ineuitabile,quicquid id eſt,
quod fatū appellatᷓ/deinde in obliquū,Rodopeā vallem biduo
Fatum emenſus/ad pontū rurſus ſiniſtrorſum ſub Hemū declinauit/de
cimisq; caſtris Tauarnā aſſecutus in deditionem accepit:Turci
enim qui illic fuerant in p̄ſidio auditis quę per eos dies ad Peze=
chium & Sumiū geſta erant/aduentū Regis minime expectaue=
rant.Eodemq; modo Macropolis,Callatium,Galata,Varna,&
plęraq; alia circū littus oppida deſerta ab hoſtibus/recepta ſunt/
Hemus & Chriſtianorū firmata pręſidijs.Hemus initiū capit fere a Me=
ſembria ꝑpetuoq; dorſo ad Macedoniā & ſuperiorem Miſiā por
rectus diuerſis in locis ab vtroq; latere/velut cubitos genuaq; mo
dice extendit.Et primo ꝗdem nō admodū longe ab origine ſua/
in dextrā reflexus/atq; in pontū recurrēs/paulatim in minora iu
ga decreſcit/donec per colles modice tumentes tandemq; euanidos
deſinat in planiciem:in eo igitᷓ tractu pro natura loci plurimę ſunt

valles agreſtes partim & infœcundę/partim pecoribus homini=
busq; alendis & natura fertiles & accolarū diligentia more ſuo
conſitę ac ſubactę.Earum nōnullę vndiq; intra colles clauſę/alię
ad mare conuerſę littoribus excipiuntᷓ:Sed imprimis illa quę Var
nę adiacet/humana cura & quantū fert regio naturali ſitu amœ=
na eſt,& ſpectabilis:Varna vero ipſa in ſinu anguſto & haud ſa= *Varna*
ne profundo admittendis ferendisq; nauigijs grauioribus poſita
eſt ad littus/inter duo promontoria/in quorū altero Galata,in al
tero Macropolis ſita/littoralia omnia,circa oppidū vineta,frugi=
ferę q; alię arbores tenent/interiora vallis ad dextrā modicis infre
quentibusq; vicis agreſtes tum habitant,tum colunt:in ſiniſtra
qua eminet Galata,paluſtris eſt ſub collibus lacuna/quę ad occa=
ſum in alterā vſq; vallem reſtagnanti vnda protenditur:inuitante
igitur nō tam loci opportunitate/ꝓpterea quod aquatio lignatio
q; & cætera neceſſaria in promptu militi erant,ꝙ valitudine Re=
gis,cuius in ſiniſtro crure qua femori cōmittitur enatus furuncu
lus inflāmationem doloremq; maiorem,ꝙ pro magnitudine tu=
moris cum excitaſſet/viſum eſt illic ſubſiſtere/adhibitisq; fomen
tis expectare/donec id vlceris in pus verteretᷓ atq; exiret,Quo ſu=
mendis tractandisq; in equo armis ſubinde Rex foret expeditior/
ſi quid violentū in itinere caſus attuliſſet:Interea Turci ab Iſthmo
Adrianopolim profecti/qua hoſtis aduentare nunciabatᷓ/citato
agmine obuiam prodeunt.Et ſeptimo tandem die haud amplius
quatuor milibus paſſuū,a caſtris regijs conſedere/quorū aduen
tum & ſpeculatores nunciabant & nocturni ignes:ꝗmuis colliū
interuentu proſpectui eriperentᷓ/tamen ſereno cœlo cum luna a
coitu modici lūinis adhuc eſſet/noctē ſic ea ex parte inalbabant/
vt nō ꝓpinquitas modo,ſed etiā multitudo ipſorū indicaretᷓ:du=
plicatę igitᷓ vigilię nocturnęq; ſtationes toto exercitu/edictumq;
arma expediri & p̄parari:vbi aūt lux appetere viſa eſt,Hunniadia
nus Iulianusq; & Deſpotus cū cæteris/quorū aut cōſiliū aut au
ctoritas requirebatᷓ/frequentes ad Regem coeūt/ceptaq; eſt con
ſultatio ſup futuro certamine,Iuliano munire ſe intra currus pla
cebat/diſpoſitis circū machinis,tormentisq;,quorū aut fragor ter *Iulianus*
reret,aut impetꝰ arceret hoſtem/ſi munitōibus inſultare voluiſſet
nihil prius in aperto aggrediendū,ꝙ p̄cognitę prętentatęq; eſſent

hoſtiũ vires:veriſimile aiebat maritimas copias quarũ nullus iam
vſus in claſſe eſſet/ſequuturas a tergo Turcos/daturasqꝫ operã:
qꝫ aut coniungerent ſe ſuis aut diſtraherent hoſtem ex parte alte=
ra laceſſendo/in eoqꝫ omne momentũ rationemqꝫ vincendi repo
nebat/quã ſententiã Franco Banus Agrieñ. qꝫ epiſcopus & plę=
riqꝫ alij ex Hungaris & Polonis ſequebant̃/ Rege etiam nõ tam
probante, ꝙ nõ reprehendente morã dimicationis: quia lenito in
terim dolore quo forte ea die grauius ꝙ vnqꝫ alias premebatur/
Sperabat ſubinde ſuis integer adeſſe poſſe:Hunniadianus vero &
Deſpotus prępoſterũ id dicebant: includi enim vallo nõ eſſe infe
rentium vltro bellũ:ſed vltimũ confugiũ eorũ qui acie victi ſint,
Quod conſilium ſi rogaretur hoſtis, aliud daturus, ꝙ vt poſitis
armis obſidendos ſe traderent/omnium rerum ſed imprimis bel=
lorum exitus a principio auſpicari/prout primus congreſſus fo=
ret:ita toto bello aut audaciã aut formidinem hos vel illos in aci=
em afferre/atqꝫ ideo nullũ trepidationis ſignũ aut ſuis,aut hoſti=
bus indicandũ eſſe/in celeritate tranſigendę rei ſalutem conſiſte=
re/agendo audendoqꝫ id genus hoſtiũ terreri,non artibus.Quid
futurũ:ſi clauſos munitionibus Turci circũſtetiſſent:neqꝫ pugnã
di copiam ſubinde facerent/ cum tolerandę illic obſidioni nihil
omnino foret pręparatũ:Nam quod de naualibus copijs diceret̃
ridiculũ omnino eſſe:Vbi enim gentiũ viſum auditumue aliquan
do,mediterranea bella claſſiarijs peditibus geri/quorũ non alius
vſus in terra eſſe poſſet, ꝙ equitũ in mari/quibuſqꝫ ſuas artes,ſuã
qꝫ eſſe diſciplinã/eaqꝫ in re valere quoſqꝫ plurimũ/ad quam ſtu=
dium exercitationemqꝫ adhibuiſſent. Quod ſi etiam contra inſti=
tutum & profeſſionem ſuam,de claſſe deſcenderent/pręter id qđ
non niſi per longũ tempus tam longũ terrę ſpacium pedibus eme
tiri poſſent/ad terreſtre certamen cõtra equites in peditatu eodem
qꝫ naualibus armis inſtructo paruũ omnino/aut potius nullum
vſum fore/atqꝫ ideo & ſerũ & vanũ eſſe quicquid a claſſe ſpera=
retur/in qua ſi quid momenti eſſe poſſet terreſtribus pugnis cõ=
mittendis/totũ impenſũ in id fuiſſet/vt poſtꝙ hoſtis in Europã
tranſfretauerat/ſaltem circa littora retineret̃/dum Rex eo perue=
niſſet/omiſſa igit̃ inani ſpe ꝓdeundũ in aciem contra eundem illũ
hoſtem,quem ad ſatietatem ſupiore anno fugaſſent cecidiſſentqꝫ

Qui trepidus confuſuſqꝫ animo inceptaret omnia,& in nullo per
ſiſteret,Sed modo in Aſiam,modo in Europã temere ſe tranſfe=
rens/ad minimũ quenqꝫ famę ſtrepitũ/per ſollicitudinem & ter=
rorem ſe circũferret,Non ꝙ multi ex diuerſo eſſent referre/ſed ꝙ
animo & audacia/quantũlibet innumerabiles in pręliũ nihil aliud
allaturos, ꝙ victorũ conſcientiã & formidinem: nõ aſſuefacien=
dos milites tuendis ſe vallo & curribus/quę diffidentiũ armis prę
ſidia ſunt,Quorũqꝫ vt nullus vſus eueniat inter prima adeo expe
tendum.Tunc quando integrũ foret aut armis hoſtem inuadere/
aut imbellis multitudinis more ſeptis ac munitionibus ſe include=
re flagitioſiſſimũ fore/viros fortes plus in curribus & vallo, ꝙ
in armis ad ſe tuendũ pręſidij poſuiſſe.Intelligebat Hunniadianus
vltimi rerum diſcriminis eſſe/quod ſuadebat/ſed maioris animi
viro, ꝙ vt ferre poſſet obſeſſorũ tedia moraſqꝫ dum vinceret.Cũ
eo ventũ appareret,vt neqꝫ progredi neqꝫ regredi niſi victores poſ
ſent,promptiſſimã ad victoriã viam aggredi placebat/militemqꝫ
tum proximi anni fœlicitate,tum rebus per eos dies proſpere ge=
ſtis alacrem/anteꝙ caſus aliquis animos ſpemqꝫ ipſius refringe=
ret, ꝙ celerrime ad pugnã producere geſtiebat:ſed etiam vt vim hõ
ſtium nõ ſuſtinuiſſent/integrũ fore videbat̃/quid vallo & curri=
bus tuendo ſe poſſent expiri.Mouerat cunctos Deſpoti & Hun
niadiani ſententia.Rexqꝫ ipſe ſupra dolorem iuueniliter elato aĩo
nullam pugnandi moram vltra laturus videbat̃.Cum trepide ſpe
culatores nunciant armari hoſtes,ſeqꝫ inuadendis caſtris ꝑpara=
re: Itaqꝫ dato Hunniadiano ordinandarũ acierũ negotio/cæteri
ad ſuos quiſqꝫ aduolant.Ille vero ante omnia circũſpectis locis/
per quę aut aperte inſultare,aut inſidioſe erumpere adueniens ho
ſtis poſſet/ne quid diſcriminis oborireť per inſidias a tergo/ex val
le in quam refundi lacunã diximus/inter colles & paluſtria ab ea
parte fauces/per quas erumpendũ erat/ſic ꝑclusit curribus retro=
actis/vt facilis ad eos receptus foret a loco pugnę deſtinato.A ter
go autem minime vlla vis timeri poſſet/obſtructo aditu/& con=
uerſis illuc machinis tormentiſqꝫ/aut exterrendis hoſtibus auer=
tendiſqꝫ eminus,aut deterrendis ſi cominus inſultarent/deinde a=
ciebus ordinandis mediam vallem Regi tuendã cũ curialibus Po
lonis atqꝫ Hungaris aſſignauit.At penes lacũ ad paludem/ vnde

minus timoris erat/tum quia palus imperuia,tum quia prerupti
montes deſuper impendent/quinq; tantũ Hungarorũ vexilla col
locauit;dextrũ vero latus qua Varna caſtris obiecta erat/omni cę
tero robore exercitus firmandũ ratus/cum ꝓpter acceſſum qui
inter littus paludemq; patet/quicquid laboris ac diſcriminis futu
rum erat/venturũ inde appareret/vexillũ magnũ Hungarorũ du
cibus Franco Bano Agrieñ.q; epiſcopo illic potiſſimũ ſtatuit,De
ſpotumq; cum ſuis/ac Iulianũ cum cruceſignatis illorũ ordinibus
inſeruit.Nec procul a tergo penes currus & munitiones veluti
ſubſidiariã aciem conſtituit/vexillũ diui Ladiſlai ſub Varadienſi
epiſcopo adiecto ei Leſcone Bobricio cum parua manu Polono
rum;ſibi aũt cum Valachis nullũ certum locũ deſignat/vt mini-
me turbatis ordinibus/quocunq; res & periculũ vocaret accurre
ret/& nullũ deſtinatũ locum tuendo omnia tueretur.¶Amura-
tus aũt cum peditibus reliquoq; equitatu ſubſequens p̃miſerat
expeditiſſimoꝝ equitũ circiter ſex milia.Qui a principio minime
ſe apertis locis cõmittentes/hoſtiũ vires magis inſpicerent ꝙ ten-
tarent,Oſtendereq; ita ſe illi primã ad dexterã in collibus vnde to
tum exercitũ ordinemq; facile extimare poſſent. Cæterũ ſeu pu-
gnę auidi,ſeu Chriſtianorũ paucitate contempta/ex interuallo ſa
gittis hoſtem irritabant:Sed cum Franco Agrienſisq; ſuos con-
tinerent/ne fracto per accliuũ primo impetu/languidi ad hoſtem
in collem peruenirent,Turci timorem id rati paulatim deſcende-
re in æqua/inq; ipſos ordines impreſſionem facere ceperunt,Tũ
Franco id vero minime ferendũ prefatus/hoſtes ſc3 qui paucis
ante diebus ſuppliciter pacem petendo ad decertandũ ferro nullũ
eſſe in ſe momentũ confeſſi forent.Qui ſuperiori anno totiens
ex acie fugiſſent/qui ſcopulorũ niuiũq; latebris veluti precariam
vitam deberent/vltro victoribus inſultare:ſignũ dedit ſuis/identi
dem iactans vt virtutis fœlicitatisq; ſuę memores,in aciem pro-
dirent;non ſuſtinuit irruentes Turcus/retroq; per accliuũ verſus/
celeritate equorũ ſe vulneribus eripiebat.Superuenit interim reli-
qua equitatus multitudo/parsq; in deſinentem iam vallem ſe re-
cepit/pars inuecta in regios ſubeuntes diuũ deturbat/eos,agitq;
in pręceps.Illi vero rurſus in plano congregati,aciem reſtituunt,
pugnandoq; acriter/quantũ hoſtiũ ex collibus in ęqua deſcende-

rat/penes vallem ipſam in fugã vertunt atq; inſequunt̃;itaq; Va-
radienſis non tam militariũ artiũ ꝙ ſacrorũ peritus/cum videret
terga dari a Turcis/relicta iampridem ſtatione ſua/cũ magna mi
litum manu veluti ad partam victoriã accurrit/fugientibusq; in-
ſtando/temere vna cum Deſpoto & Agrienſi peruenerat ad con
fertiſſimũ agmen/in poſtremo vallis/vnde a multitudine reiecti
in ſiniſtram,Deſpotus quidem ad ordines ſuorũ qui pauci adhuc
ſtabant ſe tranſtulit:Varadienſis aũt eadem locorũ inſcitia qua a-
cies turbauerat/per paludes ad montes euaſurũ ſe ratus,in aquã
ſe immiſit/fœdaq; equi ac ſua luctatione,diu prius in cœno vexa
tus,tandem ſubmerſus eſt;Agrieñ vero ad lacunã circumuectus
Galatam petere inſtituerat.Mox tamen mutato conſilio,ad ſuos
in pugnã rediit/nec poſtea vſquã comparuit/ꝓceſſerat vincendo
Turcus iam ad diui Vladiſlai vexillum:nam Deſpotus cum Fran
co & Iuliano ſuperabundante hoſtiũ multitudine,a collibus vltra
quã ferri poſſet,cum ſuis retro ad munitiones ceſſerant/ibi diu
ancipiti marte pugnatũ;ſed vbi Leſco qui audendo hortandoq;
certamen extraxerat,multis vulneribus vndiq; confoſſus,mori-
bundus ex equo cecidit/haud dubie res Turcorũ ſuperior reman
ſerat;nec iam milites tantũ/ſed currus etiam oppugnabant̃,Quo
rum nonnullos impetu primo euerſos/vt diripi Rex vidit/cum
Hunniadiano ꝓpere illuc mouit,Ne quod aduerſę pugnę vnicũ
p̃ſidium ſuis futurũ erat,ab hoſte preriperet̃.Eius aduentu for-
tuna ſubito mutata eſt/verſi enim in fugam Turci,vltra duo mi-
lia paſſuũ cęſi fugatiq; ſunt/tantus erat ardor inſequentis a tergo
Regis,q reuocante impenſius Hunniadiano/tandem omiſſis fu
gientibus,rurſus Iuliano & Franco laborantibus accurrit.Redin
tegrauerant enim prælíũ Turci ex tota illuc valle conuerſi;ſuper
uentu igitur Regis acrius iterũ certamen vtrinq; cohortũ/variaq;
adhortatio;hinc ſacra,religiones,aræ,templa,victoriæ,cũm de-
coribus prius partis,fœdeq; hoſtiũ fugę.Gratulationes preterea
& laudes a tot principibus nationibusq; adeptę.Ad extremum
Chriſtianę rei ſpes,ab eius diei fortuna pendentes iactabant̃;illinc
nõ tam imperii ꝙ etiam nominis Turcici finis,niſi vincerent oſten
debatur/Aſiam & mare illi obiectũ,ab hoſtibus teneri,quę in Eu
ropa ad id locorũ habuiſſent,in euentu eius pugnę periclitari,Nõ

fore quo reuerterenť victi, quacunq; declinaſſent mortem crucia
tumq; iampridem pręparatũ incurſuros, ad neceſſitatem pugnan
di accedere/ q̃ non tantũ viribus & numero, ſed cauſa etiam ſupe
riores eſſent: nam contra ius fasq; per ſpeciem pacis laceſſiti: Inſi=
ſterent ergo acriter/deum fœderis teſtem formidinem fugãq; &
cędem/in pacis fideiq; violatores conuerſurũ. Cæterũ nõ ſegnio
ribus animis viribusq; pugnantibus militibus, quã duces adhor=
tabantur magna vtrinq; cędes edebatur, Sed ingens Turcorũ nu
merus ſuorũ ſtragem ſentiri nõ ſinebat, Stetitq; diu anceps pręliũ
tandem ab illis fuga incepta multo cruentior fuiſſet. Si nõ a cę=
de ad prędam Chriſtianos auertiſſent, Cameli onerarij caſu eis
oblati qua hoſtibus inſtabant/vbi equi etiam odore aſpectuq; in
ſuetorum animaliũ conſternati/haud facile ſeſſoris arbitrio ſe di=
rigi patiebantur, Hunniadianũ in diuerſum fortuna ſuorũ abſtu
lerat: nanq; vndiq; intentus & laborantibus vbiq; propere accur=
rens/ad mediam vallem proceſſerat/vbi ſiniſtra acies impreſſio=
nem hoſtis vix ſuſtinebat. Cæterũ reſtituto illic pręlio de Rege ſol
licitus/cuius iuuenilis animus piculoſę audacię ſuſpicionem facie
bat. Inuenit eum ad Ianizaros pedeſtre militũ genus penetraſſe/
ibiq; pugnã ſubſtitiſſe. Magna vis non hominũ modo ſed equo
rum etiam ceciderat/alijs gladio confoſſis/alijs detruncatis cruri=
bus ad terram prouolutis. Nec iam ſolum, ſed cadauerũ ſtrages
pugnando calcabatur, Adeoq; concitatis animis inſtabant vrge=
bantq; viciſſim/vt rabies non ſtudiũ vincendi videretur: perrupit
tamen Vladiſlaus aduerſam aciem, ablatusq; inter hoſtes longe a
ſuis/creditus eſt iam tum aut cęſus aut captus/itaq; haud multo
poſt cum Turci terga iam verterent, Chriſtiani quoq; ex diuerſo
veluti rege amiſſo fugę ſe cõmittunt eodemq; tempore pars vtra
q; cedere inceperat/Adeo fortuna cuiq; ſua erat ignota/in tam va
ria frequentiq; victorię inclinatione: ſed vbi Ianizari Chriſtiano
rum motũ animaduertere: ſiſtunt ipſi pedem pugnãq; inſtaurãt/
Hunniadianus aũt qui videret trepidatione ac formidine in ſuos
conuerſa vbiq; ordines turbatos, fœdeq; a multis aciem deſeri/
concitato equo per confertiſſimos hoſtes ad regem peruenit/pate
factaq; ſuorũ fuga & pauore/vt retro ſe ageret obteſtabať/mi=
nime de rerum ſumma deſperandũ dicens/quippe adeo raros in

acie perijſſe/vt iactura vix apparitura foret/ſi priuſquam ſupẽr
ſtites fugiendo diſſiparentur/ad munitiones & currus ſe cum il=
lis reciperet: in vita ipſius non modo Regna quibus pręerat, ſed
vniuerſam quoq; Europam Chriſtianumq; nomen periclitari.
Cum interea nihilominus acriter ille in hoſtem ferretur/cędemq;
& fugam quocunq; ſe verteret cõmittendo/donec equus ingen=
ti in latus vulnere accepto pręcipitem per armum dextrum effu=
dit. Nec mora ſuperuenientibus Ianizaris, telorum multitudine
non tam confoſſus eſt, q̃ obrutus. Subſtitit pauliſper Hunniadia
nus, corpus regium ſi fieri poſſet recuperaturus: Sed cũ reliquis
effuſiſſime diffugientibus, paucos admodum Valachos, qui re=
manſerant, tam multorum impetum ſecum minime laturos intel
ligeret/vbi vnum atq; alterum conatum fruſtrari vidit/haud qua
quam nefas ducens ſupereſſe aliquem poſt Regis interitum/qui
acceptam cladem vlciſci poſſet/ignominiãq; eam delere, ad ſuos
retro ſe recepit: indeq; cũ poſt fugam iampridem a Deſpoto ini=
tam, Iulianus deſperatis omnino rebus cedendum ſuaderet/ſub
ipſum crepuſculum per montes in vaſtam ſiluam ſe recepit. Mul=
tiq; alij quos nulla prius aut trepidatio aut fuga ſuorum a pu=
gna auerterat/ſubſecuti ſunt illum ad deſerta & montes/inter q̃s
Franco & Iulianus, totiens eo in pręlio & fugere & fugare vtrin
q; contigit/vt victoria tandem non ſit a victoribus intellecta: Nã
Turci quorum fugam Rex a primo congreſſu fuerat inſecutus/
trepidationem in ciuitates circumtulerant quaſi debellato exerci=
tu/victor hoſtis ad eas oppugnandas ſtatim copias eſſet admotu
rus/& qui pugnare ad noctem vſq; perſeuerauerant/haud vſq;
quaq; viciſſe credentes/incertiq; quo ſe Chriſtiani recepiſſent/dũ
ſilentium, quod erat intra currus inſidias credunt/biduo a direpti
one prædę abſtinuere. In tota ea pugna Regis virtus imprimis e=
nituit, vtpote in vltimo mortalium operum quod eſſet obiturus,
omnia tum conſtantis ducis, tum fortiſſimi militis munera imple
uit, occurſando pauentibus, Retinendo cedentes/atq; vbi pluri=
mum laboris, ſpem aliquam ſemper afferendo, Conſilio, ma=
nu, voce, tam hoſti inſignis q̃ ſuis conſpicuus, Mortis ſuę ſigna
pręceſſerant/dum armareť delapſa manu armigeri galea, & equi,
cum inſcenſuro admouebatur/fera inſolitaq; obluctatio: p̃terea

Prodigia

instructis iam aciebus inter expectandū hostis aduentum: sereno
tranquilloq; cœlo atrox subito ventorū vis oborta/plęraq; vexil
la Regiūq; inprimis dilacerauit, ab hastaq; detraxit: & mox con=
quieuit/& paulopost dimissum conuentū, in quo decreta in Tur
cos secunda expeditio/cum qui conuenerant se quisq; ad p̄paran
dum disgressi essent/mota est adeo vehementer terra, vt nō priua=
tim tantū ædificiorū partes vt assolet deiecerit, sed plęraq; oppida
pene tota, in prodigiū vsq; ad solum excusserit: fluuiorū etiā quo
rundam cursus alueosq; cōmutauerit, tenueritq; vulgo fama/
ꝓpter subsecutā frugum caritatem vel semina, vel agros exinde de
generasse. Quot vero ex vtraq; acie ceciderint, haud facile ratio in
iri potuit: nam per vallem perq; omnes colles circum frequens &
varia fuga & cędes fuit, Multi in lacunā & paludem delapsi im=
mersiq;, Multi etiam late in siluis vepribusq; occisi/Turci Regio
corpore inuento, modicę altitudinis columnā, quę hodie quoq;
visitur, cum inscriptione rei gestę, in eodem loco statuerunt. Hun
gari vero & qui cum illis deserta petierant/pręter Valachos loco
rum inscitia nō facile ad Danubiū peruenere. Si quos tamen for=
tuna illuc egit, fame, vigilia, siti, frigore, lassitudine, cæterisq; ma
lis, adeo prius afflixit, vt sæpe doluerint ꝙ non hosti potius iugu
landos se p̄buissent. Errantes per solitudinem, aut inedia dissol=
uit, aut ad terras hostiles ꝑlatos seruitus excepit, Maiorq; multo
fuit erroris clades, q̄ȝ pugnę aduersę, Iuliano inter fugiendū vis il
lata/seu prædæ cupiditate/seu quia vulgo, quasi auctor patro=
nusq; ꝑfidię inuisus erat/id constat sauciū seminudūq; in deuio
saltu exalantem animā a Sanoceo obeq̄tante inspectū, admonitū
q; ꝙ euentus tandem planū fecisset/nō fuisse deo cordi/ea quæ
contra fœdus & iusiurandū more magis argutorū hominū, q̄ȝ
ex ęquo & bono disputasset/cū execratōe relictū, Hunniadianus
sup̱ato Danubio, cū paucis ꝑ Valachiā citatissimo itinere in Hun
gariā ꝓperauit: Ne rei malę gestę fama, seditōem tumultūue ali=
quem intrinsecū excitaret: aut Frederico & Boemis nouarū rerū
in orbitate regni occasionem simul & consiliū suggereret.

¶ Augustæ Vindelicorum excusa, in officina Sigismundi
Grim̄ Medici, atq; Marci Vuirsung, Anno virgi=
nei partus. 1519. XXX. die Mens. Maij.

